

HUOMAUTUKSIA

- ¹ Tarkoitetaan N. J. Fedosejevin artikkeleja, joissa eritellään Venäjän taloudellista ja poliittista tilannetta ja arvostellaan narodnikkien virheellisiä katsomuksia. Artikkelien käsikirjoitukset olivat V. I. Leninillä. — 1.
- ² »*Russkaja Myst*» (»Venäläinen Ajatus») — kirjallis-poliittinen kuukausijulkaisu; ilmestyi Moskovassa 1880—1918; vuoteen 1905 saakka suuntaukseltaan liberaalis-narodnikkilainen. 90-luvulla julkaisi palstoillaan aika ajoin marxilaisten kirjoituksia. — 2.
- ³ »*Russkoje Bogatstvo*» (»Venäjän Rikkaus») — kuukausijulkaisu, ilmestyi Pietarissa 1876—1918. Siirtyi 90-luvun alusta N. K. Mihailovskin johtamien liberaalisten narodnikkien käsiin. Aikakauslehti julisti sovintoa tsaarihallituksen kanssa ja kävi ankaraa taistelua marxilaisuutta ja Venäjän marxilaisia vastaan. — 5.
- ⁴ Kirjeessä puhutaan nähtävästi V. I. Leninin teoksesta »Mitä ovat 'kansan ystävät' ja miten he taistelevat sosialidemokraatteja vastaan?», joka aiottiin julkaista ulkomailla (ks. Teokset, I. osa, s. 502). Kirjeessä mainitaan F. Engelsin artikkeli »Asuntokysymyksestä» (ks. K. Marx ja F. Engels, Valitut teokset kahdessa osassa, I osa, Petroskoi 1958, ss. 493—562) ja »Nachwort (1894) zu 'Soziales aus Rußland'» (ks. kirjaa F. Engels, »Internationales aus dem 'Volksstaat' (1871—75)», Berlin 1894).
Lenin asui kesällä 1894 omaistensa huvilassa lähellä Moskovaa (Kuzminkissa), palasi elokuussa Pietariin. — 6.
- ⁵ »*Rabotsheje Delo*» (»Työväen Asia») — aikakauslehti, venäläisten Sosialidemokraattien Ulkomaisen Liiton äänenkannattaja; ilmestyi Genèvessä huhtikuusta 1899 helmikuuhun 1902 B. N. Kritshevskin, P. F. Teplovin (Sibirjakin), V. P. Ivanshinin ja sittemmin myös A. S. Martynovin toimittamana; kaikkiaan ilmestyi 12 numeroa (yhdeksän vihkoa). »Rabotsheje Delon» toimitus oli »ekonomistien» ulkomainen keskus.
Lenin on arvostellut »rabotshejedelolaisten» katsomuksia kirjassaan »Mitä on tehtävä?» (ks. Teokset, 5. osa, ss. 337—523 ja Valitut Teokset neljässä osassa, I. osa, ss. 275—432). — 8.

- ⁶ *Työn Vapautus -ryhmä* — ensimmäinen venäläinen marxilainen ryhmä, jonka G. V. Plehanov perusti Genèvessä 1883. Paitsi Plehanovia ryhmään kuuluivat P. B. Axelrod, L. G. Deutsch, V. I. Zaslitsch ja V. N. Ignatov.
Työn Vapautus -ryhmä teki suuren työn levittämällä marxilaisuutta Venäjälle ja antoi ankaran iskun narodnikkilaisuudelle. VSDTP:n II edustajakokouksessa ryhmä ilmoitti lopettavansa toimintansa. — 8.
- ⁷ Kysymys on marxilaisesta tieteellis-poliittisesta »*Zarja*» («Sarastus») aikakauslehdestä, jota »Iskran» toimitus julkaisi legaalisesti 1901—1902 Stuttgartissa. — 8.
- ⁸ *Tshaikovskilaiset* — pietarilainen vallankumouksellisten narodnikkien kerho, joka oli saanut nimensä jäsenensä N. V. Tshaikovskin mukaan. Tshaikovskilaiset asettivat tavoitteekseen itseopiskelun ja vallankumouksellisen propagandatoiminnan nuorison keskuudessa; he julkaisivat K. Marxin, N. G. Tshernyshevskin, D. I. Pisarevin ja N. Flerovskin (V. V. Bervin) teoksia; heillä oli Sveitsissä oma kirjapaino. Myöhemmin tshaikovskilaiset harjoittivat vallankumouksellista agitaatiota työläisten ja talonpoikien keskuudessa, perehdyttivät työläisiä kansainvälisen proletariaatin liikkeen historiaan ja tutkivat kerhoissa Marxin »Pääoman» ensimmäistä osaa. Tshaikovskilaiset eivät kuitenkaan ymmärtäneet proletariaatin historiallista tehtävää ja pitivät sitä välittäjänä vallankumouksellisen sivistyneistön ja talonpoikaiston välillä. Tshaikovskilaisten toiminta katkesi 1874 alussa suoritettujen joukkopidätysten vaikutuksesta. — 8.
- ⁹ »23:n päätöslauselma» hyväksyttiin nähtävästi Vjatkan kuvernementin Orlovin kaupunkiin karkotettujen sosialidemokraattien (V. V. Vorovski, N. E. Baumann, A. N. Potresov y.m.) kokouksessa solidaarisuuden ilmauksena V. I. Leninin kirjoittamaa »17:n vastalauseetta» («Venäjän sosialidemokraattien vastalauseetta») kohtaan (ks. Teokset, 4. osa, ss. 151—165). — 9.
- ¹⁰ Tarkoitetaan Puolan ja Liettuan Sosialidemokratian Keskuskomitean jäsenen S. S. Trusewiczin kanssa käytyjä neuvotteluja kirjallisuuden kuljetuksen järjestämisestä Puolan kautta; Steklov oli kirjoittanut neuvotteluista Leninille. Kuljetusta ei järjestetty. — 10.
- ¹¹ Kysymys on »*Iskra*» («Kipinä») lehdestä — ensimmäisestä yleisvenäläisestä illegaalista marxilaisesta lehdestä, jonka Lenin perusti 1900 ja jolla oli ratkaiseva merkitys Venäjän työväenluokan vallankumouksellisen marxilaisen puolueen perustamisessa.
»Iskran» toimitukseen kuuluivat V. I. Lenin, P. B. Axelrod, J. O. Martov, G. V. Plehanov, A. N. Potresov ja V. I. Zaslitsch. Toimitussihteerinä oli ensin I. G. Smidovitsh-Leman ja kevästä 1901 N. K. Krupskaja, joka hoiti samalla »Iskran» ja Venäjän sosialidemokraattisten järjestöjen välisen kirjeenvaihdon.
Puolueen II edustajakokouksen jälkeen, 52. n:osta lähtien, »Iskra» oli menshevikkien äänenkannattaja. — 12.

- ¹² Tarkoitetaan »Iskran» toimituksen neuvotteluja liberaalien kanssa »Zarja» aikakauslehden liitteen julkaisemisesta otsikoin »Sovremenneje Obozrenije». Ilmoitukset »Sovremenneje Obozrenijen» ilmestymisestä kirjoittivat G. V. Plehanov »Iskran» ja »Zarjan» puolesta ja P. B. Struve »demokraattisen oppositio»-ryhmän puolesta. Julkaisuhanke kuitenkin raukesi, koska Dietz kieltäytyi julkaisemasta ilmoitusta sensuurin vaatimuksia vastaamattomana. »Iskran» edustajien ja Struven myöhemmät neuvottelut keskeytettiin eikä niitä enää jatkettu (ks. V. I. Lenin, Teokset, 4. osa, ss. 363—365; 36. osa, ss. 39, 43—44; Сочинения, 5 изд., том 4, стр. 389—390 (Teokset, 5. painos, 4. osa, ss. 389—390)). — 14.
- ¹³ Tarkoitetaan *Borba* (Taistelu) -ryhmää (D. B. Rjazanov, J. M. Steklov, E. L. Gurevitsh); muodostui kesällä 1900 Pariisissa, järjestyi itsenäiseksi ryhmäksi 1901 »yhdistävän» edustajakokouksen jälkeen. Ryhmä väaristeli julkaisuissaan marxilaisuuden teoriaa, kiisti »Iskran» vallankumouksellisen taktiikan ja suhtautui vihamielisesti Leninin määrittelemiin puolueen järjestöperiaatteisiin. Ryhmää ei laskettu puolueen II edustajakokoukseen, koska se oli luopunut sosialidemokraattisista katsomuksista ja taktiikasta, harjoittanut hajotustoimintaa eikä ollut yhteydessä Venäjän sosialidemokraattisiin järjestöihin. VSDTP:n II edustajakokouksen päätöksellä Borba-ryhmä laskettiin hajalle. — 14.
- ¹⁴ Kysymyksessä ovat ylioppilaiden mielenosoitukset, jotka oli pantu toimeen vastalauseksi vuoden 1899 heinäkuun 29 päivän väliaikaisten sääntöjen voimaansaattamisen ja hallituksen toimeenpaneman Kijevin yliopiston 183 opiskelijan sotaväkeen oton johdosta (ks. V. I. Lenin, Teokset, 4. osa, ss. 397—402). Lontoossa hyväksyttiin helmikuun 6 p:nä 1901 venäläisen siirtokunnan kokouksessa tuon hallituksen teon johdosta vastalause, joka julkaistiin »Nakanune» aikakauslehden 26.—27. n:ossa otsikoin »Lontoon vastalause». — 14.
- ¹⁵ »*Rabotshaja Mysl*» (»Työväen Ajatus») — sanomalehti, »ekonomistien» äänenkannattaja; ilmestyi lokakuusta 1897 joulukuuhun 1902; sitä toimittivat K. M. Tahtarev y.m. — 15.
- ¹⁶ Tarkoitetaan *Rabotsheje znamja* (Työväen lippu) -ryhmää, joka muodostui vuoden 1897 jälkipuoliskolla. Ryhmä suhtautui kielteisesti »ekonomismiin»; se piti toimintansa tarkoituksena poliittisen propagandan harjoittamista työläisten keskuudessa; julkaisi lehteä »Rabotsheje Znamja» (ilmestyi kolme numeroa); painatti muutamia kirjasia ja julistuksia. Ryhmän toimihenkilöitä olivat S. V. Andropov, V. P. Nogin, M. B. Smirnov y.m. Rabotsheje znamjan Pietarin ryhmä sulautui tammikuussa 1901 yhteen Socialist-ryhmän kanssa; Venäjällä olleet yhdistyneen ryhmän toimihenkilöt vangittiin kuitenkin tammi- ja huhtikuun välisenä aikana. Suurin osa Rabotsheje znamjan Pietarin ryhmän jäsenistä siirtyi »Iskran» järjestöön. — 15.
- ¹⁷ Kriisiä käsittelevä kirjoitus julkaistiin »Iskran» 1. n:ossa ilman alikirjoitusta »Yhteiskuntaelämästämme»-osastossa. Kirjoituksessa

kehotettiin työläisiä varomaan järjestymättömiä lakkoja pula-aikana, koska tehtailijat käyttivät niitä työläisten joukkoeroittamisen tekosyynä. — 15.

- ¹⁸ »Juzhnyi Rabotshi» (»Etelän Työläinen») — sosialidemokraattinen illegaalinen lehti, jota samanniminen ryhmä julkaisi tammikuusta 1900 huhtikuuhun 1903. Juzhnyi rabotshi -ryhmän edustajat asetettiin puolueen II edustajakokouksessa »keskustan» kannalle.

VSDTP:n II edustajakokous päätti laskea hajalle Juzhnyi rabotshi -ryhmän samoin kuin kaikki muutkin erilliset itsenäisesti toimineet sosialidemokraattiset ryhmät ja järjestöt.

Tässä tarkoitetaan Prohorovin kaivosten (Donetsilla) lakkoa käsitteleviä kirjoituksia, jotka julkaistiin »Iskran» 2. n:o:ssa (helmikuu 1901) ja »Juzhnyi Rabotshin» 3. n:o:ssa (marraskuu 1900). — 15.

- ¹⁹ V. P. Nogin ehdotti, että L. Martovin »Venäjän proletariaatin uudet ystävät» artikkelin lopussa olisi tähdennetty jyrkemmin S. V. Zubatovin julistuksen ja »Rabotshaja Myslin» ohjelman yhdenmukaisuutta taloudellisen taistelun ongelman tulkinnessa. — 16.

- ²⁰ V. P. Nogin kirjoitti, että »Iskra» ei ollut maininnut sanallakaan vuoden 1825 joulukuun 14 päivän kapinasta, vaikka oli ottanut motokseen dekabristien (joulukuun miesten) sanat. — 16.

- ²¹ »Byloje» (»Elettyä») — historiallinen aikakauslehti, joka käsittelee pääasiallisesti narodnikkilaisuuden ja varhaisempien yhteiskunnallisten liikkeiden historiaa; ilmestyi 1900—1904 ja 1906—1907 ensin ulkomailla ja sitten Pietarissa. — 16.

- ²² »Justice» (»Oikeus») — viikkolehti, ilmestyi Lontoossa tammikuusta 1884 vuoden 1925 alkuun saakka; sosialidemokraattisen liiton äänenkannattaja, vuodesta 1911 Britannian Sosialistisen Puolueen äänenkannattaja. Helmikuusta 1925 joulukuuhun 1933 lehteä julkaistiin »Social-Demokrat» -nimisenä. — 16.

- ²³ V. P. Nogin matkusti toukokuussa 1901 Venäjälle, hän poikkesi sitä ennen viikoksi Müncheniin V. I. Leninin luo neuvottelemaan vastaisesta toiminnastaan Venäjällä. — 17.

- ²⁴ »Nakanune» (»Aattona») — suuntaukseltaan narodnikkilainen kuukausilehti; julkaistiin Lontoossa venäjän kielellä tammikuusta 1899 helmikuuhun 1902 J. A. Serebrjakovin toimittamana; ilmestyi 37 numeroa. — 17.

- ²⁵ Kysymys on »Iskran» 1. n:o:aa koskevasta Borba-ryhmän (ks. 13. huomautusta) jäsenten lausunnosta. — 18.

- ²⁶ Tarkoitetaan Parvusien julkaisemaa viikkolehdistä »Aus Weltpolitik» (»Maailmanpolitiikasta»); ilmestyi Münchenissä 1898—1905. — 18.

- ²⁷ »Na slavnom postu» (»Kunniakkaalla paikalla») — kirjoituskokoel-

ma, jonka narodnikit julkaisivat narodnikkilaisuuden ideologeihin kuuluvan N. K. Mihailovskin kirjallisen ja yhteiskunnallisen toiminnan 40-vuotispäivän (1860—1900) kunniaksi. »Iskrassa» enempää kuin »Zarjassakaan» ei ollut arvosteluita tästä kirjasta. — 19.

²⁸ Tarkoitetaan »Iskran» kannatusryhmää, joka perustettiin Berliinissä syksyllä 1900. Ryhmä esitti suurta osaa »Iskran» kuljetuksen järjestämisessä ja varojen keräyksessä. Samanlaisia »Iskran» kannatusryhmiä perustettiin Euroopan muissakin kaupungeissa (Genèvessä, Zürichissä, Pariisissa y.m.), joissa asui Venäjältä saapunutta opiskelevaa nuorisoa sekä maanpaossa oleskelevia vallankumousmiehiä. Nämä ryhmät keräsivät varoja »Iskralle», järjestivät illegaalisten julkaisujen kuljetusta Venäjälle, hankkivat passeja, järjestivät yhteyksiä ja suorittivat muita tehtäviä »Iskran» hyväksi.

Sosialidemokraattien puolueeton Berliinin ryhmä muodostui V. A. Bazarovin ympärille syksyllä 1900; se asetti tavoitteekseen tehdä lopun »Rabotsheje Delo» aikakauslehden ja Työn Vapautus -ryhmän välisestä hajaannuksesta, joka oli tapahtunut Venäläisten Sosialidemokraattien Ulkomaisen Liiton II edustajakokouksen jälkeen. Ryhmään kuuluivat myös M. G. Vetsheslov, I. B. Basovski y.m. Ryhmä lähetti Bazarovin sanojen mukaan vuoden 1900 alussa Genèven edustajansa suostuttaakseen »Iskran» järjestön ja Sotsialdemokrat -järjestön sovintoon liiton kanssa. Ryhmä julkaisi 3—4 julistuslehtistä poliittisista aiheista, sen toiminta jatkui vuoden 1901 kesään saakka. — 19.

²⁹ Ks. 13. huomautusta. — 20.

³⁰ Genèvessä pidettiin kesäkuussa 1901 ulkomaisten sosialidemokraattisten järjestöjen edustajien konferenssi. Siinä tehtiin päätös, jossa todettiin välttämättömäksi Venäjän kaikkien sosialidemokraattisten voimien yhteenliittäminen »Iskran» vallankumouksellisten periaatteiden pohjalta sekä ulkomaisten sosialidemokraattisten järjestöjen yhdistäminen. Päätöksessä tuomittiin kaikenmuotoinen ja -vivahteinen opportunisti: »ekonomismi», bernsteiniläisyys, mille-randismi y.m. (ks. «КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК», ч. I, 1954, стр. 22—24 («НКР edustajakokousten, konferenssien ja КК:n kokousten päätöslauselmina ja päätösinä», I osa, 1954, ss. 22—24)). Venäläisten Sosialidemokraattien Liitto ja sen äänenkannattaja, aikakauslehti »Rabotsheje Delo» tehostivat konferenssin jälkeen opportunistin julistamista, tekivät mahdolltomaksi iskralaisten ja rabotshejedelolaisien yhdistymisen ja tuomitsivat jo etukäteen »yhdistävän» edustajakokouksen epäonnistumaan. — 21.

³¹ Bulletiineja aikoi julkaista »Iskran» berliiniläinen kannatusryhmä, mutta hanke raukesi varojen ja aineiston puutteessa. — 21.

³² Tarkoitetaan R. E. Klassonin osallisuutta huhtikuussa 1895 painetun kokoelman «Материалы к характеристике нашего хозяйственного развития» («Aineistoa taloudellisen kehityksemme luonnehtimiseksi») julkaisemiseen. — 24.

- ³³ Kysymys on G. V. Plehanovin toimitusluontoisista huomautuksista, joita hän teki V. I. Leninin »Zemstvov vainoojat ja liberalismin Hannibalit» artikkelin johdosta (ks. Teokset, 5. osa, ss. 21–69). — 26.
- ³⁴ »*Vorbote*» (»Edelläkävijä») — kuukausijulkaisu, I Internationaalinen Saksan osastojen pää-äänenkannattaja; ilmestyi Genèvessä vuosina 1866–1871. — 26.
- ³⁵ Tarkoitetaan V. M. Tshernovin kirjoituksessaan »Kapitalistisen ja agraarievoluution tyypit» tekemää viittausta Rittinghausenin ehdotukseen maan luovuttamisesta »yhteisvastuullisten kyläyhteisöjen» käyttöön yhteiskunnan toimesta. Rittinghausen teki ehdotuksensa I Internationaalinen IV kongressin agraarivaliokunnalle Baselissa 1869, ja valiokunnan enemmistö hyväksyi sen. — 27.
- ³⁶ Ks. F. Engels. Die Mark. Anhang zu »Die Entwicklung des Sozialismus von der Utopie zur Wissenschaft». Vierte unveränderte Auflage. Zürich. 1894 (Markki. Liite teokseen »Sosialismin kehitys utopiasta tieteeksi». Neljäs muuttamaton painos. Zürich 1894). — 27.
- ³⁷ »*Die Neue Zeit*» (»Uusi Aika») — Saksan Sosialidemokraattisen Puolueen teoreettinen aikakauslehti; ilmestyi Stuttgartissa vuosina 1883–1923. Julkaisua toimitti 1917 lokakuuhun saakka K. Kautsky ja sittemmin H. Cunow. — 27.
- ³⁸ »*Die schlesische Milliarde*» (»Sleesian miljardi») — W. Wolffin artikkelisarja, joka julkaistiin tällä otsikolla »*Neue Rheinische Zeitungissa*» maaliskuun–huhtikuussa 1849. Vuonna 1886 nämä artikkelit julkaistiin erillisenä kirjasena hiukan korjailtuina ja F. Engelsin johdannolla varustettuna »*Zur Geschichte der preußischen Bauern*» (»Preussin talonpoikaiston historiaa») (ks. W. Wolff, »*Die schlesische Milliarde*», Hottingen-Zürich, 1886).
- »*Neue Rheinische Zeitung*» (»Uusi Reinin Lehti») ilmestyi joka päivä Kölnissä K. Marxin toimittamana heinäkuun 1 päivästä 1848 toukokuun 19 päivään 1849. — 28.
- ³⁹ »*Vorwärts*» (»Eteenpäin») — päivälehti, Saksan Sosialidemokraattisen Puolueen pää-äänenkannattaja; ilmestynyt Berliinissä vuodesta 1891. 90-luvun loppupuoliskolta, Engelsin kuoleman jälkeen, »*Vorwärtsin*» toimitus joutui puolueen oikeistosiiven käsiin ja julkaisi säännöllisesti opportunistien kirjoituksia. »*Vorwärts*» valaisi tendenssimäisesti VSDTP:n taistelua opportunistia ja revisionismia vastaan ja tuki siten »ekonomisteja» sekä myöhemmin, puolueessa tapahtuneen hajaannuksen jälkeen, menshevikkejä. — 28.
- ⁴⁰ »*Vestnik Russkoi Revoljutsii. Sotsialno-polititsheskoje obozrenije*» (»Venäjän Vallankumouksen Sanomat. Yhteiskuntapoliittinen katsaus») — illegaalinen aikakauslehti; julkaistiin ulkomailla (Pariisi – Genève) vuosina 1901–1905. Ilmestyi neljä numeroa. Ensimmäisen numeron julkaisi »ryhmä vanhoja narodnajavoljalaisia» N. S. Rusanovin (K. Tarasovin) toimittamana; 2. n:osta lähtien julkaisusta tuli eserrien puolueen teoreettinen äänenkannattaja. — 29.

- ⁴¹ Tarkoitetaan VSDTP:n ulkomaisten järjestöjen »yhdistävää» edustajakokousta, joka pidettiin 4.—5. lokakuuta 1901 Zürichissä. Kokouksessa oli edustajina 6 »Iskran» ja »Zarjan» ulkomaisen järjestön jäsentä, 8 Sotsial-Demokrat -järjestön jäsentä (mukaan lukien 3 Työn Vapautus -ryhmän jäsentä), 16 Venäläisten Sosialidemokraattien Liiton jäsentä (mukaan lukien 5 Bundin Ulkomaisen Komitean jäsentä) ja 3 Borba-ryhmän jäsentä. V. I. Lenin piti mieleenpainuvan puheen päiväjärjestyksen ensimmäisestä kysymyksestä »Periaatesopimus ja ohjeet toimituksille» paljastaen liiton opportunistisen menettelyn. Sen jälkeen, kun edustajakokouksessa oli esitetty Venäläisten Sosialidemokraattien Liiton III edustajakokouksen hyväksymät opportunistiset korjaus- ja lisäysehdotukset kesäkuun päätöslauselmaan, edustajakokouksen vallankumouksellinen osa (»Iskran» ja »Zarjan» sekä Sotsial-Demokrat järjestön jäsenet) esitti lausuntonsa, jossa katsoi yhdistymisen mahdolltomaksi, ja poistui kokouksesta. Leninin aloitteesta nämä järjestöt yhdistyivät lokakuussa 1901 Venäjän Vallankumouksellisen Sosialidemokratian Ulkomaiseksi Liigaksi. — 30.
- ⁴² V. I. Lenin tarkoittaa Moskovon sosialidemokraattisen järjestön jäsenten joukkopidätyksiä, joiden yhteydessä pidettiin marraskuun 11 p:nä 1896 A. J. Finn-Jenotajevski. Järjestön ilmituloon myötävaikutti provokaattori Ruma. — 32.
- ⁴³ Kysymys on VSDTP:n ulkomaisten järjestöjen »yhdistävästä» edustajakokouksesta (ks. 41. huomautusta). — 34.
- ⁴⁴ »Iskran» Pietarin ryhmään kuuluivat tuohon aikaan Berliinistä »Iskran» levitystä järjestämään lähetetyt J. E. Mandelstam, A. N. Minskaja ja R. M. Rubintshik sekä pietarilaisen Sotsialist-ryhmän jäsenet. Ryhmän toimintaa ohjasi V. P. Nogin pidätyksensä, t.s. vuoden 1901 lokakuun 2 päivään saakka. Ryhmän ja Pietarin liiton välisen yhteyden ylläpidosta huolehti S. I. Radtshenko. Kaikki ryhmän jäsenet pidätettiin joulukuun 4 p:nä 1901. — 35.
- ⁴⁵ Kysymys on kirjasen »Yhdistävän» edustajakokouksen asiakirjat laatimisesta. Lenin kirjoitti kirjaseen alkulauseen (ks. Teokset, 5. osa, ss. 292—295). Kirjanen painettiin Genèvessä Venäjän Vallankumouksellisen Sosialidemokratian Ulkomaisen Liigan kirjapainossa. G. D. Leiteiseniä ja F. I. Dania koskevien V. I. Leninin sanojen perusteella voidaan päätellä näiden olleen edustajakokouksessa sihteereinä »Iskran» ja »Zarjan» järjestön puolesta. — 36.
- ⁴⁶ Venäjän Vallankumouksellisen Sosialidemokratian Ulkomainen Liiga perustettiin V. I. Leninin aloitteesta lokakuussa 1901; järjestön tarkoituksena oli yhdistää ulkomailla olevat vallankumoukselliset marxilaiset. VSDTP:n II edustajakokouksen jälkeen liiga joutui menshevikkien käsiin. Lokakuussa 1903, liigan II edustajakokouksen jälkeen, bolshevikit erosivat siitä ja perustivat oman ulkomaisen järjestönsä. — 36.
- ⁴⁷ Leniniä oli pyydetty Berniin esiintymään tilaisuudessa, joka jär-

jestettiin Plehanovin joulukuun 6 p:nä 1876 Pietarissa Kazanin torilla pitämän puheen 25-vuotispäivän johdosta. — 40.

- ⁴⁸ Kysymys on Plehanovin matkasta Kansainvälisen Sosialistisen Toimiston konferenssiin; Plehanov ja Kritshevski oli valittu toimiston jäseniksi II Internationaalin Pariisin kongressissa 1900. Puheena oleva toimiston konferenssi pidettiin joulukuun 30 p:nä 1901 Brysselissä. »Iskran» 15. n:ossa tammikuun 15 p:nä 1902 julkaistiin Plehanovin tiedotus konferenssin työstä heti sen päätyttyä otsikoin «Из Брюсселя. Письмо в редакцию »Искры»» («Brysselistä. Kirje 'Iskran' toimitukselle»). Ks. Г. В. Плеханов, Сочинения, т. XII, 1924, стр. 193—198 (G. V. Plehanov, Teokset, XII osa, 1924, ss. 193—198). — 41.
- ⁴⁹ Tarkoitetaan Saksan Sosialidemokraattisen Puolueen pää-äänenkannattajan »Vorwärts» lehden toimituksen, K. Kautskyn ja »Zarjan» välistä polemiikkaa, joka puhkesi Martovin (Ignotusin) artikkelin »Saksan sosialidemokratian Lyypekin puoluepäivät» («Zarja» n:o 2.—3., joulukuu 1901) johdosta. — 44.
- ⁵⁰ Kysymys on F. I. Danin pidätyksestä; hän oli »Iskran» toimituksen edustajana VSDTP:n komiteoiden ja järjestöjen konferenssissa, joka pidettiin 23.—28. maaliskuuta (5.—10. huhtikuuta) 1902 Belostokissa. — 48.
- ⁵¹ Kysymys on VSDTP:n komiteoiden ja järjestöjen Belostokin konferenssin vahvistamasta Vappu-lehtisestä. Lehtisen pohjaksi oli otettu »Iskran» toimituksen laatima luonnos (ks. «КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК», ч. I, 1954, стр. 28—31 («NKP edustajakokousten, konferenssien ja KKK:n kokousten päätöslauselmina ja päätöksinä», I osa, 1954, ss. 28—31)). — 48.
- ⁵² Lenin piti eserrävastaisen esitelmänsä Pariisissa kesäkuun 27 p:nä 1902 venäläisten poliittisten emigranttien kokouksessa. — 49.
- ⁵³ Kysymys on nähtävästi Plehanovin matkasta Kansainvälisen Sosialistisen Toimiston istuntoon. — 50.
- ⁵⁴ J. O. Martov (Berg) kävi Pariisissa neuvotteluja Venäläisten Sosialidemokraattien Liiton jäsenten kanssa puolueen edustajakokousta valmistelevan Organisaatiokomitean ulkomaisen osaston perustamisesta Belostokin konferenssin päätöstä vastaavasti. — 50.
- ⁵⁵ Kysymys on erään ulkomailla kuolleen Venäjän alamaisen jälkeensä jättämästä perinnöstä. V. G. Shkljarevitsh, tiedottaessaan siitä V. I. Leninille kirjeessään kesäkuun 5 p:nä 1902, kehotti »Iskran» toimitusta hankkimaan asianajajan hoitamaan juttua, mistä »Iskran» olisi saanut vastineeksi kolmanneksen perinnöstä. »Iskran» toimitus hylkäsi tämän ehdotuksen. — 51.
- ⁵⁶ Kysymys on Krimin sosialidemokraattisesta järjestöstä, jolle

Shkljarevitsh järjesti yhteyden »Iskran» toimitukseen. »Iskran» 24. ja 25. n:o:ssa julkaistut Simferopolista, Feodosiasta ja Jaltasta saadut kirjoitukset valaisevat jossain määrin järjestön toimintaa. — 51.

- ⁵⁷ *Kolja* — VSDTP:n Pietarin komitean salanimi. Kyseisessä tapauksessa tarkoitettaneen Pietarin komitean jäsentä V. P. Krasnuhaa, joka kävi elokuussa 1902 Leninin luona Lontoossa. — 53.
- ⁵⁸ *Vanha ystävä*, joka oli tuonut rahaa G. V. Plehanoville, on nähtävästi P. A. Krasikov. Kyseisen 500 rpl suuruisen rahasumman olivat keränneet »Iskran» edustajat Pietarissa ja se oli tarkoitettu lehden julkaisemiseen. — 53.
- ⁵⁹ Kysymyksessä on Pietarin komitean uudelleenjärjestelykomissio, joka muodostettiin heinäkuussa 1902 »Iskran», Pietarin Taisteluliiton ja työväenjärjestön edustajien yhteisessä kokouksessa. — 55.
- ⁶⁰ Lenin tarkoittaa Lausannessa ja Genèvessä marraskuun 10 ja 11 p:nä 1902 eserien ohjelmasta ja taktiikasta pitämiään esitelmiä. — 57.
- ⁶¹ »*Krasnoje Znamja*» (»Punalippu») — aikakauslehti, »ekonomistien» äänenkannattaja; Venäläisten Sosialidemokraattien Ulkomainen Liitto julkaisi sitä Genèvessä marraskuusta 1902 tammikuuhun 1903 »Rabotsheje Delon» asemesta. Ilmestyi kolme aikakauslehden numeroa. — 58.
- ⁶² Odessassa oli vuoden 1902 lopulla kaksi järjestöä: suuntaukseltaan »Iskran» vastainen sosialidemokraattinen komitea ja syyskuussa 1902 perustettu Sosialidemokraattien Vallankumouksellinen Etelän Liitto. Joulukuussa 1902 etelän liitto lakkautti toimintansa itsenäisenä järjestönä. »Iskran» kannattajien (K. O. Levitski, R. S. Zemljatshka y.m.) Odessassa käymä sitkeä taistelu »ekonomisteja» ja »borbalaisia» vastaan johti siihen, että etelän liitto yhtyi huhtikuussa 1903 »Iskran» järjestöön. V. I. Lenin käsittelee tätä kysymystä 18. joulukuuta 1902 päivätyssä L. I. Axelrodille osoittamassaan kirjeessä (ks. tämä osa, 60. asiakirja). — 58.
- ⁶³ Kysymys on Kansainvälisen Sosialistisen Toimiston istunnosta, joka pidettiin Brysselissä joulukuun 29 p:nä 1902. G. V. Plehanov ei ollut siinä läsnä. — 60.
- ⁶⁴ *Organisaatiokomitea* (OK), jonka tehtävänä oli kutsua koolle VSDTP:n II edustajakokous, muodostettiin V. I. Leninin aloitteesta Pskovissa 2.—3. marraskuuta 1902 pidetyssä sosialidemokraattisten komiteoiden neuvottelukokouksessa. Iskralaisilla oli uudessa komiteassa valtava enemmistö. OK:n jäsenistöön kooptoititiin »Iskran» Venäjän-järjestön puolesta P. A. Krasikov, F. V. Lengnik, P. N. Lepeshinski ja G. M. Krzhizhanovski sekä VSDTP:n Pohjoisen Liiton puolesta A. M. Stopani. — 61.
- ⁶⁵ *Luotaksi* sanottiin leikillisesti yhteistä huonetta V. I. Zaslutshin, J. O. Martovin ja I. S. Blumenfeldin Lontoon-asunnossa siinä vallinneen ainaisen epäjärjestyksen vuoksi. — 63.

- ⁶⁶ »Iskran» Venäjän-järjestöön kuuluivat Venäjällä toimineet iskralaiset. 15.—16. marraskuuta 1902 Pskovissa pitämässään neuvottelukokouksessa iskralaiset järjestöt perustivat Organisaatiokomitean (OK) huolehtimaan puolueen II edustajakokouksen koolle kutsumisesta ja luovuttivat sille kaikki yhteytensä. »Iskran» Venäjän-järjestö toimi puolueen II edustajakokoukseen saakka ja esitti tärkeää osaa kokouksen valmistelussa ja koolle kutumisessa; tässä edustajakokouksessa perustettiin Venäjän vallankumouksellinen marxilainen puolue. — 64.
- ⁶⁷ Tarkoitetaan Venäjältä saatuja »Zhizn» aikakauslehden toimituksen kokoamia kirjoituksia, jotka V. D. Bontsh-Brujevitsh luovutti aikakauslehden lakkauttamisen jälkeen »Iskran» toimitukselle. — 65.
- ⁶⁸ *Zhenja* — Juzhnyi rabotshi -ryhmän salanimi.
Julkilausuman, josta Lenin kirjoittaa edelleen, VSDTP:n II edustajakokouksen koollekutsumisesta huolehtiva Organisaatiokomitea hyväksyi joulukuussa 1902 (ks. Teokset, 6. osa, ss. 291—294). — 68.
- ⁶⁹ *Kolme ulkomaille saapunutta rostovilaista*: I. I. Stavski, Motshalov ja Z. Mihailov. »Iskra» julkaisi 35. numerossaan maaliskuun 1 p:nä 1903 VSDTP:n Donin komitean kirjeen, jossa komitea ilmoitti olevansa »Iskran» ja »Zarjan» kannalla kaikissa ohjelma-, taktiikka- ja järjestösyömyksissä. — 68.
- ⁷⁰ Tarkoitetaan »Tiedotusta 'Organisaatiokomitean' muodostamisesta», joka julkaistiin »Iskra» lehden 32. n:ossa tammikuun 15 p:nä 1903, ja L. D. Trotskin artikkelia »Jalomielisyyttä ohjelman asemesta ja hermostuneisuutta taktiikan asemesta», joka julkaistiin »Iskran» 33. n:ossa helmikuun 1 p:nä 1903. — 69.
- ⁷¹ Kysymys on A. N. Potresovin artikkelista »Kaksikasvoisesta demokradiasta», joka julkaistiin »Iskra» lehden 35. n:ossa maaliskuun 1 p:nä 1903. — 69.
- ⁷² »*Proletariaatti*» — armeniankielinen illegaalinen lehti, Armenian Sosialidemokraattien Liiton äänenkannattaja. Ilmestyi ainoastaan yksi numero lokakuussa 1902 Tiflisissä (illegalisuutta silmälläpitäen lehden julkaisupaikkana oli mainittu Genève). Lehden perusti S. G. Shaumjan, ja B. M. Knunjants oli järjestämässä sen julkaisemista. — 69.
- ⁷³ A. Rudinia vastaan suunnattu artikkeli jäi Leniniltä kirjoittamatta. Leninin kirjanen »Vallankumouksellista seikkailupolitiikkaa» (ks. Teokset, 6. osa, ss. 170—191) ilmestyi erillisenä laitoksena, mutta ilman hänen muita eserrävastaisia artikkelejaan (ks. sama, ss. 155—159). — 70.
- ⁷⁴ *Organisaatiokomitean ulkomainen osasto* oli jäsenistöltään seuraava: L. G. Deutsch »Iskran» toimituksen puolesta, A. I. Kremer Bundin

ja N. N. Lohov (Olhin) Venäläisten Sosialidemokraattien Ulkomaisen Liiton puolesta. — 71.

- ⁷⁵ »S.-Peterburgskije Vedomosti» (»Pietarin Sanomat») — sanomalehti; ilmestyi Pietarissa vuodesta 1728 Venäjän ensimmäisen vuodesta 1703 lähtien julkaistun »Vedomosti» lehden jatkona. Lehti ilmestyi vuoden 1917 loppuun. — 74.
- ⁷⁶ K. Kautskyn kirjanen »Die soziale Revolution» (»Yhteiskunnallinen vallankumous») julkaistiin venäjän kielellä Genèvessä 1903 N. Karpovin kääntämänä ja Leninin toimittamana. Toimituskunta liitti ss. 129—130 seuraavan huomautuksen: »Esitämme kaksi esimerkkiä näyttääksemme lukijalle, miten suurta teollisuuden keskitys on nyky-Venäjällä. Euroopan Venäjällä oli vv. 1894—1895 tehtaita (t.s. konevoimaa käyttäviä tai vähintään 16 työläistä käsitteviä tuotantolaitoksia) 14 578, niissä työläisiä 885 555 ja tuotannon arvo 1 345 miljoonaa ruplaa. Näistä oli suurimpia tehtaita, t.s. sellaisia, joissa oli 100 työläistä ja siitä yli, vain 1 468, t.s. $\frac{1}{10}$, mutta niissä oli työläisiä 656 000, miltei $\frac{3}{4}$ työläisten kokonaismäärästä, ja tuotannon arvo 955 milj. rpl., t.s. $\frac{7}{10}$ koko tuotannosta. Tämän perusteella voidaan päätellä, kuinka suuresti voimme kohottaa työn tuottavuutta, korottaa palkkoja ja lyhentää työpäivää, jos pakkoluovuttaisimme kaikki tehtaanomistajat, sulkisimme pienyritykset ja säilyttäisimme vain puolisoitoista tuhatta suurinta tehdasta, jotka toimisivat kahdessa kahdeksan tunnin vuorossa tai kolmessa viiden tunnin vuorossa! — Toinen esimerkki. Euroopan Venäjällä oli v. 1890 n. 9 ja puoli tuhatta alkeellista nahkurinliikettä, niissä 21 000 työläistä ja tuotanto 12 milj. rpl. 66 höyryvoimaa käyttävää nahkatehdasta, joissa oli $5\frac{1}{2}$ tuhatta työläistä, valmistti samaan aikaan tuotteita samaten 12 milj. ruplan arvosta!». — 76.
- ⁷⁷ Kysymyksessä on F. Engelsin teos »Talonpoikaiskysymys Ranskassa ja Saksassa» (ks. K. Marx ja F. Engels, Valitut teokset kahdessa osassa, II osa, Petroskoi 1959, ss. 378—397). — 77.
- ⁷⁸ Tarkoitetaan alustusta »Hajaannus ja lahkolaisuus Venäjällä», jonka V. D. Bontsh-Brujevitsh kirjoitti V. I. Leninin ja G. V. Plehanovin kehotuksesta VSDTP:n II edustajakokousta varten. Alustus julkaistiin myöhemmin lahkolaisille tarkoitettun sosialidemokraattisen »Rassvet» lehtisen 6.—7. n:ossa 1904. Päätöslauselmaehdotuksen lahkolaisille tarkoitettun lehden julkaisemisesta kirjoitti Lenin (ks. Teokset, 6. osa, s. 459). — 77.
- ⁷⁹ Tarkoitetaan V. I. Leninin ja J. O. Martovin välistä »henkilökoh-taista selkkausta» liigan II edustajakokouksessa. Martov syytti Leniniä, että Lenin oli muka liigan edustajakokouksessa tekemässään selostuksessa väittänyt Martovin juonitelleen ja valehdelleen puolueen toisessa edustajakokouksessa pää-äänenkannattajan toimituksen järjestämistapaa käsiteltäessä, ja haastoi Leninin välimiesoikeuteen. Lenin esitti vastalauseen tuollaisen taistelumenetelmän johdosta, otti vastaan Martovin haasteen ja haastoi vuorostaan

hänet välimiesoikeuteen asian johdosta. Selkkaus selvitettiin G. M. Krzhizhanovskin välityksellä tämän ollessa ulkomailla marraskuun jälkipuoliskolla 1903 siten, että Lenin ja Martov vaihtoivat kirjeitä. Leninin ja Martovin kirjeet julkaistiin kirjassa «Комментарии к протоколу второго съезда Заграничной лиги русской революционной социал-демократии», Женева, 1904 («Kommentareja Venäjän Vallankumouksellisen Sosialidemokratian Ulkomaisen Liigan toisen edustajakokouksen pöytäkirjoihin», Genève 1904). — 78.

⁸⁰ Kysymyksessä on laholaisille tarkoitettu sosialidemokraattinen »Rassvet» lehtinen, jota V. D. Bontsh-Brujevitsh julkaisi Genèvesä VSDTP:n II edustajakokouksen päätöksen perusteella. — 79.

⁸¹ Lenin tarkoittaa kysymystä KK:n »heinäkuun julkilausumasta» ja KK:n sovittelijajäsenten syyllistymisestä VSDTP:n II edustajakokouksen päätösten kavaltamiseen.

KK:n »heinäkuun julkilausuma» — päätös, jonka KK:n sovittelijajäsenet L. B. Krasin, V. A. Noskov ja L. J. Galperin tekivät heinäkuussa 1904. Päätös hyväksyttiin KK:n kahden jäsenen: V. I. Leninin ja R. S. Zemljatshkan tietämättä, joten heillä ei ollut mahdollisuutta puolustaa KK:ssa puolueen enemmistön kantaa. Sovittelijat tunnustivat tuossa päätöksessä G. V. Plehanovin kooptoiman »Iskran» menshevistisen toimituksen ja kooptoivat KK:n jäseniksi vielä kolme sovittelijaa: A. I. Ljubimovin, L. J. Karpovin ja I. F. Dubrovinskin. Sovittelijat vastustivat puolueen III edustajakokouksen koollekutsumista ja hajottivat KK:n eteläisen toimikunnan, joka oli toiminut edustajakokouksen koollekutsumisen puolesta. He riistivät Leniniltä puolueen Keskuskomitean ulkomaisen edustajan oikeudet ja kielsivät julkaisemasta hänen teoksiaan ilman KK:n kollegion lupaa.

Puolueen paikalliskomiteat — Pietarin, Moskovan, Riian, Bakuun y.m. — kannattivat Leniniä ja tuomitsivat päättäväisesti »heinäkuun julkilausuman» (ks. tätä osaa, 86. asiakirjaa). — 81.

⁸² Kysymys on puolueen kirjepainoon julkaistavaksi jätetyn Galjorkan (M. S. Olminskin) ja Rjadovoin (A. Bogdanovin) kirjasen «Наши недоразумения» («Väärinkäsityksemme») palauttamisesta.

12. syyskuuta 1904 päivätyssä kirjeessä V. A. Noskov ilmoitti V. D. Bontsh-Brujevitshille, että kirjanen luovutetaan Galjorkalle (ks. Ленинский сборник XV, стр. 167 (XV Lenin-kokoelma, s. 167)). — 81.

⁸³ *KK:n eteläinen toimikunta* perustettiin helmikuussa 1904 Leninin välittömällä myötävaikutuksella. Siihen kuuluivat V. V. Vorovski, I. H. Lalajants y.m. Eteläisen toimikunnan vakituksena sijaintipaikkana oli Odessa. Eteläinen toimikunta taisteli johdonmukaisesti menshevikkejä ja sovittelijoita vastaan ja vaati vastoin keskuksen — KK:n, pää-äänenkannattajan ja puolueen — tahtoa kutsuma viiрымättä koolle puolueen III edustajakokouksen.

KK:n eteläinen toimikunta toimi vuoden 1904 elokuun puoliväliin, ja se hajotettiin laittomasti hyväksytyin KK:n »heinäkuun julkilausuman» perusteella. Syksyllä 1904 pidetyssä etelän ensimmäises-

- sä VSDTP:n komiteoiden bolshevistisessa konferenssissa toimikunta muodostettiin uudelleen. KK:n eteläinen sekä pohjoinen ja Kaukasian toimikunta muodostivat sitten joulukuussa 1904 perustetun Yleisvenäläisen Enemmistökomiteain Toimikunnan kantajoukon. — 83.
- ⁸⁴ Tarkoitetaan V. Bontsh-Brujevitšin ja N. Leninin *sosialidemokraattisen kirjallisuuden kustantamaa*, jonka bolshevikit perustivat maaliskuun lopulla 1904 »Iskran» menshevistisen toimituksen kiel-täydyttyä julkaisemasta II edustajakokouksen päätöksiä puolustavien ja puolueen III edustajakokouksen koollekutsumista vaativien puoluejärjestöjen ja puolueen jäsenten ilmoituksia. — 86.
- ⁸⁵ Tarkoitetaan KK:n työryhmän ja sen ulkomaisen asiamiesverkon hajottamista sen yhteydessä, että kaikki asiat siirtyivät V. A. Noskovin hoidettaviksi. — 86.
- ⁸⁶ Lenin tarkoittaa F. V. Lengnikin kirjettä, jonka tämä oli kirjoittanut elokuun 22 p:nä 1904 Tagankan vankilassa Moskovassa (ks. Ленинский сборник XV, стр. 159—162 (XV Lenin-kokoelma, ss. 159—162)). — 87.
- ⁸⁷ Kysymys on V. A. Noskovin ja KK:hon kooptoidun menshevikin V. N. Rozanovin kirjeistä; I. A. Pjatnitski lähetti ne heti V. I. Leninille Genèveen. Lenin esittää mainitut kirjeet kirjassaan »Ilmoitus ja asiakirjoja keskustelinten erkaantumisesta puolueesta» (ks. Teokset, 7. osa, ss. 526—529). — 96.
- ⁸⁸ Tarkoitetaan syksyllä 1904 hyväksyttyä VSDTP:n Moskovan komitean päätöslauselmaa, jossa Moskovan komitea ilmoitti olevansa täydellisesti Leninin katsomusten kannalla, arvosti korkealle hänen toimintansa, joka tähtäsi »*todella lujan proletaarisen puolueen luomiseen*», ja lupasi Leninille kaikkinaista apuaan bolshevistisen kirjakustantamon perustamisessa. — 101.
- ⁸⁹ Kesällä ja syksyllä 1904 pidettiin useita Moskovan puoluejärjestön jäseniä. Sen vuoksi Lenin pelkäsi, että hänen käytettävissään oleva MK:n salainen osoite oli poliisin tiedossa ja kirje saattoi joutua sen käsiin. — 101.
- ⁹⁰ Tarkoitetaan VSDTP:n Bakun komitean menshevikkijäsenen laitonta menettelyä: hän oli kooptoinut komitean pidätettyjen jäsenten tilalle uusia menshevikkien keskuudesta. Kaukasian liittokomitean puheenjohtaja ja KK:n edustaja julistivat Kaukasian liiton sääntöjen perusteella Bakun komitean hajotetuksi väärin muodostettuna. Ks. tästä yksityiskohtaisesti Orlovskin (V. V. Vorovskin) kirjasesta «Совет против партии», Женева, 1904, стр. 24—30 (»Neuvosto puoluetta vastaan», Genève 1904, ss. 24—30). — 103.
- ⁹¹ Kysymys on illegaalisen bolshevistisen »Vperjod» lehden julkaisemisesta. Lehteä julkaistiin Genéveissä Leninin johdolla joulukuun 22 päivästä 1904 (tammikuun 4 päivästä 1905) toukokuun 5 (18) päivään 1905. — 104.

- ⁹² Tarkoitetaan marraskuussa 1904 julkaistua menshevistisen »Iskran» toimituksen kirjettä. Menshevikit asettivat kirjeessään sosialidemokratian tärkeimmäksi tehtäväksi »vaikuttaa järjestyneesti porvarilliseen oppositioon» esittämällä hallitukselle vaatimuksia porvarillisten liberaalien ja zemstvomiesten välityksellä. — 105.
- ⁹³ »Iskran» 78. n:ossa julkaisemassaan artikkelissa »Vastoinkäymisemme» A. N. Potresov (Starover) viittasi V. I. Leniniä vastustaessaan G. Clemenceaun johtaman ranskalaisten radikaalien puolueen ohjelmaan. — 106.
- ⁹⁴ VSDTP:n KK:n jäsenille, sovittelijabolsheveikeille L. B. Krasinille, V. A. Noskoville ja L. J. Galperinille lähettämänsä ilmoituksen V. I. Lenin kirjoitti KK:n »heinäkuun julkilausuman» (ks. 81. huomautusta) johdosta.
VSDTP:n KK:n jäsenet, sovittelijabolshevikit (L. B. Krasin, V. A. Noskov ja L. J. Galperin) tekivät heinäkuussa 1904 Leninin tietämättä päätöksen, jossa tunnustivat Plehanovin menetelleen laillisesti kooptoidessaan »Iskran» toimitukseen VSDTP:n II edustajakokouksen kumoon äänestämät menshevikit ja kielsivät Leniniä ryhtymästä KK:n ulkomaisena edustajana vastuullisiin toimenpiteisiin muuten kuin KK:n toimeksiannosta, t.s. riistivät häneltä puolueen ulkomaisen edustajan oikeudet.
KK:n päätös julkaistiin »Iskran» 72. n:ossa elokuun 25 pnä, vaikka Lenin oli ilmoittanut elokuun 18 pnä 1904 kiistävänsä sen laittomana, koska häntä ei ollut kutsuttu KK:n istuntoon eikä hänelle ollut edes tiedotettu kysymyksen ottamisesta käsiteltäväksi.
Sen jälkeen julkaistiin »Iskran» 77. n:ossa marraskuun 5 pnä VSDTP:n KK:n ilmoitus, jossa Leniniä syytettiin siitä, että hän pyrkii muka »aiheuttamaan puolueessa sekasortoaa», koska pitää itseään edelleenkin KK:n jäsenenä ja ilmoittaa siitä avoimesti. KK kehotti jättämään selkkauksen kansainvälisen sosialidemokratian johtajien välitysoikeuden käsiteltäväksi. — 112.
- ⁹⁵ Kysymys on zemstvomiesten kokouksista, joissa liberaalien oppositio hyväksyi tsaarille osoitettuja kirjelmiä ja pyysi lahjoittamaan perustuslain. Lenin arvosteli »zemstvokamppailu»-suunnitelmaa artikkelissaan »Zemstvokamppailu ja 'Iskran' suunnitelma» (ks. Teokset, 7. osa, ss. 485—507). — 113.
- ⁹⁶ Lontoossa toimineet venäläiset sosialidemokraattiset järjestöt perustivat 1904 Venäjällä puhjenneiden lakkojen yhteydessä Venäjän lakkolaisten avustamiskomitean, joka lähetti Englannin ammattiyhdistyksille avunantokehotuksen. Päätettiin kääntyä myös Työväenedustuskomitean (Labour Representation Committee) puoleen, jonka sihteerinä toimi MacDonald. Työväenedustuskomitea suostui antamaan apua asettaen kuitenkin ehdoksi, että osa varoista käytettäisiin avustuksiin lukuisten 1905 tammikuun 9 (22) päivän uhrien leskille ja orvoille. — 113.
- ⁹⁷ Kysymyksessä on Ranskan sosialistien edustajakokous. Se pidettiin Pariisissa 23.—25. huhtikuuta 1905; guesdelaiset ja jaurèsilaiset yhdistyivät tuossa kokouksessa. — 115.

- ⁹⁸ Tarkoitetaan J. O. Martovin artikkelia »Puolueen vai kerhojen edustajakokous?», joka julkaistiin »Iskran» 94. n:ossa maaliskuun 25 pnä 1905. Martov asetti tuossa artikkelissaan guesdeläisten menettelyn esikuvaksi »leniniläisille» ja samalla kirjoitti sellaisia perättömyyksiä, että guesdeläiset muka olivat pyytäneet välittäjiksi Beheliä ja Saksan sosialidemokratiaa. Leiteisen vastasi Martovin artikkeliin »Vperjodin» 15. n:ossa huhtikuun 20 (7) pnä lyhyellä kirjoituksella »Pieni oikaisu!». — 115.
- ⁹⁹ »Die Neue Zeitin» 29. n:ossa julkaistu K. Kautskyn artikkeli »Die Differenzen unter den russischen Sozialisten» julkaistiin venäjän-pöksenä »Iskran» 97. n:ossa otsikoin «Разногласия между русскими социалистами». Artikkelissa sanottiin: »...Venäjän puolueessa ei ole lainkaan revisionisteja... Hän (Lenin. *Toim.*) puolustaa tiukkaa sentralismia ja Keskuskomitean diktatorisia oikeuksia, kun taas Axelrod ja hänen ystävänsä pyrkivät antamaan enemmän liikuma-alaa paikallisten komiteoiden toiminnalle.» — 116.
- ¹⁰⁰ »Esteiden voittaminen» merkitsi sitä, että oli estettävä menshevikkejä valtaamasta Samarassa bolshevikkien maanalaista kirjapainoa, mihin VSDTP:n KK:n menshevikkiasiamiehet pyrkivät sinnikkäästi. — 116.
- ¹⁰¹ Lenin oli A. A. Preobrazhenskin naapurina asuessaan 1889—1893 kesäisin Alakajevkassa. Preobrazhenski asui muutaman virstan päässä Alakajevkasta Schornelin maatalossa. — 116.
- ¹⁰² »Proletari» (»Proletaari») — illegaalinen bolshevistinen viikkolehti, VSDTP:n pää-äänenkannattaja puolueen III edustajakokouksen jälkeen. Huhtikuun 27 (toukokuun 10) pnä 1905 pidetyn KK:n kokouksen päätöksellä pää-äänenkannattajan vastaavaksi toimittajaksi nimitettiin Lenin. Lehteä julkaistiin Genëvessä toukokuun 14 (27) päivästä marraskuun 12 (25) päivään 1905. Toimituksen työhön osallistuivat vakituisesti V. V. Vorovski, A. V. Lunatsharski ja M. S. Olminski. Suurta työtä tekivät toimituksessa N. K. Krupskaja, V. A. Karpinski ja V. M. Velitshkina. — 117.
- ¹⁰³ P. Lafargue muotoili kantansa kysymyksestä, onko Venäjän sosialidemokraattien osallistuttava väliaikaiseen vallankumouhallitukseen, haastattelussa, jonka hän myönsi G. D. Leiteiselle Ranskan yhdistyneen sosialistisen puolueen ensimmäisen kongressin aikana lokakuun 29 (16) pnä 1905 (ks. tämä osa, 131. asiakirja ja 120. huomautus). — 118.
- ¹⁰⁴ Kysymys on V. G. Plehanovin venäjöntämän ja hänen alkulauseellaan varustetun F. Engelsin »Ludwig Feuerbach» kirjasen toisesta painoksesta. Plehanovin alkulausetta käsittelevä artikkeli jäi Leniniltä kirjoittamatta; Plehanovin alkulauseessaan esittämien erinäisten ajatusten arvostelua ks. kirjasta »Materialismi ja empiriokritisismi» (Teokset, 14. osa, ss. 143—145). — 121.
- ¹⁰⁵ »Euroopan proletariaatin vallankumoustaistelun historiaa» («Очерки

- из истории революционной борьбы европейского пролетариата») julkaistiin »Vperjod» ja »Proletari» lehdissä ja sittemmin erillisenä kirjaseinä Genèvessä tekijän loppusanoilla varustettuna. — 121.
- ¹⁰⁶ A. V. Lunatsharskin artikkeli »Helmikuun vallankumous ja sen seuraukset», jossa käsiteltiin vuoden 1848 tapahtumia, julkaistiin alakertana »Proletarin» 20. n:ossa lokakuun 10 (syyskuun 27) pñä 1905. — 121.
- ¹⁰⁷ Lenin mainitsee 26. toukokuuta 1905 päiväystä VSDTP:n KK:n jäsenen D. S. Postolovskin kirjeestä, jossa tämä kirjoitti: »Olisi erittäin toivottavaa, että Voinov kirjoittaisi Teidän ohjaamananne ainakin kerran viikossa yleispoliittisen lehtisen, joka lähetettäisiin käsikirjoituksina järjestöille painatettavaksi.» — 121.
- ¹⁰⁸ »Lushinin kirje» — »Avoin kirje III edustajakokouksen osanottajille». Konstantin Sergejevitsh (N. V. Doroshenko) erotettiin työstä Pietarin komiteassa sen vuoksi, että hän oli kirjoittanut nimensä »Lushinin kirjeen» alle. Leninin selityksen jälkeen hänet vedettiin jälleen mukaan työhön. — 122.
- ¹⁰⁹ Sopimus Maria Malyhin (Edelmannin) kustantamon kanssa laadittiin sen yhteydessä, että kyseinen kustantamo oli tehnyt Leninille tarjouksen useiden hänen teostensa sekä muiden bolshevikkikynäilijöiden tuotteiden julkaisemisesta.
M. A. Malyhin kanssa tehtyä sopimusta ei pantu täytäntöön, sillä VSDTP:n KK oli samaan aikaan ryhtynyt neuvotteluihin K. P. Pjatnitskin ja A. M. Gorkin perustaman Znanije-kustantamon kanssa, mistä P. P. Rumjantsev ilmoitti Leninille kyseiseen kirjeeseen vastatessaan. Rumjantsev pyysi Leniniltä lupaa allekirjoittaa sopimus Znanijen kanssa. Lenin ilmoitti lokakuun 2 (15) pñä sähköitse suostuvansa (ks. tätä osaa, 126. asiakirjaa). L. B. Krasin ja P. P. Rumjantsev allekirjoittivat sopimuksen Znanije-kustantamon kanssa lokakuun 21 (8) pñä 1905. — 123.
- ¹¹⁰ Konferenssista, jonka KST aikoi järjestää VSDTP:n yhdistämistä silmälläpitäen, ks. 16. syyskuuta 1905 päivätyä Leninin kirjettä KST:lle (Teokset, 9. osa, s. 238). — 123.
- ¹¹¹ VSDTP:n KK ilmoitti 3. (16.) lokakuuta 1905 päivätyssä kirjeessään Leninille KK:n valtuuttaneen konferenssiin V. I. Leninin, F. V. Lengnikin ja P. P. Rumjantsevin. Lenin saattoi sen KST:n tietoon lokakuun 14 (27) pñä 1905 (ks. Teokset, 9. osa, ss. 378—379). — 123.
- ¹¹² »Dnevnik Sotsial-Demokrata» («Sosialidemokraatin Päiväkirja») — epäsäännöllisesti ilmestynyt G. V. Plehanovin julkaisema lehti; ilmestyi Genèvessä pitkin väliajoin maaliskuusta 1905 huhtikuuhun 1912, kaikkiaan 16 numeroa. »Dnevnikiä» alettiin julkaista uudelleen Pietarissa 1916; ilmestyi yksi numero.
»Dnevnik Sotsial-Demokratan» 2. n:ossa (elokuu 1905) julkais-

tiin Plehanovin artikkeli »Valittuja kohtia ystävien kirjeenvaihdosta (Kirje 'Proletari' lehden toimitukselle)», jossa tekijä vastasi Leninin artikkeliin »Väliaikaisesta vallankumouhallituksesta. Ensimmäinen artikkeli. Plehanovin historiallinen selitys» (ks. Teokset, 8. osa, ss. 455—466) syyttäen Leniniä ja bolshevikkeja blanquilai-suudesta. — 124.

- 113 Kysymys on kirjasen »Maalaisköyhälistölle» (ks. Teokset, 6. osa, ss. 345—417) legaalisen julkaisun valmistelusta.

Kirjeessä mainitut ovat: *Petrov* — M. Malyhin kustantamo; *Belov* — Molot-kustantamo; *Nolin* — Znanije-kustantamo. — 124.

- 114 »Rabotshin» 2. n: on alakerran »Kirje työläisille. II» nimimerkkinä oli Tretii; artikkelin kirjoittajaa ei ole saatu selville.

»Rabotshi» (»Työmies») — illegaalinen yleistajuinen sosialidemokraattinen lehti; sitä julkaisi VSDTP:n Keskuskomitea Moskovassa puolueen III edustajakokouksen päätöksellä elo- — lokakuussa 1905; lehden tosiasiallisena toimittajana oli A. A. Bogdanov. — 126.

- 115 *Scholzin juttu* — juttu, joka aiheutui A. M. Gorkin »Auringon lapsia» näytelmän painatussopimuksen ehtojen rikkomisesta genevaläisen kirjapainon omistajan Scholzin taholta. Näytelmän oli otanut julkaistavakseen syyskuussa 1905 ulkomailla perustettu sosialidemokraattien Demos-kustantamo. Demoksen toimituskuntaan kuuluivat I. P. Ladyzhnikov, J. D. Stasova, V. D. Bontsh-Brujevitsh ja R. P. Avramov.

Gorkin näytelmää ladottiin puolueen kirjapainossa ja se viivästyi kirjakkeiden puutteesta; kun latomusta ei luovutettu määrääkänä Scholzin kirjapainoon painatettavaksi, Scholz pani viireille kanteen vaatien tappion korvaamista.

I. P. Ladyzhnikovin kertoman mukaan asia ei mennyt oikeuteen, sillä Scholzille maksettiin tietty rahasumma. — 126.

- 116 Sen jälkeen kun Lenin oli matkustanut Venäjälle marraskuun alussa 1905, Talouskomissio lopetti toimintansa ja lähetti Tukholmaan Brantingin osoitteella kirjaston ja puolueen arkiston, jota siellä säilytettiin jonkin aikaa Kansantalolla (ks. tämä osa, 136. asiakirja). — 128.

- 117 *Ulkomaisten Järjestöjen Komitea* (UJK) valittiin VSDTP:n ulkomaisten ryhmien neuvottelukokouksessa joulukuussa 1911. UJK:n jäsenistö vaihtui useita kertoja. VSDTP:n ulkomaisten ryhmien konferenssissa, joka pidettiin Bernissä 27. helmikuuta — 4. maaliskuuta 1915, UJK:hon valittiin N. K. Krupskaja, I. F. Armand, G. L. Shklovski ja V. M. Kasparov. UJK, joka sijaitsi Sveitsissä ja toimi Leninin välittömällä johdolla, suoritti sotavuosina suuren työn VSDTP:n ulkomaisten osastojen toiminnan koordinoimiseksi, kävi taistelua sosialishovinisteja vastaan, kansainvälisen sosialidemokratian vasemmistointernationalistien yhteenliittämisen puolesta. — 129.

- ¹¹⁸ G. D. Leiteisen oli läsnä Ranskan yhdistyneen sosialistipuolueen ensimmäisessä Chalonin kongressissa, joka avattiin lokakuun 29 p:nä 1905. Venäjän vallankumouksellista proletariaattia kohtaan tuntemansa myötämielisyyden merkiksi kokous valitsi hänet puhemiehistöön, ja hän otti paikkansa läsnäolleiden yksimielisten suosionsoitusten saattamana. »Proletarin» tervehdyssähke otettiin vastaan lämpimästi. Kongressi hyväksyi P. Lafarguen ehdotuksesta päätöslauselman ilmaisten siinä suhtautuvansa solidaarisesti Venäjän vallankumoukseen. — 130.
- ¹¹⁹ »*Novaja Zhizn*» («Uusi Elämä») — ensimmäinen legaalinen bolshevistinen sanomalehti; ilmestyi Pietarissa joka päivä lokakuun 27 (marraskuun 9) päivästä joulukuun 3 (16) päivään 1905. Leninin palattua marraskuun alussa maanpaosta Pietariin lehti alkoi ilmestyä hänen välittömällä johdolla. »*Novaja Zhizn*» oli tosiasiallisesti VSDTP:n pää-äänenkannattaja.
Lehden 27. numeron ilmestyttyä joulukuun 2 p:nä tsaarihallitus lakkautti sen. — 130.
- ¹²⁰ G. D. Leiteisen haastatteli Ranskan sosialistipuolueen Chalonin kongressin aikana Bracke-Desrousseauja, P. Lafarguet ja J. Guesdea. Peruskysymykseen, mikä on heidän kantansa Venäjän sosialidemokraattien osallistumisesta väliaikaiseen vallankumoukshallitukseen, he kaikki vastasivat, että pitävät tuota osallistumista välttämättömänä.
Vastaukset julkaistiin kokonaisuudessaan »*Proletarin*» 26. n:o:ssa marraskuun 25 (12) p:nä 1905 kirjoituksessa, jonka otsikkona oli »Guesdelaiset ja Venäjän sosialidemokraattien osallistuminen väliaikaiseen vallankumoukshallitukseen». — 130.
- ¹²¹ Paketissa, josta V. I. Lenin kirjoitti G. A. Kuklinille, olivat Aleksandr Iljitsh Uljanovin asiapaperit ja m.m. hänen valokuvansa, jotka oli otettu vankilassa M. A. Uljanovan pyynnöstä ennen teoitusta.
Kyseisiä valokuvia säilytetään nykyään NK:n KK:n marxism-leninism-instituutin Keskuspuoluearkistossa. — 132.
- ¹²² Kirje »*L'Humanité*» kirjeenvaihtajalle E. Avenardille on kirjoitettu sen yhteydessä, että Avenard, joka oli helmikuun 17 (maaliskuun 2) p:nä 1907 haastatellut Leniniä aiheesta »VSDTP:n taktiikka vaalikamppailun aikana», oli lähettänyt haastattelutekstin Leninin tarkastettavaksi.
Kirjeenvaihtaja otti tarkoin huomioon Leninin korjaukset ja huomautukset, kuten »*L'Humanité*ssa» julkaistusta haastattelutekstistä havaitaan (ks. Teokset, 12. osa, ss. 131—137).
»*L'Humanité*» («Ihmiskunta») — päivälehti, jonka J. Jaurès perusti 1904 Ranskalaisen Sosialistisen Puolueen äänenkannattajaksi. Imperialistisen maailmansodan vuosina (1914—1918) lehden kanta oli sosialishovinistinen.
Lehden johtoon, sen poliittiseksi päätoimittajaksi tuli 1918 huomattava Ranskan ja kansainvälisen työväenliikkeen mies Marcel Cachin. Joulukuusta 1920, kun Ranskalaisessa Sosialistisessa Puo-

luessa oli tapahtunut hajaannus ja oli perustettu Ranskan Kommunistinen Puolue, lehdestä tuli kommunistisen puolueen päääänenkannattaja. — 133.

- ¹²³ »*Novoje Vremja*» (»Uusi Aika») — päivälehti; ilmestyi Pietarissa vuosina 1868—1917. Aluksi se oli maltillinen liberaalinen lehti, mutta sen jälkeen kun lehden kustantajaksi tuli vuonna 1876 A. S. Suvorin, se muuttui taantumuksellisten aatelis- ja virkamiespiirien äänenkannattajaksi. Vuodesta 1905 se oli mustasotnialaisten äänenkannattaja. — 133.
- ¹²⁴ »*R.*», »*Raduga*» (»Sateenkaari») — kirjallinen, tieteellinen ja poliittinen kuukausijulkaisu, ilmestyi Genèvessä kesäkuusta 1907 helmikuuhun 1908. Aikakausjulkaisua avustivat A. M. Gorki, N. A. Semashko, M. G. Tshakaja y.m. Lenin mahdollisesti keskusteli II Internationaalien Stuttgartin kongressin aikana bolshevikkien edustajistoon kuuluneen B. M. Knunjantsin ja kongressissa olleen N. A. Semashkon kanssa. — 134.
- ¹²⁵ Kirjeen tuoja oli A. I. Uljanova-Jelizarova, joka oli lokakuussa 1907 ulkomailla. Hän oli saanut tehtäväkseen lähettää Leninille Tukholmasta bolshevistiset lehdet (kaikki »Iskran» numerot sekä yksityisiä »Vperjodin» ja »Proletarin» numeroita vuoden 1905 ajalta), koska Lenin tahtoi koota näissä lehdissä julkaistuja artikkeleistaan kolmannen osan teostensa ensimmäiseen kolmiosaiseen laitokseen, jota hän tuolloin valmisteli. — 136.
- ¹²⁶ Kirje on osoitettu nähtävästi K. H. Brantingille, joka auttoi bolshevikkeja yhteydenpidossa Venäjälle. — 137.
- ¹²⁷ »*Proletari*» (»Proletaari») — bolshevikkien illegaalinen lehti, ilmestyi vuoden 1906 elokuun 21 (syyskuun 3) päivästä vuoden 1909 marraskuun 28 (joulukuun 11) päivään V. I. Leninin toimittamana. Lehden 20 ensimmäistä numeroa ladottiin Viipurissa ja painettiin matriiseista Pietarissa. Julkaisupaikan salaamiseksi lehdessä oli osoitettu, että se ilmestyy Moskovassa. Illegaalisen lehden julkaisu-ehdojen tavattoman huononemisen vuoksi Venäjällä »Proletarin» toimituskunta ryhtyi VSDTP:n Pietarin ja Moskovon komitean päätöstä vastaavasti julkaisemaan lehteä ulkomailla, ensin Genèvessä ja sitten Pariisissa. — 138.
- ¹²⁸ Lenin tarkoittaa G. V. Plehanovin artikkelia »Syndikalismin teorian ja käytännön arvostelua», joka julkaistiin vuonna 1907 »Sovremennyi Mirin» 11. ja 12. n:ossa. Plehanov yritti siinä todistaa, että poliittisten puolueiden ja ammattiyhdistysten keskinäisiä suhteita koskevassa kysymyksessä pääsi Stuttgartin kongressissa voitolle neutralistien kanta.
- »*Sovremennyi Mir*» (»Nyky maailma») — kirjallinen, tieteellinen ja poliittinen kuukausilehti; ilmestyi Pietarissa lokakuusta 1906 vuoteen 1918. Aikakauslehden julkaisemiseen osallistuivat lähinnä menshevikit. Bolshevikkien ja puolue mies-menshevikkien liiton aikana »Sovremennyi Miriä» avustivat myös bolshevikit. Vuodesta 1914 se oli sosialishovinistien äänenkannattaja. — 138.

- ¹²⁹ Kysymyksessä on toinen VSDTP:n V (Lontoon) edustajakokouksen pöytäkirjojen kahdesta virallisesta kappaleesta; se jäi ulkomaille eikä sitä ole sittemmin löydetty. — 139.
- ¹³⁰ »*Berner Tagwacht*» («Bernin Vartio») — sanomalehti, Sveitsin Sosialidemokraattisen Puolueen äänenkannattaja. — 142.
- ¹³¹ Genèvessä suoritettut pidätykset liittyivät kesäkuun 13 p:nä 1907 Tiflisissä pakkoluovutettujen seteleiden vaihtoon. Pakkoluovutuksen järjestäjän Kamon (Ter-Petrosjanin) ja sen kaikkien osanottajien onnistui paeta. Mutta tsarihallitus ilmoitti pakkoluovutettujen 500 ruplan seteleiden sarjat ja numerot poliisille ja ulkomaille; Berliinissä, Münchenissä, Pariisissa, Kööpenhaminassa, Tukholmassa ja Genèvessä pidätettiin joulukuussa 1907 samanlaisesti henkilöt, jotka olivat vaihtaneet näitä seteleitä. Tuon Tiflisissä suoritettun pakkoluovutuksen järjestäjä pidätettiin Berliinissä marraskuussa 1907 provokaattori J. A. Zhitomirskin ilmiannon perusteella. Selvitettyään Kamon henkilöllisyyden Venäjän hallitus ajoi läpi vaatimuksen hänen luovutuksestaan kriminaalirikollisena. Tiflisissä suoritettun pakkoluovutuksen osanottajia esittäessä toimeenpantiin pidätyksiä Berliinin, Pariisin, Münchenin, Genèven ja Tukholman venäläisissä sosialidemokraattisissa siirtokunnissa. Länsi-Euroopan maiden poliisin oli vapautettava pidätetyt lyhytaikaisen vankeuden jälkeen, koska sen toimet aiheuttivat vastalauseita poliittisten pakolaisten turvapaikkaoiden loukkaamisen johdosta. — 143.
- ¹³² Muistonumero oli »*Proletarin*» 24. n:o, joka oli omistettu Marxin kuoleman 25-vuotispäivälle. Lunatsharski ilmoitti Leninille, ettei hän voi kirjoittaa artikkelia Pariisin Kommuunista. — 144.
- ¹³³ Tarkoitetaan tutkimuksia, jotka puolue pani toimeen sen johdosta, että menshevikit olivat esittäneet herjaavia syytöksiä M. M. Litvinovia vastaan väittäen hänen vaihtaneen ulkomailta Kamon järjestämässä Tiflisin pakkoluovutuksessa kaapattuja seteleitä (ks. 131. huomautusta). L. Tyszka osallistui tutkimuskomission työhön tutkimusten ensimmäisessä vaiheessa. Sen jälkeen tutkimuksia jatkoi Ulkomainen Keskustoimikunta ja viimein, kun UKT:n jäsenet eivät pitäneet asiaa salassa, se otettiin VSDTP:n KK:n elokuun (1908) kokouksen päätöksellä pois UKT:ltä ja annettiin KK:n erikoiskomission tutkittavaksi (komissioon kuului 5 jäsentä: yksi bolshevikkien ja yksi menshevikkien puolesta sekä kansallisten järjestöjen edustajat). — 145.
- ¹³⁴ Lenin tarkoittaa »*Golos Sotsial-Demokrat*» 1.—2. n:ossa toimituksen nimissä julkaistua artikkelia »Eikö ole aika lopettaa?». Artikkelissa esitettiin parjaavia syytöksiä bolshevikkeja vastaan Tiflisin pakkoluovutusjutun yhteydessä.
- »*Golos Sotsial-Demokrata*» («Sosialidemokraatin Ääni») — sanomalehti, menshevikkien ulkomainen äänenkannattaja; ilmestyi helmikuusta 1908 joulukuuhun 1911 ensin Genèvessä ja sitten Pariisissa. Toukokuusta 1909 lehti muodostui lopullisesti likvidaattorien aatteelliseksi keskukseksi. — 146.

- ¹³⁵ *Ulkomainen Keskustoimikunta* — VSDTP:n kaikkien ulkomaisten kannatusryhmien keskus — oli tuohon aikaan menshevikkien kässissä. VSDTP:n KK:n kokous teki elokuussa 1908 yleisen päätöksen VSDTP:n ulkomaisista kannatusryhmistä sekä Ulkomaisen Keskustoimikunnan tehtävistä ja johtosäännöistä. UKT:n nimitettiin VSDTP:n KK, ja siihen kuului 10 henkilöä (m.m. yksi KK:n jäsen, jolla oli veto-oikeus); UKT:n toiminta rajoittui ulkomaisten kannatusryhmien tarpeiden tyydyttämiseen ja VSDTP:n KK:n Ulkomaisen Toimikunnan antamien yleisten puoluettehtävien suorittamiseen. — 146.
- ¹³⁶ Artikkelin »*Venäjän vallankumouksen arviointia*» julkaistiin »*Proletarin*» 30. n:ossa toukokuun 23 (10) pnä 1908.
- »*Przegląd Socialdemokratyczny*» (»Sosialidemokraattinen Katsaus») — Puolan sosialidemokraattien aikakauslehti, ilmestyi Krakovassa vuosina 1902—1904 ja 1908—1910. — 146.
- ¹³⁷ Kysymyksessä on nähtävästi M. M. Litvinovin lausunnot sisältävä pöytäkirja. Litvinov oli lähettänyt maaliskuun 10 pnä 1908 VSDTP:n KK:lle vastalauseen sen johdosta, että hänen lausuntonsa luovutettiin Ulkomaiselle Keskustoimikunnalle. Olettaen VSDTP:n KK:n ottavan vastalauseen käsiteltäväkseen L. Tyszka varoitti F. Konia, että asia oli pidettävä salassa. — 147.
- ¹³⁸ Lenin pysähtyi nähtävästi lyhyeksi aikaa Brysseliin ollessaan matkalla Lontooseen, jossa hän työskenteli Britannian museossa »*Materialismi ja empiriokritisismi*» kirjansa parissa. — 147.
- ¹³⁹ Venäjän historiaa käsittelevien teosten julkaisuhankkeen pani alulle Granatin veljesten Tietosanakirjan kustantamo. Lenin kutsuttiin osalliseksi tähän työhön syksyllä 1907, jolloin yksi sanakirjan toimituskunnan jäsenistä — A. V. Truptshinski — kävi varta vasten Suomessa neuvottelemassa Leninin kanssa. Lenin suostui kirjoittamaan artikkelin »*Аграрный строй России к концу XIX века*» (»Venäjän agraarisuhteet XIX vuosisadan lopulla»), joka näki päivänvalon vasta 1918 Zhizn i znaniye -kustantamon julkaisemana otsikoin »*Agraarikysymys Venäjällä XIX vuosisadan lopulla*».
- Käydessään Genèvessä Leninin luona Truptshinski kehotti häntä nähtävästi kirjoittamaan artikkelin Venäjän tehdasteollisuuden historiasta. Artikkelin jäi kirjoittamatta. — 149.
- ¹⁴⁰ Ks. 131. selitystä. — 150.
- ¹⁴¹ Ei ole saatu selville, missä Lenin kävi vuoden 1908 syyskuun alussa. — 151.
- ¹⁴² Kysymys on VSDTP:n jokavuotisten jäsenmaksujen suorituksesta Kansainväliselle Sosialistiselle Toimistolle. — 151.
- ¹⁴³ »*Le Peuple*» (»Kansa») — päivälehti, Belgian Työväenpuolueen pää-äänenkannattaja; ilmestynyt Brysselissä vuodesta 1885; nykyään Belgian Sosialistisen Puolueen äänenkannattaja. — 152.

- ¹⁴⁴ Ryhdyttäessä julkaisemaan KST:n istuntoa koskevaa selostusta erillisenä laitoksena (ks. *Compte-rendu officiel. Cand, 1909, p. 44, 61–62*) Leninin korjausta K. Kautskyn ehdotukseen muutettiin tämän kirjeen oheen liitettynä ohjeita vastaavasti.
Lenin esitti lyhyesti puheenvuoronsa, jotka hän oli käyttänyt KST:n istunnossa Englannin Työväenpuolueen (Labour Party) ottamisesta II Internationaalin jäseneksi, »Proletarin» 37. n:ossa lokakuun 16 (29) p:nä 1908 artikkelissaan »Kansainvälisen Sosialistisen Toimiston istunto» (ks. *Teokset, 15. osa, ss. 222–238*). — 153.
- ¹⁴⁵ Kysymys on VSDTP:n KK:n edustuksesta Puolan ja Liettuan Sosialidemokratian VI edustajakokouksessa. Kokous pidettiin jouluun alussa 1908. — 154.
- ¹⁴⁶ Kysymys oli III duuman sosialidemokraattiedustajien jäsenyydestä KST:n Parlamenttienvälisessä Liitossa ja heidän jäsenmaksusuorituksistaan. — 155.
- ¹⁴⁷ »Puoluekoulu» — koulu, jonka otzovistit, ultimatistit ja jumalanrakentajat perustivat Caprin saarella ja josta he pyrkivät tekemään uuden bolshevisminvastaisen ryhmäkunnan aatteellisen ja järjestöllisen keskuksen. Caprin koulusta ks. »Proletarin» laajennetun toimituskunnan neuvottelukokouksessa kesäkuussa 1909 hyväksytyjä päätöksiä »Puoluekoulusta, jota järjestetään ulkomailla NN:ssä» ja »Toveri Maksimovin erkaantumisesta» sekä Leninin artikkeleja »Otzovismmin ja jumalanrakentamisen kannattajain puolue ryhmästä» ja »Häpeällinen romahdus» (*Teokset, 15. osa, ss. 447–448; 16. osa, ss. 16–49 ja 75–77*). — 158.
- ¹⁴⁸ Kysymys on nähtävästi M. M. Litvinovin asian tutkimuksista, joihin osallistuivat myös eserrien puolueen edustajat (ks. tätä osaa, 147. asiakirjaa). — 160.
- ¹⁴⁹ Ei ole saatu selville, mikä oli tuo »Jurin ja Nikititshin» selkkaus. Salanimenä Juri käytti D. S. Grozhan, joka L. B. Krasinin toimeksiannosta hankki 1907 lopulla puolueen kassalle lainan eräältä yksityishenkilöltä. Selkkaus aiheutui mahdollisesti siitä, ettei lainaa palautettu ajoissa. — 160.
- ¹⁵⁰ Kysymys on Volskin kirjasta «Философия борьбы», М., 1909 (»Tais-telun filosofia», Moskova 1909). — 162.
- ¹⁵¹ Saatuaan V. I. Leninin kirjeen, jonka oli allekirjoittanut myös sosialistivallankumouksellisten puoluetta KST:ssä edustava I. Rubanovitsh, Kansainvälinen Sosialistinen Toimisto kehotti kaikkia sosialistipuolueita vastustamaan tsaarin saapumista niiden kotimaihin ja vierailun tapahtuessa näyttämään, miten Euroopan työläiset suhtautuvat häneen.
Ruotsin, Englannin, Ranskan, Italian y.m. maiden edustuslaitosten sosialistiset ja työväenryhmät tekivät maidensa hallituksille välikysymyksen tsaarin vierailun johdosta; Ruotsissa, Saksassa, Englannissa, Ranskassa, Italiassa ja muissa maissa järjestettiin vastalausekokouksia ja mielenosoituksia. — 167.

- ¹⁵² »*Socialismi*» (»*Le Socialisme*») — aikakauslehti; ilmestyi vuodesta 1907 kesäkuuhun 1914 Pariisissa; kustantajana ja toimittajana oli ranskalainen sosialisti J. Guesde. — 167.
- ¹⁵³ B. Gertsikin juttua käsitellyt puolueidenvälinen tuomioistuin-johon kuului VSDTP:n (bolshevikkien ja menshevikkien), bundilaisten ja sosialistivallankumouksellisten Genèven ryhmien sekä Puolan ja Liettuan sos.-demokratian, Zürichin ryhmän ja Latvian sos.-demokratian edustajia, totesi Gertsikin arvottomaksi kuulu-maan mihinkään vallankumoukselliseen järjestöön; Genèven bol-shevikkiryhmä totesi hänet provokaattoriksi. — 169.
- ¹⁵⁴ »*Retsh*» (»*Puhe*») — päivälehti, kadettipuolueen pää-äänenkannat-taja; ilmestyi Pietarissa helmikuun 23 (maaliskuun 8) päivästä 1906. Pietarin Neuvoston Sotilaallinen Vallankumouskomitea lak-kautti lehden lokakuun 26 (marraskuun 8) pnä 1917. Sittemmin lehti jatkoi ilmestymistään (elokuuhun 1918) nimillä: »*Nasha Retsh*», »*Svobodnaja Retsh*», »*Vek*», »*Novaja Retsh*» ja »*Nash Vek*». — 171.
- ¹⁵⁵ Lenin tarkoittaa »*Materialismi ja empiriokritisismi*» kirjan arvoste-luja, jotka julkaistiin 1909 »*Vozrozhdenije*» aikakauslehden 7.—8. vihkossa toukokuussa nimimerkillä A—ov (A. I. Avraamov) ja »*Sovremennyi Mirin*» heinäkuun vihkossa nimimerkillä Ortodox (L. I. Axelrodin kirjailijanimi).
- »*Vozrozhdenije*» (»*Uudelleensyntyminen*») — likvidaattorimen-shevikkien legaalinen aikakauslehti; ilmestyi joulukuusta 1908 heinäkuuhun 1910 Moskovassa. — 172.
- ¹⁵⁶ Saksan sosialidemokratian pää-äänenkannattaja »*Vorwärts*» jul-kaisi 1909 heinäkuun lopussa ja elokuussa joka päivä artikkeleja ja yksityiskohtaisia uutistiedotuksia Barcelonan kapinasta (alkaen heinäkuun 29 pnä ilmestyneestä 174. n:osta) ja Ruotsin yleisla-kosta (alkaen elokuun 2 pnä ilmestyneestä 178. n:osta). Lenin lä-hetti kyseisen aineiston Zinovjevillä »*Proletarin*» artikkeleja varten.
- Edelleen on kysymyksessä L. B. Kamenevin artikkeli »*Prole-tariaatin hegemonian likvidointi Venäjän vallankumouksen men-shevistisessä historiassa* (Kuinka A. Potresov teki lopun G. Pleha-novista ja 'Iskrasta')», joka koski L. Martovin, P. Maslovin ja A. Potresovin toimittamana ilmestynyttä menshevikkien viisiosaista kokoomateosta »*Общественное движение в России в начале XX века*» (»*Venäjän yhteiskunnallinen liike XX vuosisadan alussa*»); artikkeli julkaistiin »*Proletarin*» 47.—48. ja 49. n:ossa syyskuun 5 (18) ja lokakuun 3 (16) pnä 1909. — 172.
- ¹⁵⁷ Kysymys on nähtävästi syyskuussa 1909 ilmestyneestä »*Golos Bun-da*» lehden (Venäjällä illegaalisesti julkaistu Bundin KK:n äänen-kannattaja) 2. n:osta. »*Proletari*» ei kirjoittanut tästä aiheesta mi-tään. »*Sotsial-Demokrat*» julkaisi 9. numerossaan marraskuun 13 (lokakuun 31) pnä lyhyen tiedotuksen »*Golos Bundan*» 2. n:on joh-dosta. — 173.
- ¹⁵⁸ Vastauksessa »*NN:n kouluun saapuneille työläistovereille*», joka

julkaistiin »Proletarin» toimituksen nimissä »Proletarin» 47.—48. n: on liitteessä syyskuun 11 (24) p:nä 1909, ei ollut puhetta Caprin koulun valtuutetun tai oppilaiden kutumisesta Pariisiin neuvottelemaan. — 175.

- ¹⁵⁹ Lenin kirjoitti kyseisen kirjeen »Proletarin» toimituksen nimissä sen johdosta, että muutamat otzovistit levittivät ulkomailla lehtistä, jossa Bolshevistista Keskusta syytettiin siitä, ettei se muka ollut auttanut Uralilla toimitettuun pakko-ottoon osallistumisesta epäiltyjä henkilöitä.
»Proletarin» 47.—48. n: on liitteessä julkaistiin toimituksen kirjoitus, jossa syytökset todettiin valheellisiksi. »Proletarin» toimitus ilmoitti pyytäneensä VSDTP:n KK:ta, että se selvittäisi tämän asian. — 175.
- ¹⁶⁰ 20. elokuuta 1909 päivätty K. Kautskyn kirje, joka oli vastaus pyyntöön saapua luennoimaan Caprin koululle, julkaistiin erillisenä lehtisenä ja sen jälkeen Wienin »Pravdan» 5. n: on liitteenä syyskuun 20 (lokakuun 3) p:nä 1909. Kautsky kieltäytyi luennoimasta, mutta tervehti koulun perustamista. Kautsky kirjoitti, että »olisi ilahduttavaa, jos VSD kykenisi vihdoinkin tekemään lopun ryhmiin jakautumisesta, mikä niin heikentää sitä», ja kehotti välttämään filosofisten erimielisyyksien asettamista ensi sijalle propaganda- ja organisaatiotoiminnassa. — 177.
- ¹⁶¹ *Jeroginin asuntola* — asuntola, jonka suurmaanomistaja, duuman jäsen Jerogin perusti Pietarissa I Valtakunnanduuman talonpoikaisedustajia varten. Talonpoikaisedustajia muokattiin tuossa asuntolassa poliittisesti siinä hengessä, että he olisivat olleet uskollisia itsevaltiudelle (ks. V. I. Lenin, Teokset, 16. osa, ss. 33—34). — 177.
- ¹⁶² Kysymys on nähtävästi M. N. Pokrovskin asenteesta, joka kuvasi siinä, että hän kannatti (ehdollisesti ja osittaisesti) A. A. Bogdanovin ja L. B. Krasinin julkaisemaa lehtistä »'Proletarin' laajennetusta toimituskunnasta syrjäytettyjen jäsenten selostus тов. bolshevikille». Lenin on eritellyt lehtistä artikkelissaan »Otzo-vismin ja jumalanrakentamisen kannattajain puolueyhmästä» (ks. Teokset, 16. osa, ss. 16—49). — 180.
- ¹⁶³ Caprin koulun neuvostolle lähetettiin seuraavansisältöinen kirje:
»Arvoisat toverit! Kahdesta kirjeessämme hahmotellusta mahdollisuudesta toteutuu jälkimmäinen: te ette halua täyttää paikallisten järjestöjen päätöstä, vaan haluatte neuvotella erillisenä sulkeutuneena ryhmänä bolshevikien äänenkannattajan kanssa. Ymmärrätte varsin hyvin, että tuolle kannalle asettuessanne te itse vaikeutatte vastaisia neuvotteluja. Voimme antaa teille vain yhden neuvon: julkaiskaa viimeisin meille osoitettu kirjeenne.»
Koulun neuvosto julkaisi kirjeen kuitenkin vasta opiskelun päätyttyä 1909 lopulla Pariisissa ilmestyneessä »Työläisten ensimmäisen korkeimman sosialidemokraattisen propagandisti- ja agitatorikoulun toimintakertomuksessa». — 181.

- ¹⁶⁴ Kysymys on »Venäläisen proletaarin kirjaston» siirtämisestä Genèvestä Pariisiin. Kirjaston oli koonnut 1905 bolshevikkeihin yhtynyt sosialidemokraatti G. A. Kuklin. Hän luovutti sen VSDTP:n KK:n täydelliseen omistukseen heinäkuussa 1905, mistä hän ilmoitti »Lausunossaan» (»Proletari» n:o 7, heinäkuun 10 (kesäkuun 27) pnä 1905).
18. lokakuuta 1909 päivätyssä vastauskirjeessään kirjastoa hoitanut V. A. Karpinski suostui kirjaston siirtämiseen ehdolla, että se säilyttää itsenäisyytensä ja tulee toimimaan johonkin Pariisiin kirjastoon sulautuneena eikä pää-äänenkannattaja »Sotsial-Demokratin» toimituksen yhteydessä. — 181.
- ¹⁶⁵ Tarkoitetaan V. D. Bontsh-Brujevitshin perustamaa bolshevikkien kirjastoa. Lenin luovutti sille heinäkuussa 1905 viidettäsatia niidosta omasta kirjastostaan. — 181.
- ¹⁶⁶ Lenin kirjoitti kyseisen kirjeen seuraavien asianhaarojen vallitessa. »Sotsial-Demokratin» toimitus kieltäytyi julkaisemasta hänen artikkeliaan »Puolueemme ja sen yhtenäisyyden lujittamismenetelmistä» toimituksen nimissä ja kehotti häntä panemaan sen alle oman nimensä. Vastaukseksi siihen Lenin asetti toimituksen käsiteltäväksi kysymyksen puolueen ja sen yhtenäisyyden lujittamismenetelmistä ja esitti tästä kysymyksestä päätöslauselmaehdotuksen (ks. Teokset, 16. osa, s. 66). Päätöslauselmaa kannattivat Lenin ja Kamenev, vastustivat Martov ja Warski. Zinovjev pidättyi äänestyksestä asettuen yleensä vastustamaan poliittisen päätöksen tekoa tästä kysymyksestä. Koska Leninin artikkeli ja päätöslauselma evätettiin, hän ilmoitti eroavansa pää-äänenkannattajan toimituksesta.
- Bolshevistisen Keskuksen Toimeenpaneva Komissio laati »Sotsial-Demokratin» toimitukselle osoitetun toimituksen bolshevikijäsenten ja Puolan sosialidemokratian edustajan yhteisen lausunnon, jossa sanottiin, että tämä väärinkäsitykseen perustuva »välikohtaus» on katsottava merkityksettömäksi (ks. В. И. Ленин, Сочинения, 5 изд., том 47, стр. 287 (V. I. Lenin, Teokset, 5. painos, 47. osa, s. 287)). — 184.
- ¹⁶⁷ Ei ole saatu selville, kuka oli pyytänyt Leniniä kirjoittamaan katsauksen Venäjän sosialidemokratian historiaan. Mahdollisesti pyynnön oli esittänyt »Schulthers'Europäischer Geschichts-Kalenderin» toimittaja. — 187.
- ¹⁶⁸ »Leipziger Volkszeitung» (»Leipzigin Kansanlehti») — sosialidemokraattinen päivälehti; ilmestyi vuosina 1894—1933; F. Mehring ja R. Luxemburg toimittivat lehteä useita vuosia ja se oli vasemmistososialidemokraattien äänenkannattaja. Vuosina 1917—1922 lehti oli Saksan »riippumattomien» ja vuodesta 1922 oikeistososialidemokraattien äänenkannattaja. — 187.
- ¹⁶⁹ »Der Kampf» (»Taistelu») — kuukausijulkaisu, Itävallan sosialidemokratian äänenkannattaja; ilmestyi Wienissä vuosina 1907—1934; oli opportunistisella, keskustalaisella kannalla, mutta naamioi sitä vasemmistolaisella sanahelinällä. — 187.

- 170 A. Eekin (Muhinin) juttua — syytöstä sopimattomista teoista — käsitteli 1909 erityinen komissio, joka totesi, että »ei ole mitään aineistoa Eekin haastamiseksi puolueoikeuteen». Päätöstä ei saattettu Eekin tietoon; kyselyyn, jonka hän lähetti F. E. Dzerzhinskille (Jozefille), hänelle vastattiin maaliskuun 9 p:nä 1910, että puolueen KK »vahvisti komission päätöksen sellaisenaan». Eekin juttu otettiin kuitenkin myöhemmin uudestaan esille; viimeinen komissio ei vinyt työtään päätökseen, koska alkoi ensimmäinen maailmansota. — 190.
- 171 Kysymyksessä on L. B. Kamenevin artikkeli »Vielä yksi proletarisen liikkeen 'arvostelija'», joka julkaistiin »Sotsial-Demokratin» 14. n:o:ssa kesäkuun 22 (heinäkuun 5) p:nä 1910. — 190.
- 172 VSDTP:n pää-äänenkannattajan — »Sotsial-Demokrat» lehden — toimituksen jäsenkunta määriteltiin VSDTP:n KK:n tammikuun kokouksessa 1910 seuraavaksi: 2 bolshevikkia, 2 menshevikkiiä sekä 1 Puolan ja Liettuan Sosialidemokratian edustaja. Toimitukseen tulivat V. I. Lenin ja G. J. Zinovjev bolshevikkien, J. O. Martov ja F. I. Dan menshevikkien ja A. Warski Puolan sosialidemokraattien puolesta. Jäätyään jossakin kysymyksessä vähemmistöön Martov ja Dan järjestivät selkkauksia ja tekivät KK:n Ulkomaiselle Toimikunnalle valituksen bolshevikkeja ja Puolan Sosialidemokratian edustajaa vastaan. KK:n UT teki KK:lle kyselyn »KK:n UT:n toimivaltuuksien rajoista pää-äänenkannattajan toimituksessa puhkeavia selkkauksia koskevissa kysymyksissä». Bolshevikit myös kääntyivät KK:n puoleen kehottaen kutsumaan koolle KK:n kokouksen, joka nimittäisi pää-äänenkannattajan toimitukseen Martovin ja Danin tilalle puolueies-menshevikkejä (ks. V. I. Lenin, Teokset, 16. osa, ss. 185—188). — 191.
- 173 Moskovassa ryhdyttiin julkaisemaan »Mysl» nimistä aikakauslehteä joulukuussa 1910. Aikakauslehti lakkautettiin huhtikuussa 1911; viimeinen, 5. numero takavarikoitiin. — 191.
- 174 Kysymyksessä on vuosina 1908—1912 ilmestynyt likvidaattorimenshevikkien »Pravda» lehti, Trotskin ryhmäkunnan äänenkannattaja. Ensimmäiset numerot julkaistiin Lvovissa, 4. n:osta alkaen lehti ilmestyi Wienissä. — 191.
- 175 Tarkoitetaan sitä, että »Golos Sotsial-Demokrat» toimitus julkaisi helmikuussa 1910 Pariisissa Axelrodin, Danin, Martovin ja Martynovin allekirjoittaman erillisen lehtisen »Kirje tovereille!». Lehtisen laatijat esittivät »Sotsial-Demokrat» lehteä vastaan syytöksen, että se oli muuttunut »Proletarin» haaraosastoksi, ja ilmoittivat aikovansa julkaista edelleenkin »Golos Sotsial-Demokrat». Lenin analysoi tätä asiakirjaa ja esitti siitä poliittisen arvion artikkeleissaan »Likvidaattorien 'Golos' vastustaa puoluetta (Vastaus 'Golos Sotsial-Demokrata' lehdelle) ja »Puolueen yhdistyminen ulkomailla» (ks. Teokset, 16. osa, ss. 148—156 ja 178—181). — 192.
- 176 »Sotsial-Demokratin» 12. n:o:ssa julkaistiin ilman allekirjoitusta artikkeli »Puoluekonferenssikysymyksestä».

- »Kirje puoluejärjestöille (Sääntömääräisestä puoluekonferenssista)» oli komission kirjoittama; komissioon kuuluivat G. J. Zinovjev, I. F. Dubrovinski ja J. O. Martov. — 194.
- 177 Tarkoitetaan Bundin KK:n jäsenen M. M. Rosenin (Ezrin) kirjettä, joka oli osoitettu G. J. Zinovjeville. — 196.
- 178 *Azefilaisuus* — poliittista petturuutta, saanut nimityksensä eser-räpuolueen johtohenkilön, poliisin salaisen asiamiehen J. F. Azeffin nimen mukaan. — 197.
- 179 Tarkoitetaan Leninin artikkelia »Likvidaattorien 'Golos' vastustaa puoluetta (Vastaus 'Golos Sotsial-Demokrata' lehdelle)», jossa asiakirjojen perusteella todistettiin VSDTP:n KK:hon kuuluvien likvidaattorimenshevikkien kieltäytyneen osallistumasta KK:n työhön ja jopa istuntoon, joka oli kutsuttu koolle uusien jäsenten kooptoimiseksi (ks. Teokset, 16. osa, ss. 148—156). — 198.
- 180 L. B. Kamenev oli määrätty Trotskin »Pravda» lehden toimitukseen 1910 KK:n tammikuun kokouksen jälkeen; kokous oli päättänyt jättää lähimmän konferenssin ratkaistavaksi kysymyksen »Pravdan» muuttamisesta KK:n äänenkannattajaksi ja antaa »Pravdalle» raha-avustusta sekä valita sen toimitukseen oma edustajansa »kolmanneksi toimittajaksi». Kamenev erosi toimituksesta sen jälkeen, kun »Pravdan» 14. n:ossa julkaistiin »Pravdan' kirje ajatteleville työläisille», jossa Trotski julisti yhtenäisyyttä likvidaattorien ja otzovistien kanssa. — 198.
- 181 Tarkoitetaan »Dnevnik Sotsial-Demokratan» 11. n:ossa (maaliskuu 1910) julkaistua G. V. Plehanovin artikkelia »Keskuskomiteamme viimeinen täysistunto», jossa tekijä kirjoitti: »...mitä on 'Golos Sotsial-Demokrata' tiettyyn suuntaukseen lukeutuville menshevikeille? Se on heidän tosiasiallinen — ja lisäksi edesvastuuton — ryhmäkeskuksensa. Äänestäessään päätöslauselmaa, jossa luvataan lakkauttaa 'Golos'.., meidän 'menshevikkimme' — KK:n jäsenet — uhrasivat puolueen alttarille voisipa sanoa ryhmäkuntansa sydämen. Skeptikko sanoo, ettei jokaista lupausa täytetä. Mutta, toistan, meillä ei ole oikeutta ajatella, etteivät tämän lupauksen antaneet toverit ole vilpittömiä.» — 199.
- 182 B. Gorevin-Goldmanin (Igorin), KK:n Ulkomaisen Toimikunnan jäsenen, pyrkimys estää puolueen yhdistyminen ilmeni seuraavassa tapauksessa. KK:n UT julkaisi maaliskuun 16 p:nä 1910 erillisenä lehtisenä kirjeen »Kaikille ulkomaille oleville tovereille», jossa kehotti kaikkia puolueyhtymiä alistumaan VSDTP:n KK:n tammikuun (1910) kokouksen päätöksiin, ryhtymään tarmokkaiisiin toimintapiteisiin järjestöllisen hajaannuksen likvidoimiseksi sekä seuraamaan bolshevikkien esimerkkiä ja lakkauttamaan ryhmiensä äänenkannattajat. B. Gorev-Goldman ja KK:n UT:ssä oleva Bundin edustaja äänestivät kirjeen hyväksymistä vastaan. »Golos Sotsial-Demokratan» toimitus mainitsi tästä tapauksesta julkaisemasaan »Kirjeessä tovereille!». — 201.

- 183 Tarkoitetaan VIII Kansainvälisen Kööpenhaminan sosialistikongressin päiväjärjestyksen kysymyksiin liittyviä päätöslauselma- ja ehdotusluonnoksia sekä VSDTP:n selostusta.
Selostus julkaistiin ranskan kielellä erillisenä kirjasena otsikoin: »Rapport du Parti socialiste-démocrate ouvrier de Russie au VIII-e Congrès Socialiste International à Copenhague (28 août — 3 septembre 1910)» (»Venäjän Sosialidemokraattisen Työväenpuolueen selostus sosialistisen Internationaalien VIII Kööpenhaminan kongressille (28. elokuuta — 3. syyskuuta 1910)»). — 202.
- 184 Ks. 131. huomautusta. — 202.
- 185 Lenin sai kutsukortit Kööpenhaminassa; yksi niistä oli tarkoitettu I. F. Armandille. — 204.
- 186 Kysymyksessä on nähtävästi Kööpenhaminan kongressin koollekutsumisesta huolehtineen järjestelykomitean ilmoitus. — 204.
- 187 Lenin tarkoittaa matkaa Tukholmaan tapaamaan äitiään M. A. Uljanovaa. Hän lähti Tukholmaan syyskuun 12 p:nä ja palasi Kööpenhaminaan syyskuun 26 p:nä 1910. — 206.
- 188 Kysymyksessä on Trian (Vi. Mgeladzen) selostus, joka piti julkaista Kööpenhaminan kongressille tarkoitettuna VSDTP:n selostuksen liitteenä. Selostus julkaistiin myöhemmin venäjän kielellä pää-äänenkannattajan erityisellä päätöksellä (ks. 14. marraskuuta 1910 päivättyä kirjettä Gorkille. V. I. Lenin, Teokset, 34. osa, ss. 431—432). Kööpenhaminan kongressiasiakirjojen liitteissä ei ole Trian selostusta. — 207.
- 189 Tarkoitetaan »Vorwärtsin» 201. n:ossa II Internationaalien Kööpenhaminan kongressin avajaispäivänä, 28. elokuuta 1910, julkaistua nimetöntä artikkelia »Die russische Sozialdemokratie (Von unserem russischen Korrespondenten)», jonka kirjoittaja oli L. Trotski. Lenin mainitsi siitä 1912 artikkelissaan »'Vorwärtsin' anonyymi ja asiointi VSDTP:ssä» (ks. Teokset, 17. osa, s. 523). — 208.
- 190 Pää-äänenkannattajan toimituskunnan kokouksen puheenjohtajana oli todennäköisesti joko A. Warski tahi hänen sijaisensa V. Leder. — 212.
- 191 Tammikuussa 1910 pidetyssä KK:n kokouksessa oli esillä m.m. Bolshevistisen Keskuksen jäsenen V. K. Taratutan (Viktorin) juttu. Tämä oli vaatinut KK:ta panemaan toimeen tutkimuksen puolueessa levitettyjen häntä häpäisevien huhujen johdosta. KK:n kokous nimitti tutkimuskomission, joka tutki huolellisesti asian ja teki sen jälkeen yksimielisen päätöksen, jossa totesi, ettei ole kerrassaan mitään aihetta väittää Viktoria provokaattoriksi, ja rehabili toi hänet täydellisesti. — 212.
- 192 Kysymyksessä on »Zvezda» lehti, jonka julkaisuhanke oli pantu

- alulle Pietarissa. Lehti ilmestyi joulukuun 16 (29) päivästä 1910 huhtikuun 22 (toukokuun 5) päivään 1912. »Zvezdan» suoranaisena jatkona oli »Nevskaja Zvezda», jota ryhdyttiin julkaisemaan »Zvezdan» tuhkatuieheen takavarikoinnin vuoksi. »Nevskaja Zvezdan» viimeinen numero ilmestyi lokakuun 5 (18) pnä 1912. »Zvezdan» toimitukseen kuuluivat alkujaan V. D. Bontsh-Brujevitsh, N. I. Jordanski (plehanovilainen) ja I. P. Pokrovski (bolshevikkeihin myötämielisesti suhtautunut III Valtakunnanduuman sosialidemokraattiryhmän jäsen). Lehden kustantajana oli duuman jäsen bolshevikki N. G. Poletajev. — 213.
- ¹⁹³ Lenin tarkoittaa muutamien Venäjällä toimineiden bolshevikkien aikomusta tehdä »Zvezdasta» III Valtakunnanduuman sosialidemokraattiryhmän äänenkannattaja. Tämän perusteella sen avustajiksi kutsuttiin duuman jäsenet menshevikit Gegetshkori ja Kuznetsov. Siltä pohjalta toimituksessa syntyikin väärinkäsityksiä. — 214.
- ¹⁹⁴ »Nasha Zarja» (»Meidän Sarastuksemme») — likvidaattorimenshevikkien legaalinen kuukausijulkaisu; ilmestyi vuosina 1910—1914 Pietarissa. — 214.
- ¹⁹⁵ Syynä väärinkäsitykseen oli Bontsh-Brujevitshin tiedottaman mukaan ollut se, että Pokrovski ei ollut suostunut ottamaan »Zvezdan» toimitukseen bolshevikki Turutinia, mihin oli alustavasti saatu Leninin suostumus. — 214.
- ¹⁹⁶ Kysymyksessä on aikakauslehti »Mysl» (ks. 173. huomautusta). — 214.
- ¹⁹⁷ Kysymys on »Zvezda» lehden julkaisemiseen tarvittavista varoista. Lenin tiedotti 9. joulukuuta 1910 päivätyssä kirjeessään Bontsh-Brujevitshille (ks. tämä osa, 215. asiakirja) rahojen lähettämisestä lehden julkaisemiseen. — 215.
- ¹⁹⁸ Lenin sai joulukuun 17 pnä 1910 Kansainväliseltä Sosialistiselta Toimistolta II Internationaalin puolueille osoitetun 15. joulukuuta 1910 päivätyyn kiertokirjeeseen, jossa pyydettiin käsittelemään KST:n harkittavaksi jätetty korjaus Kööpenhaminan kongressin (1910) päätöslauselmaan välitystuomioistumesta ja aseistariisunnasta. Koska korjauksessa puhuttiin sotatarviketeollisuustyöläisten lakoista tarkoituksenmukaisena sodan vastustamiskeinona, KST kehotti kaikkia puolueita kääntymään vastaavien ammattiyhdistysten puoleen ja esittämään selostuksensa KST:lle. Lenin teki merkintönsä kiertokirjeeseen (ks. Ленинский сборник XXV, стр. 260, 261 (XXV Lenin-kokoelma, ss. 260 ja 261)). Lähettäessään KST:n kiertokirjeen julkaistavaksi »Sotsial-Demokratin» toimitukselle Lenin liitti ohkeen kyseisen kirjeensä. »Sotsial-Demokrat» ei julkaissut KST:n kiertokirjettä eikä Leninin kirjettä. — 216.
- ¹⁹⁹ Aikakauslehti »Mysl» julkaisi 5. n:ossaan huhtikuussa 1911 alun K. Kautskyn kirjasta »Taktische Strömungen in der deutschen

Sozialdemokratie» («Taktilliset suuntaukset Saksan sosialidemokratiassa»). — 217.

- ²⁰⁰ Kysymys on toisaalta Puolan sosialidemokratian ja toisaalta bolshevikkien ja sovittelijoiden kesken tehdyn »Sopimuksen kohdistam», jotka oli hyväksytty Pariisissa helmikuun 11 p:nä 1911 puolueen keskuselinten kokoonpanoa ja lähimpiä tehtäviä koskevasta kysymyksestä, m.m. seuraavansisältöisestä 2. sopimuskohdasta: »KK muodostetaan 4 bolshevikista+1 puolal. sos.-demista+2 plehanovilaisesta (variaatio: plehanovilainen+1 golosilainen)+1 bundilaisesta+1 latvialaisesta.» Edelleen seuraa varaus, jota Lenin arvostelee, koska se mitätöi täydellisesti mainitun kohdan alkuosan sisällön: »Vasta sen jälkeen, kun latvialainen ja bundilainen ilmoittavat virallisesti järjestöjensä nimissä, että he eroavat tuolla tavalla muodostetusta KK:sta, meikäiset vaativat kategorisesti minimaalisena: 3 bolshevikkia+1 puolal. sos.-demi+1 golosilainen+1 plehanovilainen+1 latvialainen+1 bundilainen.» Sopimuksen allekirjoittivat L. Tyszka, A. Rykov, G. Zinovjev y.m. — 220.
- ²⁰¹ »Rabotshaja Gazeta» («Työväenlehti») — bolshevikkien illegaalinen populääri äänenkannattaja; julkaistiin Pariisissa epäsäännöllisesti lokakuun 30 (marraskuun 12) päivästä 1910 heinäkuun 30 (elokuun 12) päivään 1912; ilmestyi 9 numeroa. »Rabotshaja Gazeta» perustamishankkeen alkuunpanijana oli Lenin. Lehden perustamisesta päätettiin virallisesti elokuussa 1910 VSDTP:n edustajien: bolshevikkien, puoluemies-menshevikkien, sosialidemokraattisen duumaryhmän edustajien y.m. neuvottelukokouksessa. »Rabotshaja Gazeta» johti ja toimitti Lenin.
- VSDTP:n VI (Prahan) yleisvenäläinen konferenssi totesi »Rabotshaja Gazeta» puolustavan päättäväisesti ja johdonmukaisesti puoluetta ja puoluekantaisuutta ja julisti sen VSDTP:n KK:n viralliseksi äänenkannattajaksi. — 220.
- ²⁰² Kysymys on »Yhdistävän» kokouksen nimellä tunnetusta VSDTP:n KK:n kokouksesta, joka pidettiin Pariisissa 2.—23. tammikuuta (15. tammikuuta — 5. helmikuuta) 1910. Tarkemmin kokouksesta ks. В. И. Ленин. Сочинения, 5 изд., том 19, примечание 91 (V. I. Lenin, Teokset, 5. painos, 19. osa, 91. huomautus). — 220.
- ²⁰³ Tarkoitetaan B. Gorevin (Igorin) ilmoitusta, jonka hän jätti helmikuun 17 p:nä 1911 KK:n Ulkomaiselle Toimikunnalle KK:n kokouksen koollekutsumispaikkaa ja menshevikkien asettamia ehdokkaita koskevasta kysymyksestä (ks. Ленинский сборник XVIII, стр. 16—17 (XVIII Lenin-kokoelma, ss. 16—17)). — 222.
- ²⁰⁴ VSDTP:n KK:n tammikuun (1910) kokouksen hyväksymiä KK:n sääntöjä vastaavasti kokouksen työhön voitiin kutsua osallistumaan VSDTP:n V (Lontoon) edustajakokouksen valitsemissa KK:n varajäseniä, »jotka suorittivat Venäjällä jotain puolueen tehtävää»; menshevikit ehdottivat varajäseneksi Romania (K. M. Jermolajevia), joka oli yhdessä muiden likvidattorien kanssa jarruttanut

- 1½ vuoden ajan VSDTP:n KK:n Venäjän-toimikunnan työtä. — 222.
- 205 »58 menshevikkiä» — VSDTP:n »ensimmäisen» (menshevistisen) pariisilaisen kannatusryhmän jäsenet, jotka Pariisissa pitämässään ryhmän yleisessä kokouksessa hyväksyivät puolueessa vallitsevaa asiaintilaa koskevaksi päätöslauselmaksi vetoamuksen »Kaikille puolueen jäsenille», joka julkaistiin sittemmin helmikuussa 1911 ilmestyneen »Golos Sotsial-Demokratian» 24. n:ön liitteessä. — 223.
- 206 Kysymys on »Kirje tovereille» lehtisestä, jonka »Golos Sotsial-Demokratian» toimitus julkaisi helmikuussa 1911 Pariisissa. — 224.
- 207 Moskovassa toimitettiin maaliskuun 20 (huhtikuun 2) pnä 1911 III Valtakunnanduuman täydennysvaalit. Sosialidemokraatit olivat asettaneet näissä vaaleissa ehdokkaakseen I. I. Skvortsov-Stepanovin, joka oli vangittu helmikuussa ja miltei samanaikaisesti vaalien kanssa karkotettu 3 vuodeksi Astrakanin kuvernementtiin. — 225.
- 208 Kysymys on KK:n ulkomaisen kokouksen koollekutsumiseen liittyvistä bundilaisten Judinin (VSDTP:n KK:n Venäjän-toimikunnan jäsenen) ja Lieberin (Berlin) (KK:n UT:n jäsenen) vastalauseista. — 225.
- 209 Helmikuun 9 (22) pnä 1911 Pietarissa pidettiin L. M. Knipovitsh, L. N. Radtshenko, V. D. Bontsh-Brujevitsh y.m. — 225.
- 210 Leninille ja Zinovjeville osoitetusta 20. maaliskuuta 1911 päivätyistä Tyszkan kirjeestä näkyy, että Judin ja Lindov vastustivat Noginin ehdotusta KK:n »Venäjän jäsenistön» kokouksen siirtämisestä ulkomaille; Nogin teki ehdotuksensa vuoden 1911 helmikuun lopussa tai maaliskuun alussa bolshevikkien ulkomaisen keskuksen vaatimuksesta. Judin matkusti jonkin ajan kuluttua Kaukasiaan hakemaan menshevikki Andrianovia järjestääkseen sieltä palattuaan kokouksen Venäjällä. Kokousta ei pidetty, koska Nogin poistui joksikin aikaa Tulasta havaittuaan, että häntä varjostettiin. — 227.
- 211 Kysymys on Trotskin wieniläisen »Pravdan» 18.—19. n:ön palstoilla 1911 aloitetusta muka »yleisen» puoluekonferenssin koollekutsumiskampanjasta. Kampanja johti myöhemmin likvidaattorien puolueenvastaisen Wienin konferenssin koollekutsumiseen elokuussa 1912. — 227.
- 212 Kysymys on Lindovista (G. D. Leiteisenistä), jota Rykov nimitti eräässä Leninille 1911 kirjoittamassaan kirjeessä »poroporvariksi ja pelkuriksi». Lindov, joka oli VSDTP:n KK:n Venäjän-toimikunnan jäsen, empi ja horjui KK:n kokouksen koollekutsumiskysymyksessä. — 228.

- 213 Toisin sanoen VSDTP:n KK:n Venäjän-toimikunnan kahdeksasta jäsenestä 4 bolshevikkia—Puolan sosialidemokraattien edustaja. — 228.
- 214 Puolueen koulukomission (perustettiin VSDTP:n KK:n tammikuun (1910) kokouksen päätöksellä) tehtävänä oli järjestää v. 1911 Pariisissa lisäluentoja Vperjod-ryhmän koulun kuuntelijoille, jotka olivat käyneet läpi koulun oppikurssin.
M. L. Weltmann-Pavlovitsh (Volontööri), Vperjod-ryhmän Bolognan koulun luennoitsija, kuului maaliskuussa 1911 puolueen koulukomissioon. Valaisemalla komission toimintaa yksipuolisesti ryhmäkuntaisuuden hengessä hän nostatti kuuntelijoita komissiota vastaan ja myötävaikutti opiskelun häiriytymiseen. — 228.
- 215 »*Trybuna*» (»Tribuuna») — lehti, Puolan ja Liettuan Sosialidemokratian äänenkannattaja; ilmestyi Varsovassa vuosina 1910—1911. Lehden tosiasiallisena toimittajana oli L. Tyszka. — 229.
- 216 10. maaliskuuta 1911 päivätyssä kirjeessään (ks. tämä osa, 221. asiakirja) V. I. Lenin kirjoitti A. I. Rykoville lähettävänsä jäljennöksen KK:n UT:n jäsenen N. A. Semashkon (Aleksandrovin) kirjeestä. Kyseisessä tapauksessa Lenin perää nähtävästi samaa kirjettä. — 230.
- 217 Suluissa olevat nimet — Pokrovski—Gegetshkori — merkitsevät nähtävästi allekirjoituksia, joiden tuli olla duumaryhmän virallisen vastauskirjeen alla. — 230.
- 218 *Hallussapitäjien rahat* — sovintotuomareiden hallussa olleet bolshevikkien varat.
Vuonna 1910 Pariisissa pidetyssä VSDTP:n KK:n tammikuun (n.s. »yhdistävässä») kokouksessa tehtiin sopimus, jonka mukaan bolshevikit laskivat ryhmänsä hajalle ja luovuttivat sen omaisuuden (rahat, kirjapainon y.m.) Keskuskomitealle ehdolla, että muutkin ryhmät lasketaan hajalle ja kaikki noudattavat yhtenäistä, likvidaattoruuden- ja otzovisminvastaista puolueen linjaa. Sovintotuomareina, varojen »hallussapitäjinä» olivat saksalaiset sosialidemokraatit K. Kautsky, F. Mehring ja C. Zetkin. — 231.
- 219 VSDTP:n II Pariisin kannatusryhmä perustettiin marraskuun 18 pnä (u. l.) 1908; se erkani yhteisestä Pariisin ryhmästä, johon kuului myös menshevikkejä. V. 1911 II Pariisin ryhmään kuuluivat bolshevikit V. I. Lenin, N. K. Krupskaja, N. A. Semashko, M. F. Vladimirski, I. F. Armand y.m.; sovittelijat A. I. Ljubimov, M. K. Vladimirov y.m. sekä muutamia vperjodilaisia.
Heinäkuun 1 pnä (u.l.) 1911 pidetyssä ryhmän kokouksessa käsiteltiin asiaintilaa puolueessa. Ryhmä hyväksyi enemmistön äänin (27 äänellä) Leninin kirjoittaman päätöslauselman (ks. Teokset, 17. osa, ss. 199—207). Ryhmän vähemmistön ehdottamaa sovittelemista päätöslauselmaa äänesti 10 henkilöä. Lenin nimitti »ekonomistien' kehuimpien puheiden kehuimmaksi toistoksi»

juuri niitä sovitteluhenkisiä puheenvuoroja, joita Ljubimov ja Vladimirov käyttivät tuossa kokouksessa. — 231.

- 220 *Sovittelijoiden ja puolalaisten sosialidemokraattien* (kyseisessä kirjeessä on puhe Tyszkasta ja Lederistä) »liitto» oli tähdätty bolshevikkeja vastaan. Sovittelijat Ljubimov ja Vladimirov yhdessä Puolan sosialidemokraattien edustajan Tyszkan kanssa aloittivat ulkomailta oleskelevien VSDTP:n KK:n jäsenten kesäkuun (1911) neuvottelukokouksen jälkeen kiistan konferenssin koollekutsumista valmistelevan ulkomaisen organisaatiokomission kokoonpanosta pyrkien Puolan sos.-demien tuella turvaamaan siinä enemmistön sovittelijoille.

»*Vehkeily*», jota sovittelijat ja Puolan sos.-demit harjoittivat golosilaisten kanssa, ilmeni siinä, että he kannattivat Martovia ja Dania, jotka olivat kesäkuun neuvottelukokouksen jälkeen eronneet pää-äänenkannattajan — »Sotsial-Demokratin» — toimituksesta. »Sotsial-Demokratin» toimituksen viides jäsen Leder vaati kategorisesti (uhaten »erota» toimituksesta) ottamaan toimitukseen kaksi muuta menshevikkiä. Sovittelijat olivat solidaarisia Puolan sos.-demien kanssa. — 231.

- 221 Tarkoitetaan VSDTP:n KK:n saamaa 5. joulukuuta 1911 päivättyä Persian Demokraattisen Puolueen Keskuskomitean sähkettä, jossa esitettiin vastalause sen johdosta, että Venäjän tsarismi ja Englannin imperialismi sekaantuivat Persian kansan sisäisiin asioihin. — 236.

- 222 »*Pravda*» (»Totuus») — legaalinen bolshevistinen päivälehti; lehden ensimmäinen numero ilmestyi Pietarissa huhtikuun 22 (toukokuun 5) pnä 1912.

Päätös työväen jokapäiväisen joukkolehden julkaisemisesta tehtiin VSDTP:n VI (Praham) yleisvenäläisessä konferenssissa.

Lenin johti aatteellisesti »Pravdaa», hän kirjoitti lehteen melkein joka päivä sekä antoi ohjeita sen toimitukselle. Hän pyrki valamaan lehteen vallankumouksellista taisteluhenkä.

Poliisi vainosi »Pravdaa» jatkuvasti. Heinäkuun 8 (21) pnä 1914 lehti lakkautettiin.

»Pravdaa» ryhdyttiin julkaisemaan uudelleen vasta 1917 helmikuun porvarillis-demokraattisen vallankumouksen jälkeen. Maaliskuun 5 (18) päivästä 1917 »Pravda» alkoi ilmestyä VSDTP:n Keskuskomitean ja Pietarin komitean äänenkannattajana. — 242.

- 223 »*Nevski Golos*» (»Nevan Ääni») — likvidaattorimenshevikkien legaalinen viikkolehti; D. F. Kostrov julkaisi lehtä Pietarissa toukokuun 20 (kesäkuun 2) päivästä elokuun 31 (syyskuun 13) päivään 1912 »Zhivoje Delo» lehden sijasta. Ilmestyi 9 numeroa. — 243.

- 224 »*Russkije Vedomosti*» (»Venäläiset Sanomat») — sanomalehti; ilmestyi Moskovassa vuodesta 1863, ilmensi maltillisen liberaalisen sivistyneistön katsomuksia. Vuodesta 1905 lehti oli kadettipuolueen oikeistosiiven äänenkannattaja. »Russkije Vedomosti» lakkautettiin 1918 yhdessä muiden vastavallankumouksellisten lehtien kanssa. — 244.

- 225 *»Sovremennik»* (»Aikalainen») — kirjallis-poliittinen kuukausijulkaisu; ilmestyi Pietarissa vuosina 1911—1915. Julkaisun ympärille ryhmittäytyivät likvidaattorimenshevikit, eserrät, »kansansosialistit» ja vasemmistoliberaalit. Lenin luonnehti 1914 *»Sovremennikin»* suunnan »narodnikkilaisuuden ja marxilaisuuden sekoitukseksi» (Teokset, 20. osa, s. 287). — 246.
- 226 *Wiener »Arbeiter-Zeitung»* (Wienin »Työväenlehti») — päivälehti, Itävallan sosialidemokratian pää-äänenkannattaja. Lehden perusti V. Adler 1889 Wienissä. Vuonna 1934 lehti lakkautettiin. Se alkoi ilmestyä uudestaan 1945 Itävallan Sosialistisen Puolueen pää-äänenkannattajana. — 246.
- 227 *»Kijeuskaja Mysl»* (»Kijevin Ajatus») — suuntaukseltaan porvarillisdemokraattinen päivälehti; ilmestyi vuosina 1906—1918. — 247.
- 228 *»Prosvestshenije»* (»Valistus») — bolshevikkien teoreettinen legaalinen kuukausijulkaisu; ilmestyi Pietarissa joulukuusta 1911 kesäkuuhun 1914. Julkaisu perustettiin Leninin aloitteesta *»Mysl»* aikakauslehden tilalle, kun viimeksi mainittu oli lakkautettu.
Tsaarihallitus lakkautti *»Prosvestshenijen»* ensimmäisen maailmansodan edellä. Syksyllä 1917 sitä ryhdyttiin julkaisemaan uudestaan, mutta ilmestyi vain yksi (kaksois-) numero. — 247.
- 229 Kysymys on V. I. Leninin kirjasesta *»VSDTP:n nykytilanteesta»* (ks. Teokset, 18. osa, ss. 188—205). Kirjanen lähetettiin 15.—21. syyskuuta 1912 pidetyn Saksan Sosialidemokraattisen Puolueen Chemnitzin puoluepäivien osanottajille. — 247.
- 230 *»Russkoje Slovo»* (»Venäläinen Sana») — päivälehti; ilmestyi Moskovassa vuodesta 1895 I. D. Sytinin kustantamana. Lehti oli muodollisesti puolueiden ulkopuolella, mutta puolusti Venäjän porvariston etuja maltilliselta liberaaliselta kannalta.
Marraskuussa 1917 lehti lakkautettiin. Tammikuusta 1918 se ilmestyi jonkin aikaa *»Novoje Slovo»* ja *»Nashe Slovo»* -nimisenä; heinäkuussa 1918 se lakkautettiin lopullisesti. — 248.
- 231 Kysymys on likvidaattorien n.s. elokuun konferenssista, joka pidettiin Wienissä elokuussa 1912; konferenssissa muodostettiin puolueenvastainen elokuun blokki, jonka järjestäjänä oli Trotski. Tarkemmin likvidaattorien elokuun konferenssista ks. V. I. Lenin, Teokset, 18. osa, 60. huomautus. — 248.
- 232 *»Zavety»* (»Testamentti») — suuntaukseltaan eserräläinen legaalinen kirjallis-poliittinen kuukausijulkaisu; ilmestyi Pietarissa huhikuusta 1912 heinäkuuhun 1914. — 250.
- 233 *»Bremer Bürger-Zeitung»* (»Bremenin Kansanlehti») — sosialidemokraattinen päivälehti; ilmestyi vuosina 1890—1919; vuoteen 1916 lehti oli Bremenin vasemmistososialidemokraattien vaikutuksessa, sen jälkeen siirtyi sosialishoviniestien käsiin.
V. I. Leninin artikkelia ei ole tähän mennessä löydetty. — 253.

²³⁴ Kysymys on K. Radekin syyttämisestä Puolan Kuningaskunnan ja Liettuan Sosialidemokratian Päähallituksen perustamassa tuomioistuimessa useista epäeettillisistä teoista. Radek erotettiin tämän tuomioistuimen päätöksellä Puolan ja Liettuan Sosialidemokratian sekä Saksan Sosialidemokraattisen Puolueen riveistä.

Pariisissa perustettiin 1913 syyskuun alussa Puolan ja Liettuan Sosialidemokratian ulkomaisten osastojen toimiston (»rozlamowylaisten») aloitteesta komissio tuomioistuimen päätöksen tarkistamista varten.

Lenin kannatti K. Radekin jutun uudelleen käsittelyä. Radekin syyttäminen Päähallituksen taholta liittyi Leninin mielestä siihen ankaraan taisteluun, jota Päähallitus kävi »rozlamowylaisia» vastaan.

Komissio työskenteli viiden kuukauden ajan ja tuli johtopäätökseen, ettei ollut syytä antaa K. Radekia puolueoikeuteen ja erottaa häntä puolueesta, ja kehotti edelleenkin pitämään Radekia Puolan Kuningaskunnan ja Liettuan Sosialidemokratian ja VSDTP:n jäsenenä (ks. kirjasta »Sprawozdanie komisji badające sprawę czlonka S. D. K. P. iL. Karola Radka» (»P ja LSD:n jäsenen Karl Radekin asiaa tutkivan komission selostus»), jonka Puolan Kuningaskunnan ja Liettuan Sosialidemokratian ulkomaisten osastojen toimisto julkaisi maaliskuussa 1914).

Puolan ja Liettuan Sosialidemokratian Päähallituksen ja »rozlamowylaisten» erimielisyyksien vaiheista ks. V. I. Leninin artikkelia »Kahtiajakaantuminen Puolan sosialidemokratiassa» (Teokset, 18. osa, ss. 471–476). — 253.

²³⁵ Tarkoitetaan V. P. Litvinov-Falinskin kirjaa «Новые законы о страховании рабочих», Спб., 1912 (»Uudet työväenvakuutuslait», Pietari 1912) ja I. Tshistjakovin kirjaa «Страхование рабочих в России. Опыт истории страхования рабочих, в связи с некоторыми другими мерами их обеспечения», М., 1912 (»Työväenvakuutus Venäjällä. Työläisten vakuutuksen kehitysvaiheiden ja eräiden muiden heidän toimeentulonsa turvaavien toimenpiteiden antamaa kokemusta», Moskova 1912). — 256.

²³⁶ Lokakuun 17 (30) pnä 1912 pidettiin Pietarin työväenkuurian valtuutettujen toinen kokous, jonka tuli valita valitsijamiehet; näiden valitsijamiesten joukosta valittiin työväen edustaja IV Valtakunnanduumaan. — 256.

²³⁷ P. I. Sudakov — työmiehis; lokakuun 5 (18) pnä 1912 pidetyssä Pietarin kuvernementin työläisten valtuutettujen ensimmäisessä kokouksessa hän meni läpi »Pravdan» kannattajien äänin. Lokakuun 6 (19) pnä ilmestyi hänen kirjoituksensa »Valtuutettujen kokouksessa» (»Pravda» n:o 136), jossa hän puhui itsestään »Pravdan» ja »Zvezdan» kannattajana. Seuraavana päivänä, 7. (20.) lokakuuta, »Lutshin» 19. n:ossa julkaistiin hänen »Kirjeensä toimitukselle», jossa hän kieltäytyi »Pravdassa» olleesta lausunnostaan. Sudakovin välikohtauksesta ks. В. И. Ленин. «О политической бесхарактерности (Письмо в редакцию)» (Сочинения, 5 изд., том 22, стр. 144–145) (V. I. Lenin, »Poliittisesta selkärangatto-

muudesta (Kirje toimitukselle)» (Teokset, 5. painos, 22. osa, ss. 144—145)). — 256.

- 238 V. I. Leninin kirje on säilynyt V. A. Desnitskin yksityisarkistossa A. M. Gorkin vahvistamana konekirjoitusjäljennöksenä. Kirje oli vastaus Gorkin lähettämään vallankumoushistoriaa koskevan aineiston keräämissuunnitelmaan. Gorki kirjoitti mainitusta suunnitelmasta lokakuun 8 pnä (u. l.) 1912 V. V. Veresajeville (M. Горький. Собрание сочинений в 30 томах, т. 29, стр. 255 (M. Gorki, Kootut teokset 30 osassa, 29. osa, s. 255)).

A. M. Gorki otaksui saavansa museota varten sosialidemokraateille myötämielisen ruhtinas I. D. Bebutovin kokoaman arkiston ja kirjaston. Bebutov oli testamentannut kirjaston ja arkiston VSDTP:lle ja luovuttanut ne Saksan Sosialidemokraattisen Puolueen Päähallituksen (KK:n) säilytettäväksi. Gorki kääntyi Pietarin »Sovremennik» julkaisun toimittajan välityksellä Bebutovin puoleen, ja tämä vastasi, ettei hän vastusta kirjastonsa luovuttamista luotetulle laitokselle, mutta kysymyksen ratkaiseminen lykkytyi henkilökohtaiseen tapaamiseen saakka.

Bebutovin kirjaston myöhempiä kohtaloa ei tähän mennessä ole saatu selville. — 257.

- 239 Kysymyksessä on Itävallan Sosialidemokraattisen Työväenpuolueen edustajakokous, joka pidettiin Wienissä 31. lokakuuta — 4. marraskuuta 1912. — 257.

- 240 J. J. Jagiello — Puolan Sosialistisen Puolueen (PPS) jäsen; valittiin IV Valtakunnanduuman jäseneksi Varsovasta. Bolshevikit vastustivat jyrkästi Jagiellon hyväksymistä sos.-dem. duumaryhmään, koska Jagiello tuli valituksi duumaan PPS:n ja Bundin vaaliliiton ja porvariston antaman tuen ansiosta. Jagiello hyväksyttiin sos.-dem. ryhmän jäseneksi yhden (menshevikki-) äänen enemmistöllä. Bolshevikkiedustajien painostuksesta hänen oikeutensa ryhmässä olivat rajoitetut: kaikissa puolueen sisäisissä kysymyksissä Jagiello sai vain neuvotteluoikeuden. Tästä kysymyksestä ks. V. I. Leninin artikkelia »Työväenluokka ja sen 'parlamentti'-edustusto» sekä VSDTP:n KK:n ja puolueyöntekijäin Krakovan neuvottelukokouksen päätöslauselmaa »Sosialidemokraattisesta duumaryhmästä» (Teokset, 18. osa, ss. 427—428 ja 450—451). — 257.

- 241 Kysymys on *II Internationaalinen ylimääräisestä kansainvälisestä sosialistikongressista*, joka pidettiin Baselissa 24.—25. marraskuuta (u. l.) 1912. Kongressi oli kutsuttu koolle päättämään taistelusta imperialistisen maailmansodan uhkaavaa vaaraa vastaan. Sodan uhka oli käynyt entistä suuremmaksi ensimmäisen Balkanin sodan alettua. Kongressiin osallistui 555 edustajaa. VSDTP:n KK lähetti 6 edustajaa.

Marraskuun 25 pnä kongressin istunnossa hyväksyttiin yksimielisesti sodanvastainen manifesti.

Manifesti kehotti sosialisteja käyttämään imperialistisen sodan syttyessä hyväkseen sodan aiheuttamaa taloudellista ja poliittista kriisiä taistelussa sosialistisen vallankumouksen puolesta.

Ensimmäisen maailmansodan puhjettua II Internationaalin johtajat unohtivat Baselin manifestin ja asettuivat maidensa imperiaalististen hallitusten puolelle. — 258.

- ²⁴² Lenin tarkoittaa K. Kautskyn artikkelia »Der Krieg und die Internationale» (»Sota ja Internationaali»), joka julkaistiin »Die Neue Zeit» aikakauslehden 6. n:ossa marraskuun 8 pnä 1912, ss. 191—192. — 258.
- ²⁴³ 7. marraskuuta 1912 päivätyssä kirjeessään Huysmans tiedotti Leninille etukäteen Baselin kongressin koollekutsumispäivästä ja kehotti ryhtymään toimeen edustajien nimittämiseksi; hän kirjoitti mielenosoituksista, joita Euroopan suurissa kaupungeissa mahdollisesti puhkeaisi marraskuun 17 pnä 1912 sotänäyttämön laajentumista vastaan; pyysi Leniniä antamaan suostumuksensa, mikäli jokin puolue pyytäisi häntä puhumaan joukkokokouksessa; ilmoitti kongressin päätöslauselmaehdotuksen toimituskomission kokoonpanon ja pyysi nimittämään siihen edustajan. — 258.
- ²⁴⁴ Kysymys on Kansainvälisen Sosialistisen Toimiston istunnosta, joka pidettiin Brysselissä 28.—29. lokakuuta 1912. Lenin ei ollut siinä läsnä. Istunnossa tehtiin päätös ylimääräisen sosialistikongressin koollekutsumisesta. Venäjän edustajina istunnossa olivat G. Plehanov ja I. Rubanovitsh. KST:n erityinen suljettu istunto oli omistettu Venäjän asioille. Tästä istunnosta ei julkaistu virallista selostusta. Lenin sai tietää istunnosta L. Martovin artikkelista »Kansainvälinen toimisto sos.-demien yhtenäisyydestä», joka julkaistiin »Lutsh» lehden 37. n:ossa lokakuun 28 pnä 1912. Lenin vastasi Martoville artikkelissaan »Parempi myöhään kuin ei milloinkaan» (ks. Teokset, 18. osa, ss. 460—461). — 259.
- ²⁴⁵ »Lutsh» (»Säde») — likvidaattorimenshevikkien legaalinen päivälehti; ilmestyi Pietarissa 1912 syyskuun 16 (29) päivästä 1913 heinäkuun 5 (18) päivään. Ilmestyi 237 numeroa. Lehti pysyi pystyssä pääasiallisesti liberaalien lahjoitusten turvin. — 261.
- ²⁴⁶ Kysymys on IV Valtakunnanduuman jäsenen M. K. Muranovin nimen saamisesta sosialidemokraattisen duumaryhmän sodanvastaisen vastalausekirjeen alle. Sähkeen, jossa ilmoitettiin Muranovin allekirjoittaneen kirjeen, Lenin lähetti Baseliin marraskuun 24 pnä (u. l.) 1912. — 262.
- ²⁴⁷ Tarkoitetaan »Pravdan» toimittajan N. N. Baturinin pidätystä marraskuussa 1912. — 263.
- ²⁴⁸ Tarkoitetaan VSDTP:n KK:n istuntoa, joka pidettiin Krakovassa marraskuun 12 tai 13 (25 tai 26) pnä 1912 Leninin johdolla. — 266.
- ²⁴⁹ *Osuuskunta* — salaisessa kirjeenvaihdossa — IV Valtakunnanduuman sosialidemokraattinen ryhmä. — 267.
- ²⁵⁰ »Den» (»Päivä») — »Pravda» lehden sovinnaisnimi. — 267.

- 251 »Numeroksi» nimitettiin salaisuussyistä IV Valtakunnanduuman sosialidemokraattijäseniä: n:o 1 oli A. J. Badajev, n:o 3 R. V. Malinovski (myöhemmin paljastettu provokaattoriksi), n:o 4 N. R. Shagov, n:o 5 M. K. Muranov, n:o 6 G. I. Petrovski ja n:o 7 F. N. Samoilov. — 267.
- 252 *Mishan kollegio* — nähtävästi VSDTP:n Pietarin komitean salanimi. — 268.
- 253 »Pravdan» julkaisemiseen liittyneet hallinnolliset ja talousasiat olivat 1912 lopussa lehden toimiston työntekijöiden syystä pahasti epäjärjestyksessä, minkä vuoksi saatettiin olettaa tapahtuneen kähvellyksiä ja väärinkäytöksiä. — 268.
- 254 Kirjeet n:o 263 ja 265 julkaistiin 1960 »Istoritsheski Arhiv» aikakauslehden 2. n:ossa N. K. Krupskajan kirjeinä.
Teosten 5. painoksen 48. osaa valmisteltaessa on selvitetty niiden olevan Leninin kirjeitä ja että salaisuussyistä Krupskaja oli kirjoittanut ne salamusteella legaalisten kirjeiden rivien väliin. — 269.
- 255 Kysymys on IV Valtakunnanduuman sosialidemokraattisen ryhmän julkilausumasta, jonka pohjaksi otettiin V. I. Leninin teesit »Kysymyksen eräistä työläisedustajain puheista» (ks. Teokset, 18. osa, ss. 402—408).
Leninin ohjeita vastaavasti julkilausumaan sisällytettiin miltei kaikki minimiohjelman peruskohdat. Menshevikkien onnistui kuitenkin viedä läpi kansallisen kulttuuriautonomian vaatimus. Sosialidemokraattisen ryhmän julkilausuma luettiin Valtakunnanduuman istunnossa joulukuun 7 (20) pnä 1912.
IV Valtakunnanduuman sosialidemokraattisessa ryhmässä käytiin joulukuussa 1912 likvidaattorien vaatimuksesta neuvotteluja »Pravdan» ja »Lutshin» yhdistämisestä »ryhmien ulkopuolella olevaksi työväenlehdeksi». Näiden neuvottelujen tuloksena IV Valtakunnanduuman bolshevikkijäsenet A. J. Badajev, G. I. Petrovski, F. N. Samoilov ja N. R. Shagov ilmoittivat joulukuun 18 pnä 1912 »Lutsh» lehden 78. n:ossa liittyvänsä »Lutshin» avustajakuntaan, ja seitsemän likvidaattorijäsentä liittyi »Pravdan» avustajakuntaan. Bolshevikkijäsenet erosivat kuitenkin jo tammikuun 30 pnä 1913 »Lutshin» avustajakunnasta ja ilmoittivat, etteivät he hyväksy lehden likvidatorista suuntausta (ks. V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 60 ja 101. selitys). — 272.
- 256 5. joulukuuta (u. l.) 1912 päivätyssä kirjeessään C. Huysmans tiedotti Leninille, että hän katsoo VSDTP:n KST:n-edustajan vaihdon väliaikaiseksi, että lopullinen päätös edustuksesta voidaan tehdä vasta sitten, kun Lenin on sopinut asiasta »toisen sosialidemokraattiryhmän kanssa» (t.s. likvidaattorien kanssa). — 274.
- 257 Kysymyksessä on VSDTP:n KK:n ja puolueyöntekijäin neuvottelukokous, jota salaisuussyistä nimitettiin »helmikuun» neuvottelukokoukseksi. Kokous pidettiin Krakovassa 26. joulukuuta 1912—1. tammikuuta 1913 (8.—14. tammikuuta 1913). — 277.

- 258 »Pahimmantyyppiseksi federaatioksi» on vuoden 1912 Prahan puoluekonferenssin päätöksissä luonnehdittu suhteet kansallisiin sos.-dem. järjestöihin, joita oli VSDTP:ssä IV (Yhdistävästä) edustajakokouksesta alkaen, jolloin »kansalliset» toimivat »täydellisesti eristäytyneinä venäläisistä järjestöistä», mikä vaikutti äärimmäisen kielteisesti VSDTP:n koko toimintaan (tätä koskevaa aineistoa ks. Teokset, 17. osa, ss. 444–445 ja 18. osa, ss. 400–401). — 280.
- 259 Itävallan Sosialidemokraattinen Puolue lakkautettiin yhtenäisenä puolueena 1897 Wimbergin (Wienin) edustajakokouksessa ja sen tilalle muodostettiin federatiivinen liitto, johon kuului kuusi kansallista »socialidemokraattista ryhmää»: saksalainen, tshekkiläinen, puolalainen, ruteenilainen, italialainen ja eteläslaavilainen. Kaikkia näitä ryhmiä yhdistämässä oli vain yhteinen edustajakokous ja yhteinen Keskushallitus. Brännin edustajakokouksessa 1899 puolueen Keskushallitus muutettiin federatiiviseksi elimeksi, johon kuuluivat kansallisten socialidemokraattisten puolueiden toimeenpanevat komiteat. — 281.
- 260 V. I. Lenin tarkoittaa »Bundin ja VSDTP:n yhdistymisehtojen luonnosta», joka hyväksyttiin 10.–25. huhtikuuta (23. huhtikuuta — 8. toukokuuta) 1906 pidetyssä VSDTP:n IV (Yhdistävässä) edustajakokouksessa (ks. «КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК», ч. I, 1954, стр. 134–135 (»NKP edustajakokousten, konferenssien ja KK:n kokousten päätöslauselmia ja päätöksiä», I osa, 1954, ss. 134–135)). — 282.
- 261 Ks. K. Marx, »Pääoma», II osa, Helsinki 1950, s. 404. — 283.
- 262 »Hamburger Echo» (»Hampurin Kaiku») — päivälehti, Saksan Sosialidemokraattisen Puolueen Hampurin järjestön äänenkannattaja; perustettu 1875 »Hamburg-Altonaer Volksblatt» nimisenä; vuodesta 1887 alkaen tähän päivään asti lehti on ilmestynyt »Hamburger Echo» nimisenä. Natsihallitus lakkautti lehden maaliskuussa 1933. Se alkoi ilmestyä uudelleen huhtikuussa 1946. — 283.
- 263 V. I. Leninin kirje on vastaus G. M. Vjazmenskin, Berliinissä olleen Venäjän socialidemokratian arkiston johtajan, kirjeeseen. Vjazmenski pyysi kirjeessään Leniniä lähettämään arkiston täydennykseksi puolalaista illegaalista kirjallisuutta sekä VSDTP:n kaikki illegaaliset julkaisut; hän tarjoutui lähettämään vuoden 1907 ajalta »Izvestija TsK RSDRP» lehden numerot, jotka Lenin oli nähnyt käydessään ensimmäisen kerran arkistossa kesällä 1912 ja joita hän kipeästi tarvitsi. — 284.
- 264 »Izvestija TsK RSDRP» (»VSDTP:n KK:n Tiedonantoja») — illegaalinen bolshevikkilehti, jota julkaistiin Pietarissa heinäkuun 16 (29) päivästä lokakuun 11 (24) päivään 1907. Ilmestyi 3 numeroa. — 285.
- 265 Kysymyksessä on N. V. Kuznetsoville (Sapozhkoville) Pariisiin

lähetyt, G. M. Vjazmenskin pyynnöstä kirjoitettu suosituskirje, jossa Lenin lienee pyytänyt Kuznetsovia antamaan Vjazmenskille Berliinin sosialistista arkistoa varten illegaalista sosialidemokraattista kirjallisuutta. Vjazmenski tiedotti käyneensä Pariisissa tammikuussa 1913 ja saaneensa Kuznetsovilta muutamia Uralin bolshevististen komiteoiden illegaalisten julkaisujen arvokkaita numeroita. — 285.

266 Kysymyksessä on V. I. Leninin artikkeli »*Bolshevismista*», jonka hän kirjoitti N. A. Rubakinin »Kirjojen parissa» nimisen teoksen toista osaa varten (ks. V. I. Lenin, Teokset, 18. osa, ss. 477—478). — 285.

267 V. I. Leniniä lienee kiinnostanut »Lutshin» 4. n:ossa tammikuun 5 p:nä 1913 ollut kirjoitus »Edustuksesta Kansainvälisessä Toimistossa», joka oli kirjoitettu vastaukseksi samannimiseen »Pravdan» 201. n:ossa joulukuun 23 p:nä 1912 julkaistuun kirjoitukseen. Likvidaattorit ilmoittivat »Lutshissa», että VSDTP:n edustus KST:ssä (Lenin ja Plehanov) on heidän mielestään yksipuolista ja herättivät kysymyksen siitä, että KST:ssä ei ole menshevistisen OK:n edustajaa. — 286.

268 Kysymys on VSDTP:n KK:n ja puoluetöytätekijäin Krakovan neuvottelukokouksen päätöksen mukaisesta »Pravda» lehden toimituksen uudelleenjärjestelystä. Leniniä huolestutti vakavasti tietojen puuttuminen toimituksen uudelleenjärjestelystä, sillä tammikuussa 1913 »Pravdan» toiminnassa ilmeni jälleen useita virheellisyyksiä. Tammikuun 15 ja 23 p:nä lehdessä julkaistiin duuman peepesläisen jäsenen Jagiellon toimitukselle osoittamat kirjeet, joissa hän mainosti itseään Puolan työväenluokan edustajaksi; tammikuun 17 ja 24 p:nä »Pravda» julkaisi etusivullaan mainosilmoituksen Bundin äänenkannattajan, likvidaattorian »Zeit» lehden vuoromukaisten numeroiden ilmestymisestä; lehdeltä puuttui päättävyyttä tais-telussa likvidaattoreja vastaan; Krakovan neuvottelukokouksen ohjeista huolimatta se ei julkaissut eräitä kirjoituksia, jotka KK:n Ulkomainen toimikunta oli lähettänyt lehdessä julkaistaviksi y.m.

Tammikuun 22 p:nä (v. l.) pidettiin VSDTP:n KK:n Venäjän-toimikunnan jäsenten ja »Pravdan» toimituksen työntekijäin yhteinen istunto, jossa oli läsnä 12 henkeä, m.m. KK:n jäsenet J. M. Sverdlov, G. I. Petrovski, F. I. Goloshtshokin, VSDTP:n KK:n toimikunnan sihteeri V. N. Lobova y.m. Istunnossa esitettiin selostus toimituksen uudelleenjärjestelyä koskevasta KK:n ja Krakovan neuvottelukokouksen päätöksistä. Lehden toimittajaksi vahvistettiin J. M. Sverdlov, jolle myönnettiin veto- ja sensuuri-oikeus kaikkiin kirjoituksiin nähden. Lehden toimituskuntaan otettiin Pietarin komitean jäsen, jotta yhteys Pietarin bolshevistiseen järjestöön olisi ollut kiinteämpi. Toimitussihteeriksi vahvistettiin K. N. Samoilova.

Näiden toimenpiteiden seurauksena lehden yleinen taso kohosi. Helmikuun 10 päivästä (v. l.) lähtien alettiin julkaista sunnuntailiitteitä. Lehden painosmäärä suureni. Lenin on useissa myöhemmissä kirjeissään pannut merkille toimituksen työn huomattavan parantamisen.

- »Zeit» («Aika») – päivälehti, Bundin äänenkannattaja, jota julkaistiin juutalaissaksaksi Pietarissa joulukuun 20 päivästä 1912 (tammikuun 2 päivästä 1913) toukokuun 5 (18) päivään 1914. – 286.
- 269 V. I. Lenin tarkoittaa nähtävästi kirjoitusta »Pientä panettelua», joka julkaistiin tammikuun 8 p:nä 1913 »Pravda» lehden 6. n:o:ssa. Mainitussa kirjoituksessa »Pravda» paljasti »Lutsh» lehden väärinkäytökset, mutta teki virheen riitaantuessaan »Rabotshi Golos» aikakauslehden toimituksen kanssa ei-periaatekysymyksissä.
Aikakauslehti »Rabotshi Golos», kutomatyöläisten ammattiyhdistyksen äänenkannattaja, jota valmisteltiin painokuntoon, ei ilmestynyt. – 286.
- 270 Kysymyksessä on N. G. Poletajevin virheellinen suhtautuminen duuman bolshevikkijäsenten eroamiseen likvidaattorien »Lutsh» lehden avustajakunnasta. Bolshevikkien ja likvidaattorien keskinäinen yhteistoiminta »Pravdassa» ja »Lutshissa» oli Poletajevin mielestä sallittavaa. Lenin tuomitsi tämän näkökannan. – 288.
- 271 »Pravdan» ensimmäisen numeron ilmestyttyä N. G. Poletajev matkusti pois Pietarista ja loittoni lehdestä. Kun häntä ei ollut »Nevskaja Zvezda» («isisisko») lakkasi ilmestymästä. Poletajevin osallistumista »Pravdan» julkaisutyöhön V. I. Lenin piti suurimerkityksisenä. – 288.
- 272 A. Bogdanov ryhtyi v. 1913 julkaisemaan teostaan «Всеобщая организационная наука (Тектология)» («Yleinen organisaatio-oppi (Tektologia)»), joka oli empiriomonistisen näkökannan edelleen kehittämistä. – 289.
- 273 Tarkoitetaan armahdusasetusta, joka annettiin Romanovien hallituskauden 300-vuotispäivän johdosta. – 290.
- 274 Kysymys on vastalauseesta, jonka Baselin kongressiin osallistunut VSDTP:n valtuuskunta esitti sen johdosta, että Kansainvälisen Sosialistisen Toimiston sihteeristö menetteli väärin ilmoittaessaan, ettei VSDTP:n edustajilla ollut oikeutta vahvistaa Puolan opposition edustajien valtuuksia Baselin kongressissa ja että istunnoissa läsnä olleiden Puolan opposition viiden edustajan nimen asemesta kongressin selostukseen tullaan laittamaan »X» kirjain. – 291.
- 275 Kysymys on leniniläisessä »Iskrassa», »Proletarissa» ja »Sotsial-Demokratissa» ilman allekirjoitusta julkaistujen artikkelien kirjoittajien nimien paljastamisesta. – 292.
- 276 »Severnije Zapiski» («Pohjolan Sanomia») – kaunokirjallinen ja poliittinen kuukausijulkaisu. Ilmestyi Pietarissa vv. 1913–1917. – 293.
- 277 Kysymyksessä on nähtävästi L. B. Kamenevin kirjanen «О сущности ликвидаторства» («Likvidaattoruuden olemuksesta»), jonka aikoi julkaista Priboi-kustantamo. – 294.

- 278 Huhtikuun 13 (26) pnä 1913 V. I. Lenin piti Leipzigissä esitelmän aiheesta »Yhteiskunnallinen nousu Venäjällä ja sosialidemokraattien tehtävät». — 294.
- 279 Ei ole varmaa tietoa, mistä Lätinmaan Sosialidemokratian KK:n »lehtisestä» on kysymys. Se lienee ollut Lätinmaan sosialidemokratian IV edustajakokouksen koollekutsumista koskeva ilmoitus, joka ilmestyi vähää ennen tätä ulkomailla ja julkaistiin »Zihqa» nimisessä pää-äänenkannattajassa maaliskuun 29 pnä 1913.
Julkaistessaan tämän ilmoituksen äänenkannattajassaan »Bile-tens» lättiläisten bolshevikien johtajat tekivät useita arvostele-
via huomautuksia likvidaattorimielisen KK:n laatiman edustaja-
kokouksen päiväjärjestyksen johdosta, koska siinä yritettiin il-
meisesti karttaa tärkeitä periaatekysymyksiä: he arvostelivat eri-
koisen jyrkästi KK:n päätöksen sitä kohtaa, jossa KK ilmoitti
olevansa aikeissa ryhtyä valmistelemaan edustajakokousta vasta
sitten, kun KK:n kassaan on tätä tarkoitusta varten siirretty 3 000
ruplaa. Lättiläiset bolshevikit katsoivat tämän uudeksi yritykseksi
lykätä edustajakokousta, jota puolueen jäsenistön valtaosa päät-
täväisesti vaati. — 295.
- 280 Lättiläiset bolshevikit esittivät V. I. Leninin ohjeiden mukaisesti
Lätinmaan sosialidemokratian IV edustajakokouksessa oman toi-
mintaohjelmansa ja päätöslauselmaehdotuksensa. Toimintaohjelman
luonnoksen oli laatinut Lenin toukokuussa 1913 ja se julkaistiin
elokuussa 1913 »Ciras Biedrs» lehden 4. n:ossa (ks. Teokset, 19.
osa, ss. 93—102). — 296.
- 281 V. I. Lenin lähetti A. A. Trojanovskin kirjeen, joka oli päivätty
15. toukokuuta (u. l.) 1913. Kirjeessä Trojanovski pyysi Kamenevia
kirjoittamaan vastauksen menshevikkilikvidaattori S. Semkovskin
(S. J. Bronsteinin) artikkeliin »Venäjän proletariaatin uudestisyntyminen»
(»Die Wiederbelebung des russischen Proletariats»), joka
oli julkaistu »Der Kampf» aikakauslehden 8. n:ossa toukokuun 1 pnä
1913. Hän lupasi D. B. Rjazanovin myötävaikuttavan siihen, että
artikkeli julkaistaisiin »Der Kampf» aikakauslehdessä. — 297.
- 282 Kysymyksessä on II Internationaalin kansainvälinen kongressi,
joka aiottiin pitää Wienissä elokuussa 1914. Imperialistisen maail-
mansodan alkamisen vuoksi kongressia ei pidetty. — 297.
- 283 *Belgian yleislakko* kesti huhtikuun 14 päivästä 24 päivään (u.l.)
1913. »Pravda» lehdessä valaistiin säännöllisesti lakon kulkua ja
julkaistiin tietoja Venäjän työläisten lahjoittamista lakko-
avustuksista. Yksityiskohtaisempaa aineistoa lakosta ks. V. I. Le-
ninin artikkelista »Belgian lakon opetuksia» (Teokset, 36. osa,
ss. 207—208). — 298.
- 284 Tarkoitetaan J. A. Berzinsin toista artikkelia, joka kuului sarjaan
»Kirjoituksia taktiikasta» ja julkaistiin toukokuussa 1913 Lätin-
maan Sosialidemokratian ulkomaisten ryhmien toimikunnan »Bul-
lettiin» 2.—3. n:ossa alaotsikkonaan »Puolueen yhtenäisyyden

perusteet». Tässä artikkelissaan Berzins tulkitsi virheellisesti VSDTP:n neljännen (yhdistävän) edustajakokouksen (1906) päätöstä Lätinmaan SDTP:n ja VSDTP:n yhdistymisen ehdoista. — 299.

- 285 Tarkoitetaan VSDTP:n neljännen (yhdistävän) edustajakokouksen päätöksiä: 1) »Puolan ja Liettuan Sosialidemokratian ja VSDTP:n yhteenliittymisen ehdot»; 2) »Lätinmaan Sosialidemokraattisen Työväenpuolueen ja VSDTP:n yhdistymistä koskevien ehtojen luonnos»; 3) »Bundin ja VSDTP:n yhdistymistä koskevien ehtojen luonnos» (ks. «КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК», ч. I, 1954, стр. 132—135 (»NKP edustajakokousten, konferenssien ja KK:n kokousten päätöslauselmina ja päätöksinä», I osa, 1954, ss. 132—135)). — 300.
- 286 Ks. «КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК», ч. I, 1954, стр. 203 (»NKP edustajakokousten, konferenssien ja KK:n kokousten päätöslauselmina ja päätöksinä», I osa, 1954, s. 203). — 300.
- 287 Lenin tarkoittaa VSDTP:n VI (Prahan) yleisvenäläisen konferenssin päätöslauselmaa »Kansallisten keskusten edustajain poisjäämistä puolueen yleisestä konferenssista» (ks. V. I. Lenin, Teokset, 17. osa, ss. 444—445). — 300.
- 288 Tarkoitetaan Pietarin Metallityöläisten Liiton johtokunnan vaaleja. Kokous pidettiin elokuun 25 (syyskuun 7) pnä 1913. Läsnä oli noin 3 000 henkeä. Vaikka likvidaatit yrittivät yllyttää kokouksen osanottajia liiton bolshevistista johtokuntaa vastaan, valtaenemmistö hyväksyi suosionosoituksin päätöslauselman, jossa johtokunnalle annettiin kiitoslausunto toiminnastaan. Likvidaat- torien lista sai vain noin 150 ääntä. Valtaenemmistö äänesti bolshe- vikkien listaa, joka oli julkaistu ennakolta »Severnaja Pravda» lehdessä.
Pietarin Metallityöläisten Liiton johtokunnan sihteerinä toimi vuoden 1913 elokuun 25 (syyskuun 7) päivään asti likvidaat- tori V. Abrosimov, joka sittemmin paljastettiin provokaatto- riksi. — 303.
- 289 Toukokuun 22 (kesäkuun 4) pnä 1913 sen jälkeen, kun oli käsitel- ty posti- ja lennätinhallituksen menoarviota, IV Valtakunnanduu- massa äänestettiin kadettien edustajaryhmän toivomusaloitteesta, jossa esitettiin 7-tuntista työpäivää posti- ja lennätinlaitoksen toimihenkilöille. VSDTP:n V (yleisvenäläisen) konferenssin 1908 hyväksymän päätöslauselman »Duuman sos.-dem. ryhmästä» 3.(h) kohdan perusteella sosialidemokraattien ryhmä pidättyi äänestyk- sestä. Tämän tuloksena posti- ja lennätinlaitoksen toimihenkilöi- den 7-tuntista työpäivää koskeva kohta hylättiin äänestyksessä. Polemisoidessaan »Lutshia» vastaan »Pravda» puolusti duuman sos.-dem. ryhmän virheellistä menettelyä artikkeleissaan »Libe- raalien epäonnea» ja »Lutsh' vastustamassa sos.-dem. ryhmää»,

jotka ilmestyivät vastaavasti n:ossa 117 toukokuun 23 pnä ja n:ossa 119 toukokuun 25 pnä 1913.

Leninin osoituksesta virhe korjattiin.

KK:n ja puolueyöntekijäin Poroninin neuvottelukokouksessa 1913 hyväksytyssä päätöslauselmassa »Sosialidemokraattien duumatoiminnasta» 3. (h) kohta tarkistettiin ja vahvistettiin uudessa, parannetussa sanamuodossaan. — 304.

- 290 M. S. Olminskin (Vitimskin) artikkeli »Totuus», joka oli kirjoitettu sen johdosta, että lehti alkoi ilmestyä suurempikokoisena, julkaistiin 123. n:ossa toukokuun 30 pnä 1913.

»Pravdan» samassa numerossa julkaistiin L. Stahlin kääntämä katkelma amerikkalaisen runoilijan, entisen työmiehen Traubelin runoelmasta »Miehiä ja naisia vain...». — 305.

- 291 V. I. Lenin tarkoittaa A. Bogdanovin julkilausuman luontoista kirjettä »Asiallinen selitys», joka julkaistiin »Pravda» lehden 120. n:ossa toukokuun 26 pnä 1913. Bogdanov yritti kiistää siinä sen tosiasian, että kielteinen suhtautuminen duumatoimintaan ja muiden legaalisten mahdollisuuksien käyttöön oli yhteydessä »perjodilaisuuteen», mistä Lenin oli huomauttanut artikkelissaan »Kiistakysymyksiä» (ks. V. I. Lenin, Teokset, 19. osa, ss. 140—141).

Lenin lähetti »Pravdalle» kirjeen »Vielä hra Bogdanovista ja 'Vpe-rjod' ryhmästä» (ks. sama, ss. 160—161) ja samalla kirjoituksen Bogdanovin harjoittamaa puolueen historian väärennystä vastaan (tätä kirjoitusta ei silloin julkaistu eikä sitä ole tähän mennessä löydetty). Bogdanov erotettiin »Pravdan» avustajakunnasta sen jälkeen, kun hän oli kirjoittanut artikkelin »Ideologia», jossa propagoitiin avoimesti machilaisia katsomuksia. — 305.

- 292 Huhti. — kesäkuussa 1913 »Pravdassa» julkaistiin G. V. Plehanovin artikkelisarja »Kuulasateessa (Pikahavaintoja)». Eräs niistä oli suunnattu A. N. Potresovia vastaan: »Herra Potresov syyttäjänäni» (n:ot 112 ja 114, toukokuun 17 ja 19 pnä 1913). Edelleen kesäkuun 7 päivään asti »Pravda» ei julkaissut Plehanovin artikkeleja, kun taas Potresov alakertakirjoituksessaan »Entisyytensä puristuksessa (Plehanovista)», joka julkaistiin »Lutshin» 119., 121. ja 122. n:ossa toukokuun 25, 28 ja 29 pnä 1913, jatkoi Plehanovin »ryvettämistä». Potresovin esiintymistä Plehanovia vastaan Lenin on arvostellut artikkelissaan »Työväenpuolue ja liberaaliset ratsurit (Potresovista)» (ks. Teokset, 41. osa, ss. 256—257). — 306.

- 293 »Bulletin périodique du Bureau Socialiste International» (»Kansainvälisen Sosialistisen Toimiston Periodinen Bulletin») ilmestyi ranskan-, englannin- ja saksankielisenä Brysselissä vuosina 1910—1914. — 307.

- 294 »Nikititshiläinen», t.s. Nikititshiin yhteydessä oleva. »Nikititsh» oli L. B. Krasinin vallankumoustoiminnassaan käyttämä salanimi. Kysymyksessä saattoi olla moskovalaisen asianajajan P. N. Maljantovitshin veli, sosialidemokraatti V. N. Maljantovitsh, joka asui Odessassa 1901—1907. — 308.

- ²⁹⁵ Kysymyksessä on insinööri B. N. Smirnov, joka niihin aikoihin asui Bernissä. Kasparovin mielestä Smirnovilta voitiin saada rahaa-puolueelle. — 311.
- ²⁹⁶ »*Severnaja Pravda*» (»Pohjolan Totuus») — bolshevistinen »Pravda» ilmestyi tämännimisenä elokuun 1 (14) päivästä syyskuun 7 (20) päivään 1913. Ilmestyi 31 numeroa. — 311.
- ²⁹⁷ »*Rabotshaja Pravda*» (»Työväen Totuus») — bolshevistinen »Pravda» lehti ilmestyi tämännimisenä heinäkuun 13 (26) päivästä elokuun 1 (14) päivään 1913. — 312.
- ²⁹⁸ »*Zhivaja Zhizn*» (»Elävä Elämä») — likvidaattorimenshevikkien legaalinen päivälehti, joka ilmestyi Pietarissa heinäkuun 11 (24) päivästä 1913 ja oli likvidaattorien »Lutsh» lehden jatkona. Kaikkiaan ilmestyi 19 numeroa. Lehti lakkautettiin elokuun 1 (14) pnä.
- V. I. Zsulitshin artikkelia »Erään kysymyksen johdosta» V. I. Lenin eritteli arvostelevasti teoksessaan »Kuinka V. Zsulitsh hävittää likvidaattoruutta» (ks. Teokset, 19. osa, ss. 389—412). — 312.
- ²⁹⁹ »*Novaja Rabotshaja Gazeta*» (»Uusi Työväenlehti») — likvidaattorimenshevikkien päivälehti, jota julkaistiin lakkautetun »Zhivaja Zhiznin» asemesta Pietarissa elokuun 8 (21) päivästä 1913 tammi-kuun 23 (helmikuun 5) päivään 1914. Lenin nimitti monesti lehteä »Uudeksi Likvidaattorien Lehdeksi». — 312.
- ³⁰⁰ »*Nash Putj*» (»Tiemme») — legaalinen työväenlehti, jota julkaistiin Moskovassa. Lehden ensimmäinen numero ilmestyi elokuun 25 (syyskuun 7) pnä 1913. Lenin osallistui toimeliaasti lehden julkaisutyöhön. Lehti lakkautettiin syyskuun 12 (25) pnä 1913; kaikkiaan ilmestyi 16 numeroa. Vastaukseksi lehden lakkautukseen Moskovon työläiset julistivat lakon, mutta lehteä ei saatu kuitenkaan ilmestymään. — 312.
- ³⁰¹ »*Za Pravdu*» (»Totuuden Puolesta») — bolshevistinen »Pravda» ilmestyi tämännimisenä lokakuun 1 (14) päivästä joulukuun 5 (18) päivään 1913. Kaikkiaan ilmestyi 52 numeroa, joista 21 numeroa takavarikoitiin ja kahdesta määrättiin sakkoa. — 313.
- ³⁰² Artikkelissa »*Marxilaisten neuvottelukokous*», joka ilmestyi »Za Pravdu» lehden 8. n:ossa lokakuun 12 pnä 1913, tiedotettiin yksityiskohtaisesti VSDTP:n KK:n ja puolueytöntekijäin Poroninin neuvottelukokouksesta, joka pidettiin 23. syyskuuta — 1. lokakuuta (6.—14. lokakuuta) 1913. Artikkelin kirjoitti M. Tshernomazov, joka sittemmin osoittautui ohranan asiamieheksi. — 313.
- ³⁰³ Kysymyksessä ovat G. I. Petrovskin artikkelit »Vaikutelmiani» (Kijeviin, Jekaterinoslaviin, Hersonin ja Odessan kuvernementteihin suoritetusta matkasta), »Likainen keino» (Beilisin juttu) ja »entisen sovittelijan» N. Borinin (N. Krestinskin) artikkeli »Kaksi moraalista mittapuuta». Näitä artikkeleja ei julkaistu uudelleen. — 313.

- ³⁰⁴ X — K. A. Komarovski (B. G. Danski). Komarovski liittyi 1911 VSDTP:hen, toimi »Zvezdan» ja »Pravdan» avustajana, osallistui vakuutustoimintaan. Vuosina 1913—1914 hän kuului »Voprosy Strahovanija» nimisen bolshevistisen aikakauslehden toimintuskuntaan. Saattaakseen bolshevikit huonoon huutoon likvidaattorit esittivät Danskia vastaan syytöksen, että hän kirjoittalee porvarilliseen lehdistöön. Tutkittuaan tätä asiaa puoluekomissio totesi, että Danski oli bolshevistisen puolueen riveihin liittyttyään lakannut toimimasta porvarillisessa lehdistössä, ja katsoi sen vuoksi hänet rehelliseksi puolueen jäseneksi ja likvidaattorien syytökset parjaaviksi.
- Komarovskin juttua käsiteltiin toistamiseen komissiossa, johon kuului »Za Pravdu» lehden, »Prosvestshenije» ja »Voprosy strahovanija» aikakauslehden edustajia, duuman kuusi työläisjäsentä, Priboi-kustantamon työntekijöitä ja »järjestyneiden marxilaisten työläisten» edustaja. »Za Pravdu» lehden 32. n:o:ssa marraskuun 10 p:nä 1913 julkaistiin tämän komission lausunto otsikoituna »Parjaus lopetettava», jossa sanottiin: »Komissio ei näe kerrassaan mitään, mikä estäisi X:ää toimimasta edelleenkin marxilaisten julkaisujen avustajana ja kuulumasta toveripiireihin.»
- Parjauskampanjasta, jota likvidaattorit kävivät Komarovskia vastaan, V. I. Lenin mainitsi VSDTP:n KK:n selostuksessa Brysselin neuvottelukokouksessa (ks. Teokset, 20. osa, s. 517). — 314.
- ³⁰⁵ »Voprosy Strahovanija» (»Vakuutuskysymyksiä») — bolshevistinen legaalinen aikakauslehti, joka ilmestyi Pietarissa lokakuusta 1913 maaliskuuhun 1918 epäsäännöllisesti. Aikakauslehden julkaisutyöhön osallistui vakuutuskampanjan huomattavat toimihenkilöt — bolshevikit N. A. Skrypnik, P. I. Stutshka, A. N. Vinokurov, N. M. Shvernik ja muut. — 316.
- ³⁰⁶ V. I. Leninin artikkelia »Sosialidemokraattisen duumaryhmän sisäistä taistelua koskevaa aineistoa», joka ilmestyi ensimmäisen kerran »Za Pravdu» lehden 22. n:o:ssa lokakuun 29 p:nä 1913 (ks. Teokset, 19. osa, ss. 455—472), ei julkaistu toistamiseen lehdessä. Artikkelin julkaistiin uudelleen 1914 kokoelmassa »Marxilaisuus ja likvidaattoruus» otsikoituna »Venäjän sosialidemokraattisen työväen duumaryhmän muodostumisen historiaa koskevaa aineistoa».
- »Za Pravdu» lehden 22. n:o takavarikoitiin »Beilis todistettu syyttömäksi» nimisen pääkirjoituksen vuoksi. — 317.
- ³⁰⁷ Kysymyksessä on M. Tshernomazovin (Firinin) artikkeli »Vastaus D. Koltsoville», joka julkaistiin »Za Pravdu» lehden 42. n:o:ssa marraskuun 23 p:nä 1913. Artikkelin oli kirjoitettu vastaukseksi menshevikki Koltsovin (B. Ginsburgin) artikkeliin »Avoin kirje M. Firinille», joka oli julkaistu »Novaja Rabotshaja Gazetan» 87. n:o:ssa marraskuun 20 p:nä 1913. Koltsov, joka osallistui bolshevikien mustaamiseen Danskin jutun yhteydessä (ks. 304. huomautusta), syytti Tshernomazovia valehtelijaksi ja parjaajaksi sen johdosta, että viimeksi mainittu oli sanonut, että Koltsov itse oli Bakun öljyteollisuudenharjoittajien kokouksen neuvostossa palvellessaan esittänyt samanlaista osaa kuin Danski, jota »Novaja Rabotshaja

Gazetassa» syytettiin poliittisesta kaksinaamaisuudesta. Kirjoituksessaan »Vastaus D. Koltsoville», joka alkoi puhuttelulla »Arvoisa toveri», Tshernomazov huomautti lukeneensa »kivistävin sydämin» »Avoimen kirjeen M. Firinille», puolusteli kantaansa ja polemisoi Koltsovia vastaan.

Nyt julkaistu Leninin asiakirja on lisäys »Za Pravdu» lehden toimitukselle osoitettuun L. B. Kamenevin kirjeeseen. — 318.

- 308 Kirje »Za Pravdu» lehden toimitukselle oli toinen kirje, jonka Lenin kirjoitti saatuaan ensimmäiset tiedot II Internationaalin Kansainvälisen Sosialistisen Toimiston joulukuun istunnon päätöksistä, jotka koskivat VSDTP:n yhdistämistä (ks. Teokset, 19. osa, ss. 515—517).

Kansainvälisen Sosialistisen Toimiston istunnossa, joka pidettiin Lontoossa joulukuun 13 ja 14 p:nä (u.l.) 1913, hyväksyttiin tätä kysymystä koskeva päätöslauselma, jonka Kautsky oli ehdottanut Saksan valtuuskunnan nimissä. Päätöslauselmaehdotuksensa perusteluksi Kautsky sanoi joulukuun 14 p:nä pitämässään puheessa, että »Venäjän entinen sosialidemokraattinen puolue on kadonnut». Se on ennallistettava nojaten Venäjän työläisten yhtenäisyyspyrkimykseen. Artikkeleissaan »Hyvä päätöslauselma ja huono puhe» ja »Kautskyn anteeksiantamattomasta virheestä» Lenin selitti päätöslauselman sisältöä ja arvioi Kautskyn puheen hirveäksi (ks. Teokset, 19. osa, ss. 527—530 ja 546—548).

KST:n päätöksen mukaisesti pidetyssä Brysselin neuvottelukokouksessa heinäkuussa 1914 II Internationaalin johtomiehet vaativat bolshevikkien ja likvidaattorien »sovittamisen» varjolla bolshevikkeja lopettamaan likvidaattorien arvostelun. Bolshevikit kieltäytyivät alistumasta tähän vaatimukseen ja jatkoivat leppymättömiä taistelua likvidaattoreita, työväenliikkeen vihollisia vastaan. — 318.

- 309 Kansainvälisen Sosialistisen Toimiston joulukuun istunnon johdosta likvidaattorien »Novaja Rabotshaja Gazeta» julkaisi 97. n:ossaan joulukuun 3 p:nä 1913 Lontoosta saamansa sähkösanoman, jossa tiedotettiin, että KST on muka torjunut sen bolshevikkien vaatimuksen, että II Internationaalin parlamentaariliseen jaostoon otettaisiin »kuutosten» edustaja. Tämä kysymys ei kuitenkaan ollut KST:n käsiteltävänä eivätkä bolshevikit esittäneet sellaista vaatimusta, koska parlamentaarilaisen jaoston sääntöjen mukaan siinä oli lupa olla edustettuna vain yhdellä kunkin parlamentin sosialistisella ryhmällä, nimenomaan sillä, jolla oli eniten edustajia. Senpä vuoksi Venäjän Valtakunnanduoman puolesta jaostoon kuului muodollisen enemmistön omanneen likvidaattorien »seitsikon» edustaja. Lenin selosti tätä kysymystä yksityiskohtaisesti artikkelissaan »Kuinka likvidaattorit pettävät työläisiä» (ks. Teokset, 41. osa, ss. 274—276). — 319.

- 310 Kysymyksessä on nähtävästi jokin artikkeli, jonka V. I. Lenin kirjoitti KST:n joulukuun istunnon päätöksen ja sen parjauskampanjan johdosta, minkä likvidaattorien lehdet nostivat VSDTP:n

»yhdistävän» neuvottelukokouksen koollekutsumista koskevan, istunnossa hyväksytyyn päätöslauselman pohjalta.

VSDTP:n KK:n ja puolueytöntekijäin Krakovan neuvottelukokouksen päätöksessä »'Pravda' lehden toimituksen uudelleenjärjestelystä ja työstä» osoitettiin, että kaikki »kirjoitukset, jotka KK:n mielestä on julkaistava välttämättömästi, pitää julkais- ta (nimimerkillä varustettuna) viivyttämättä» (V. I. Lenin, Teokset, 41. osa, s. 242). Tänä nimimerkinä olivat juuri kirjaimet »KKK». Joulukuussa 1913 pitämässään istunnossa VSDTP:n KK vahvisti tämän päätöksen: »Edelleenkin pysyy voimassa se aikai- sempi päätös, että ne lähetetyt kirjoitukset, joissa on kolme sovit- tua kirjainta, julkaistaan viivyttämättä ja ilman muutoksia» («Исторический Архив» № 4, 1959, стр. 42 («Historiallinen Ar- kisto», 4. n:o, 1959, s. 42)). — 323.

- 311 Kysymyksessä on edustajan matka Lätinmaan Sosialidemokratian IV edustajakokoukseen, joka pidettiin 13.—26. tammikuuta (26. tammikuuta — 8. helmikuuta) 1914 Brysselissä. Ei ole saatu sel- ville, kenestä nimenomaan on kysymys. — 324.
- 312 V. I. Lenin, I. Rudis Gipslis ja I. E. Herman tapasivat toisensa Berliinissä Hermanin asunnossa. — 326.
- 313 V. I. Lenin lienee pyytänyt V. P. Miljutinia lähettämään hänelle artikkelin »Eräistä A. Bogdanovin filosofian piirteistä». Kyseinen artikkeli ilmestyi helmikuussa 1914 »Prosvestsheniije» aikakaus- lehden 2. n:ossa allekirjoituksin Vl. Pavlov (V. P. Miljutin). — 329.
- 314 Tammikuun 9 (22) p:nä 1914 V. I. Lenin esiintyi Pariisissa kah- dessa vuoden 1905 tammikuun 9 päivän muistolle omistetussa so- sialidemokraattien kokouksessa. — 330.
- 315 Lätinmaan Sosialidemokratian IV edustajakokouksen edellä tam- mikuun 25 päivän illalla (u.l.) 1914 Lenin piti Brysselissä edusta- jakokouksen osanottajille esitelmän kansallisuuskysymyksestä. Sitä kuunneltiin suurella mielenkiinnolla. Hänen ja edustajakokouksen osanottajien kohtaustilaisuus oli erittäin sydämellinen.
- Seuraavana päivänä alkanut edustajakokous muodostui kään- nekohdaksi LSD:n historiassa. Miltei kaikista kysymyksistä se hyväksyi bolshevistisia päätöslausemia, mikäli ei oteta lukuun eräitä korjauksia, jotka menshevikkien ja sovittelijoiden onnistui ajaa läpi. Suurena saavutuksena oli se, että edustajakokous valitsi Keskuskomitean, jonka asennoituminen oli bolshevistista, samoin kuin LSD:n pää-äänenkannattajan »Zihnan» siirtyminen bolshe- vikkien kannattajien käsiin. — 330.
- 316 »VSDTP:n KK:n bulletiini» («Бюллетень ЦК РСДРП») julkaistiin Poronin neuvottelukokouksen päätöksen perusteella Keskuskomitean ja paikallisjärjestöjen toiminnan valaisemiseksi.
- »Bulletiinin» 1. n:o ilmestyi painosta tammikuussa 1914 Parii- sissa. Varojen puutteen vuoksi sen julkaiseminen lakkautui. — 331.

- 317 Brysselissä ollessaan tammikuussa 1914 I. F. Popov otti Belgian työväenpuolueen paikallisjärjestöjen välityksellä yhteyden belgialaisiin merimiehiin, jotka olivat lähdössä kauppa-aluksella Antwerpenista Venäjän eteläisiin satamiin. Popov pyysi merimiehiä toimittamaan Venäjälle illegaalisia puoluejulkaisuja. V. I. Lenin hyväksyi tämän Popovin ehdotuksen. Saavuttuaan Brysseliin Lätinmaan Sosialidemokratian IV edustajakokoukseen Lenin kävi tapaamassa kahta belgialaista merimiestä ja keskusteli heidän kanssaan vallankumouksellisen toiminnan edellytyksistä Venäjällä. — 334.
- 318 Tammikuun 29 pnä (u.l.) 1914 päivätyssä kirjeessään C. Huysmans sanoi valittavansa sitä, ettei ollut tavannut V. I. Leniniä Lätinmaan Sosialidemokratian edustajakokouksessa ja pyysi, että Lenin itse tekisi lyhyen selostuksen VSDTP:n asiaintilasta ennen Brysselistä lähtöään sekä ehdotti tapaamista klo 8.30 illalla Brysselin Kansantalossa. — 336.
- 319 V. I. Lenin sai »Vorwärts» lehteä bolshevististen julkaisujen vaihtokappaleina. V. M. Kasparov vastasi Leninille maaliskuun 4 pnä (u.l.) 1914, että hän oli käynyt »Vorwärtsin» ekspeditiossa, missä hänelle oli sanottu, että Leninille on lähetetty kirjallisuutta säännöllisesti ja jollei sitä ole saatu, niin se on siis takavarikoitu. — 338.
- 320 *Priboilaiset* — legaalisen bolshevistisen Priboi-kustantamon työntekijät. Mainittu kustantamo perustettiin Pietarissa vuoden 1913 alussa, ja se toimi puolueen KK:n johdolla. Imperialistisen maailmansodan alussa Priboin täytyi työväen julkaisuihin kohdistuneiden tsaarihallituksen vainotoimenpiteiden vuoksi keskeyttää toimintansa, jonka se aloitti uudelleen vasta maaliskuussa 1917. V. 1918 Priboi yhdistettiin Kommunist-kustantamoon, joka muodostettiin sulauttamalla yhteen useita kustantamoja (Voina, Zhizn i znanije ja muita). — 338.
- 321 »Prosvestshenije» aikakauslehden 3. n:ossa maaliskuussa 1914 julkaistiin L. Kamenevin kirjoitus, jossa käsiteltiin kustantamo Priboin julkaisemaa A. Bogdanovin kirjaa «Введение в политическую экономию» («Johdatus kansantaloustieteseen»). — 339.
- 322 *Marxilaisuus ja likvidaattoruus. Kokoelma kirjoituksia nykyajan työväenliikkeen peruskysymyksistä. II osa* ilmestyi heinäkuussa 1914 puolueen kustantamon Priboin julkaisemana. Kokoelmaan piti kuulua kaksi osaa, joiden sisällöstä ilmoitettiin »Putj Pravdy» lehden 42. n:ossa maaliskuun 21 pnä 1914.
- Kokoelman ensimmäinen osa ei ilmestynyt. Muutamia kymmeniä kappaleita kokoelman toista osaa, joita kustantamo ei ollut ehtinyt kuljettaa aikanaan pois kirjapainosta, takavarikoitiin. Pääosa painoksesta ehdittiin levittää. Kokoelman toisessa osassa oli 14 Leninin kirjoitusta, joiden lisäksi hän oli kirjoittanut myös esipuheen ja loppukatsauksen. — 339.

- 323 Kysymys on neuvottelukokouksesta, jonka Yleisvenäläinen Kirjallisuusseura kutsui koolle tammikuussa 1914 syystä, että lehdistön vainoaminen voimistui ja taantumushallitus valmisteli uutta painolakiehdotusta. Neuvottelukokouksessa esittivät ratkaisevaa osaa liberaalien ja likvidaattorien edustajat ja hyväksyttiin liberaalin päätöslauselma. — 339.
- 324 Kysymyksessä on varojen keruu puolueen edustajakokouksen järjestämistä varten. Progressistien liberaalis-porvarillisen puolueen eräiden johtomiesten, m.m. A. I. Konovalovin (»Prenikka») kanssa oli sovittu raha-avustuksesta (ks. aikakauslehteä «Исторический Архив» № 6, 1958, стр. 8—13 (»Historiallinen Arkisto» n:o 6, 1958, ss. 8—13)). — 342.
- 325 C. Huysmans lähetti maaliskuun 3 p:nä (u.l.) 1914 V. I. Leninille kirjeen, jossa vaati häntä lähettämään mahdollisimman pikaisesti selostuksensa Kansainväliselle Sosialistiselle Toimistolle ja ilmoitti saaneensa likvidaattoreilta tietoja VSDTP:ssä vallinneesta asiain-tilasta. — 343.
- 326 12. maaliskuuta (u.l.) 1914 päivätyssä kirjeessään I. Rudis Gipslis arvosteli Lätinmaan Sosialidemokratian IV edustajakokouksen eräitä sovitteluhenkisiä päätöslauselmia ja varsinkin ehdotusta, jonka sovittelija J. Jansons — Brauns esitti otettavaksi LSD:n ja VSDTP:n suhteita koskevaan päätöslauselmaan ja joka velvoitti Lätinmaan Sosialidemokratian pysyttelemään järjestöllisesti erossa sekä KK:sta että OK:sta väliaikaisesti »niin kauan kuin yhdistymisasiaa ei ole saatettu varmalle pohjalle». Hän tiedotti, että myös paikallisjärjestöissä toverit ovat tyytymättömiä edustajakokouksen sovitteluhenkisiin päätöslauselmiin ja katsovat, että on jatkettava taistelua sovittelijoita vastaan. — 344.
- 327 Lätinmaan Sosialidemokratian IV edustajakokousta käsittelevä artikkeli edustajakokouksen päätöslauselmista otettuine sitaatteineen julkaistiin »Putj Pravdy» lehden 50. n:on liitteessä maaliskuun 30 p:nä 1914 otsikoituna »Itämeren maakunnat». — 344.
- 328 10. maaliskuuta (u.l.) 1914 päivätyssä kirjeessään C. Huysmans pyysi I. F. Popovia toimittamaan mahdollisimman pikaisesti V. I. Leninin selostuksen Kansainväliselle Sosialistiselle Toimistolle.
Samana päivänä Huysmans lähetti Leninille kirjeen, jossa pyysi anteeksi edellisen epävirallisen kirjeensä ironista sävyä. — 345.
- 329 Pietarin *Vakuutusneuvoston* vaalit toimitettiin maaliskuun 2 (15) p:nä 1914. Vaalien pohjalta syntyi kärkevä taistelu toisaalta bolshevikkien ja toisaalta likvidaattorien ja eserrien välillä. Vakuutusneuvoston vaaleissa likvidaattorit kärsivät täydellisen tappion: kolme neljäsosaa valitsijamiesten kokouksen osanottajista asettui kannattamaan bolshevikkien evästyksiä ja torjui likvidaattorien ja eserrien ehdottamat evästykset. Myös Yleisvenäläisen vakuutuslaitoksen vaalit muodostuivat likvidaattorien tappioksi. Pravdalaisia oli 82% 57 valtuutetusta. — 346.

- 330 *Rouva Caillaux* — ranskalaisen valtiomiehen, radikaalin, vuoden 1913 aikaisen finanssiministerin Joseph Caillaux'n vaimo. Kiihlyteenä hyökkäyksistä, jotka nationalisti Calmette, »Le Figaro» lehden toimittaja, oli pannut alulle J. Caillaux'ta vastaan, rva Caillaux ampui revolverilla maaliskuussa 1914 Calmettea haavoittaen tätä kuolettavasti. Tämän johdosta J. Caillaux'n täytyi ottaa virkaero. — 346.
- 331 »*Sozialistische Monatshefte*» (»Sosialistinen Kuukausilehti») — aikausjulkaisu, Saksan opportunistien pää-äänenkannattaja ja yksi kansainvälisen revisionismin äänenkannattajista; ilmestyi Berliinissä vv. 1897—1933. Ensimmäisen maailmansodan aikana (1914—1918) sen asenne oli sosialishovinistinen. — 349.
- 332 Kokoelma »*Natshalo*» (»Alku») julkaistiin Saratovissa 1914. Ensimmäisenä oli kokoelmassa N. Vladimirovin artikkeli »Kohtauksia ja mietteitä», jossa kerrottiin G. V. Plehanovin, P. B. Axelrodin, V. I. Leninin, L. Martovin, A. N. Potresovin ja A. M. Gorkin kanssa olleista kohtauksista. — 350.
- 333 Kysymys on kampanjasta, jonka Vperjod-ryhmä ja G. A. Aleksinski aloittivat VSDTP:n Ulkomaisen Järjestön Komitean jäsentä A. V. Antonovia (Britmania) vastaan syyttäen häntä siitä, että hän oli muka VSDTP:n Kronstadtin järjestön oikeusjutun yhteydessä 1906 antanut ilmi kuulusteluissa osatovereitaan. Tämän syytöksen oli kumonnut perusteettomana jo 1907 päätöksellään komissio, johon oli kuulunut kymmenen pakkotyövankia (bolshevikkia, menshevikkia ja puoluefonta), siinä luvussa kuusi Antonovin osatoveria. Komission päätöksestä tiedotettiin samana vuonna Leninille ja VSDTP:n KK:lle, joka katsoi Antonovin syyttömäksi eikä rajoittanut millään tavoin hänen oikeuksiaan puolueen jäsenenä. Vuosina 1912—1914 Aleksinski otti Antonovin »jutun» jälleen esille pyrkien käyttämään sitä bolshevikkeja vastaan, jotka muka »suojelivat kavaltajaa».
- VSDTP:n Ulkomaisen Järjestön Pariisin jaosto-hyväksyi huh-tikuun 18 p:nä (u.l.) 1914 päätöslauselman, jossa sanoi paheksuvansa Aleksinskin menettelyä ja ilmoitti katkaisevansa tyyten välinsä häneen. Kesäkuun 10 p:nä 1914 UJK kehotti päätöslauselmasaan Pariisin sosialistisia järjestöjä ja kaikkia puoluekeskuksia (venäläistä ja kansallisia) torjumaan päättäväisesti Aleksinskin ja Vperjod-ryhmän jäsenten provokaatioyrietykset, katsomaan, ettei Vperjod-ryhmä ole poliittinen järjestö, ja pidättymään kaikesta yhteydenpidosta siihen. VSDTP:n Ulkomaisen Järjestön Pariisin-jaoston yleinen kokous yhtyi kesäkuun 20 p:nä kannattamaan tätä UJK:n päätöslauselmaa. Lenin kirjoittaa tästä asiasta VSDTP:n KK:n selostuksessa Brysselin neuvottelukokoukselle (ks. Teokset, 20. osa, s. 518). — 350.
- 334 V. I. Lenin lähetti sähkeen Työväenlehdistön päivän merkeissä, jonka vietto oli sovitettu »Pravda» lehden kaksivuotispäiväksi. — 350.
- 335 Toukokuun 3 p:nä (u.l.) 1914 F. N. Samoilov kirjoitti V. I. Leninil-

le kirjeen, jossa tiedotti olevansa Bernin kaupunginparantolassa ja lääkärin — hermotautispesialistin — kehottaneen häntä tekemään hieman ruumiillista työtä.

G. L. Shklovski tiedotti toukokuun 12 p:nä Leninille, että Samoiloville oli järjestetty ulkoilmatöitä. — 351.

- 336 »*Zihya*» (»Taistelu») — sanomalehti, Latvian sosialidemokraattien pää-äänenkannattaja, perustettu maaliskuussa 1904. Lehti ilmestyi vuoden 1909 elokuuhun saakka illegaalisesti Riiassa suurin väliajoin ja sittemmin ulkomailla. Vuoden 1917 huhtikuusta alkaen sitä ryhdyttiin julkaisemaan legaalisesti Pietarissa Latvian bolshevikkien pää-äänenkannattajana, sitten Riiassa ja muissa kaupungeissa. Vuoden 1919 elokuusta lähtien vastavallankumouksen voitettua väliaikaisesti Latviassa se alkoi ilmestyä jälleen illegaalisesti Riiassa. Neuvostovallan voitettua Latviassa kesäkuussa 1940 siitä tuli Latvian Kommunistisen Puolueen KK:n ja Latvian SNT:n Korkeimman Neuvoston äänenkannattaja. — 353.
- 337 Kysymyksessä on nähtävästi N. Rubakinin »Kirjojen parissa» nimisen teoksen II osa, josta V. I. Lenin kirjoitti arvostelun, mikä julkaistiin »Prosvestshenije» aikakauslehden 4. n:ossa huhtikuussa 1914 (ks. Teokset, 20. osa, ss. 249—251). Leninillä ei ollut ensimmäistä osaa, kuten kirjeestä huomaa. — 353.
- 338 Kysymyksessä on matka kansainväliseen sosialistikongressiin, jonka piti kokoontua Wieniin elokuussa 1914. — 354.
- 339 Peläten paljastuksia R. V. Malinovski luopui edustajan valtuuksista ja matkusti toukokuussa 1914 ulkomaille. Myöhemmin selvisi, että Malinovski oli provokaattori. Hänet ammuttiin 1918 YTpKK:n Korkeimman sotatuomioistuimen langettaman tuomion perusteella. — 354.
- 340 »*Jedinstvo*» (»Yhtenäisyys») — legaalinen sanomalehti, jota ryhmä G. V. Plehanovin johtamia puoluemies-menshevikkejä ja sovitteluhaluaisia bolshevikkeja julkaisi Pietarissa vuoden 1914 toukokuusta kesäkuuhun. Kaikkiaan ilmestyi 4 numeroa. — 356.
- 341 VSDTP:n KK:n vaatimuksesta »Puolan oppositio» (J. S. Hanecki, A. M. Malecki y.m.) sai KST:ltä kutsun Brysseliin »yhdistävään» neuvottelukokoukseen. — 359.
- 342 Tarkoitetaan Tukholmassa huhti- ja toukokuussa 1906 olleen VSDTP:n neljännen (yhdistävän) edustajakokouksen pöytäkirjoja. »Nasha Zarja» aikakauslehden 3. n:ossa maaliskuussa 1914 julkaistiin F. A. Bulkinin ja L. Martovin artikkelit, jotka oli tähdätty bolshevikkeja vastaan. Lenin arvosteli jyrkästi Bulkinin ja Martovin kirjoituksia artikkeleissaan »Aatteellinen taistelu työväenliikkeessä», »Plehanov, joka ei tiedä, mitä hän haluaa», »Yhtenäisyyden rikkomisesta, jota peitellään huutamalla yhtenäisyydestä», »Porvarillisen sivistyneistön menetelmät taistelussa työläisiä vastaan» (ks. Teokset, 20. osa, ss. 268—271, 301—304, 317—339, 447—478). — 359.

- 343 Kysymys on Naisten kansainvälisen sosialistikonferenssin edustajista. Konferenssi oli määrätty pidettäväksi Wienissä elokuussa 1914, mutta se pidettiin sodan vuoksi vasta 26.—28. maaliskuuta 1915 Bernissä. — 363.
- 344 »*Stoikaja Myst*» («Kestäviä Ajatuksia») — yksi vasemmistonarodnikkien (eserrien) »*Trudovoi Golos*» lehden nimistä. Ilmestyi Pietarissa 1914 kolme kertaa viikossa. — 366.
- 345 Vastaukseksi Pietarin tehtaanomistajien julistamaan työnsulkuun Pietarissa järjestettiin huhtikuun 4 (17) p:nä 1914 VSDTP:n Pietarin komitean kehotuksesta mielenosoitus. Mielenosoitus sovitettiin Lenan verilöylyn kaksivuotispäiväksi. Mainittuna päivänä julkaistiin »*Putj Pravdy*» lehdessä Leninin kirjoittama toimituksen artikkeli »Työväenliikkeen muodoista (Työnsulku ja marxilainen taktiikka)» (ks. Teokset, 20. osa, ss. 199—202). Brysselin neuvottelukokoukselle tekemässään VSDTP:n KK:n selostuksessa Lenin kiinnitti runsaasti huomiota tämän mielenosoituksen merkityksen valaisemiseen ja paljasti likvidaattorien menettelyn (ks. samaa osaa, ss. 501—505). — 366.
- 346 »*Severnaja Rabotshaja Gazeta*» («Pohjolan Työväenlehti») — likvidaattorimenshevikkien päivälehti, jota julkaistiin Pietarissa »*Novaja Rabotshaja Gazeta*n» asemesta tammikuun 30 (helmikuun 12) päivästä toukokuun 1 (14) päivään 1914. — 367.
- 347 »*Trudovaja Pravda*» («Työn Totuus») — tsaarihallituksen vainoama bolshevistinen »*Pravda*» lehti ilmestyi tämännimisenä toukokuun 23 (kesäkuun 5) päivästä heinäkuun 8 (21) päivään 1914. Kaikkiaan ilmestyi 35 numeroa. — 367.
- 348 Vuoden 1914 heinäkuun 12 ja 19 päivän (u.l.) välisenä aikana Poroninissa pidettiin V. I. Leninin johdolla VSDTP:n KK:n istuntoja, joihin osallistuivat Venäjältä tulleet G. I. Petrovski, A. S. Kiseljov, N. P. Glebov-Avilov ja A. N. Nikiforova. Pääasiallisena kysymyksenä istunnoissa oli puolueen edustajakokouksen valmistelu — kokoontumisaika, edustajien toimittaminen rajan taakse j.n.e. Alkanut imperialistinen maailmansota esti kuitenkin edustajakokouksen koollekutsumisen. — 371.
- 349 Tarkoitetaan neuvottelukokousta, jonka kutsuivat 1914 koolle OK, Vperjod- ja Jedinstvo-ryhmä, Bund, P:n ja LSD:n Päähallitus, PPS y.m. — 372.
- 350 *Venäjän vallankumoukselliset päivät* — Pietarissa, Bakussa, Riiasa ja muissa kaupungeissa heinäkuussa 1914 olleiden lakkojen ja mielenosoitusten päivät. — 373.
- 351 »*Berliner Tageblatt und Handelszeitung*» («Berliinin Päivä- ja Kauppalehti») — saksalainen porvarilehti, ilmestyi vv. 1872—1939. — 373.

- 352 »Rabotshi» («Työmies») — tsaarihallituksen vainoama bolshevis-
tinen »Pravda» lehti ilmestyi tämännimisenä huhtikuun 22 (touko-
kuun 5) päivästä heinäkuun 7 (20) päivään 1914. Julkaistiin 9 nume-
roa. — 376.
- 353 Vastatessaan kysymyksiin, joita Lenin oli kosketellut kirjeessään,
I. Rudis Gipslis kirjoitti heinäkuun 29 pnä 1914, että Latviassa
on todella sikäläistä KK:ta vastustava »vasemmisto-oppositio» ja
että hän, Gipslis, on sen kannalla; oppositio esiintyy KK:ta vas-
taan hyvin lojaalisti ja Latvian KK vasemmistolaistuu. Gipslis
tiedotti, ettei ainoastaan Riian suurin 4. piiri, vaan Latvian kaik-
ki valvutuneet työläiset pitävät välttämättömänä läheisimpien
suhteiden solmimista venäläisten KK:hon, että Bundin vaikutus
Latvian työläisten keskuudessa on aivan vähäinen ja työläisten
enemmistö »on aina tukeva venäläisten tovereiden tarmokasta ja
armotonta taistelua separatisteja, nationalisteja ja opportunisteja
vastaan, olkoot he keitä tahansa». Gipslis ilmoitti saaneensa »14
ehto», jotka Lenin oli muutoillut Brysselin »yhdistävää» neuvot-
telukokousta varten. — 379.
- 354 Kysymyksessä on »Päätöslauselma kansallisuuskysymyksestä», jor-
ka hyväksyttiin VSDTP:n KK:n ja puoluejohdettajien vuoden 1913
kesäliisessä neuvottelukokouksessa (ks. V. I. Lenin, Teokset, 19.
osa, ss. 423—425). — 380.
- 355 Kysymyksessä on G. V. Plehanovin artikkeli »Uusi nousu», joka
julkaistiin Pariisn menshevikki- ja sovitellijaryhmien »Za Par-
tiju» -nimisen lehtisen 5. n:ossa. »Vorwärtsin» 59. n:ossa maalisi-
kuun 1 pnä 1914 julkaistiin tämän artikkelin alkuosa käännetty-
nä. — 381.
- 356 Lenin lähetti sähkeen Krakovan poliisipäällikölle sen johdosta,
että hänen asunossaan Poroninissa elokuun 7 pnä 1914 oli suor-
itettu kotitarkastus vakoilusyytöksen sisältävän väärän ilmian-
non perusteella. Kotitarkastuksessa santarmivahtimestari takavar-
ikoi Leninin agraarikysymystä käsittelevän käsikirjoituksen luul-
len siinä olleita tilastotaulukkoja salakirjoitukseksi ja velvoitti
hänet saapumaan seuraavana päivänä aamulla ujestin keskukseen
Nowy Targiin, missä olivat sotilasviranomaiset. Kun Lenin tuli
seuraavana päivänä Nowy Targiin, hänet pidätettiin ja pantiin
vankilaan. Leninin pidättäminen aiheutti Puolan edistysmieli-
sissä yhteiskuntapiireissä aktiivista vastustusta. Hänen puoles-
taan esiintyivät Puolan sosialidemokraatit J. S. Hanecki, S. J.
Bagocki, vanha narodnajavoljalainen zakopanelainen lääkäri Dlus-
ki, tunnetut puolalaiset kirjailijat Jan Kasproicz, Wladyslaw Or-
kan y.m. Itävallan parlamentin jäsenet Viktor Adler ja Hermann
Diamand, jotka tunsivat Leninin Kansainvälisen Sosialistisen Toi-
miston jäsenenä, kääntyivät N. K. Krupskajan pyynnöstä halli-
tuksen puoleen menen takuuseen hänestä. Vakoilusyytös oli sii-
nä määrin perätön, että Krakovan poliisi myönsi: »Uljanovia vas-
taan ei täällä ole mitään paheksuttavaa» ja Lenin vapautettiin
elokuun 19 pnä. — 381.

- 357 Kysymyksessä on VSDTP:n KK:n manifesti »Sota ja Venäjän sosialidemokratia» ja »Vastaus E. Vanderveldelle», jotka V. I. Lenin aikoi painatuttaa ranskan kielellä »La Sentinelle» lehdessä.

»La Sentinelle» (»Vartio») — sanomalehti, Neuchâtelin kantonin (ranskalainen Sveitsi) sveitsiläisen sosialidemokraattisen järjestön äänenkannattaja, perustettu 1890. Ensimmäisen maailmansodan vuosina lehti oli kannanotoissaan internationalistinen. Lehden 265. n:ossa marraskuun 13 p:nä 1914 julkaistiin lyhenneltynä VSDTP:n KK:n manifesti »Sota ja Venäjän sosialidemokratia».

Vastaus E. Vandervelden sähköeseen, jonka hän oli lähettänyt duuman VSDTRYhmälle, julkaistiin marraskuun 1 p:nä 1914 »Sotsial-Demokrat» lehden 33. n:ossa. — 382.

- 358 Kysymyksessä on Pietarin lähellä Ozerkissa pidetyn bolshevikkien konferenssin osanottajien, siinä luvussa IV Valtakunnanduuman VSDTRYhmän jäsenten vangitseminen.

Ozerkin konferenssi pidettiin 2.—4. (15.—17.) marraskuuta 1914. Siihen osallistui IV Valtakunnanduuman bolshevikkijäsenten ohella Pietarin, Ivanovo-Voznesnskin, Harkovin ja Riian bolshevististen järjestöjen edustajia.

Kaikki konferenssin osanottajat vangittiin lukuun ottamatta duuman bolshevikkijäseniä, jotka välttyivät vangitsemiselta edustajan koskemattomuuden vuoksi. Mutta kahden päivän kuluttua heidätkin vangittiin ja luovutettiin sitten tuomioistuimen käsiin sekä karkotettiin eliniäksi Itä-Siperiaan (ks. V. I. Leninin artikkelia »Mitä todisti VSDT:n duumaryhmän oikeusjuttu?» — Teokset, 21. osa, ss. 159—165). — 387.

- 359 Pietarilaisten likvidaattorien (P. P. Maslovin, A. N. Potresovin, N. Tsherevaninin (F. A. Lipkinin) y. m.) vastaus E. Vandervelden sähköeseen, jossa kehoitettiin Venäjän sosialidemokraatteja olemaan vastustamatta sotaa. Vastauksessaan likvidaattorit katsoivat Belgian, Ranskan ja Englannin sosialistien osallistumisen porvarilliseen hallitukseen oikeutetuksi, hyväksyivät täydellisesti sosialishovinistien kannan ja ilmoittivat, etteivät he tule Venäjällä toiminnassaan vastustamaan sotaa. Likvidaattorien vastaus julkaistiin »Sotsial-Demokratin» 34. n:ossa varustettuna toimituksen huomautuksilla. — 388.

- 360 Tarkoitetaan päätöslauselmaa »Genèvessä ja sen lähistöllä asuvien gruusialaisten sosialidemokraattien, Venäjän Sosialidemokraattisen Työväenpuolueen jäsenten vastaus eräälle kansalliselle poliittiselle järjestölle, joka toimii eräässä sotaa käyvässä maassa». Tämä järjestö kääntyi gruusialaisten bolshevikkien puoleen ehdottaen, että sotaa käytettäisiin tsarismien sortamien kansojen yhdistämiseen ja kapinan järjestämiseen Venäjää vastaan erään sotaa käyvän valtion suojeluksen alaisina ja sen suoman aineellisen avun turvin. Gruusialaiset bolshevikit torjuivat vastauksessaan tämän ehdotuksen arvioiden sen imperialistien provokaatioksi.

Päätöslauselman teksti siihen liittyvine Leninin huomautuk-

- sineen julkaistiin 1931 XVII Lenin-kokoelmassa, ss. 321–322 (Ленинский сборник XVII, стр. 321–322). — 390.
- 361 Tarkoitetaan puhetta, jonka menshevistisen OK:n edustaja J. Larin piti Tukholmassa marraskuun 23 p:nä 1914 olleessa Ruotsin sos.-dem. puolueen edustajakokouksessa. Tätä koskevaa aineistoa ks. V. I. Leninin artikkeleista »Millaista 'yhtenäisyyttä' Larin julisti Ruotsin edustajakokouksessa» ja »Entä mitä edelleen? (Työväenpuolueiden tehtävistä opportunistin ja sosialishovinismin suhteen)» (Teokset, 21. osa, ss. 101–103, 93–100). — 391.
- 362 V. I. Leninin mainitsema Ruotsin Sosialidemokraattisen Puolueen edustajakokous pidettiin Tukholmassa marraskuun 23 p:nä 1914. Pääkysymyksenä edustajakokouksessa oli suhtautuminen sotaan. VSDTP:n KK:n tervehdysten esitti edustajakokouksessa A. G. Shljapnikov. Hän luki julistuksen, jossa kehoitettiin kamppailemaan imperialistista sotaa vastaan ja tuomittiin sosialishovinismin tielle lähteneet Saksan Sos.-dem. Puolueen ja muiden maiden sosialististen puolueiden johtomiehet. Edustajakokouksen työstä julkaistiin selostus »Sotsial-Demokrat» lehden 36. n:ossa tammikuun 9 p:nä 1915. — 391.
- 363 Kysymyksessä on suunnitteilla ollut puolueettomien maiden sosialistien konferenssi, joka kutsuttiin koolle P. Troelstran ja T. Stauningin aloitteesta. Konferenssi pidettiin Kööpenhaminassa tammikuun 17 ja 18 p:nä 1915. Siinä olivat läsnä Ruotsin, Tanskan, Norjan ja Alankomaiden sosialististen puolueiden edustajat. Konferenssissa hyväksyttiin päätöslauselma, jossa puolueettomien maiden sosialidemokraattisia puolueita kehoitettiin kannustamaan hallituksia ryhtymään välittäjiksi sotaa käyvien maiden kesken ja jouduttamaan rauhan palautumista. Muutamat sos.-dem. puolueet esittivät konferenssille julkilausumansa suhtautumisesta sotaan. VSDTP:n KK:n nimissä konferenssille jätettiin »Sotsial-Demokratin» 33. n:o, jossa oli manifesti »Sota ja Venäjän sosialidemokratia» sekä hallituksen tiedonanto Valtakunnanduuman bolshevikkijäsenien vangitsemisesta. — 391.
- 364 »Golos» (»Ääni») — menshevikkien päivälehti, ilmestyi Pariisissa vuoden 1914 syyskuusta vuoden 1915 tammikuuhun, jolloin Ranskan hallitus sen lakkautti. — 395.
- 365 Kysymyksessä on kirje, jonka N. K. Krupskaja kirjoitti A. L. Rjazanovalle pyytäen tiedottamaan Itävallan naissosialisteille suunnitteilla olleesta naisten kansainvälisen sosialistikonferenssin koollekutsumisesta. — 395.
- 366 Kysymys on »Sotsial-Demokratin» 36. n:on otsikossa olleen virheellisen päivämäärän oikaisusta. »Sotsial-Demokratin» 39. n:on lopussa julkaistiin seuraava oikaisu: »36. n:on otsikossa pitää olla: Genève, tammikuun 9 p:nä 1915 (eikä joulukuun 12 p:nä 1914)». — 396.

367 »Kolmisopimuksen» maiden Lontoon sosialistikonferenssi pidettiin helmikuun 14 p:nä 1915. Konferenssin työjärjestyksessä olivat seuraavat kysymykset: 1) kansakuntien oikeudet, 2) siirtomaat, 3) tulevan rauhan takeet.

Bolshevikkeja ei kutsuttu konferenssiin. M. M. Litvinov meni kuitenkin V. I. Leninin toimeksiannosta konferenssiin saattaakseen tietoon VSDTP:n KK:n julkilausuman. Sen pohjaksi oli otettu Leninin kirjoittama luonnos. Litvinovin lukiessa julkilausumaa hänet keskeytettiin ja häntä kiellettiin puhumasta. Hän jätti julkilausuman tekstin puhemiehistölle ja poistui konferenssista. Lontoon konferenssiaj koskevaa aineistoa ks. Leninin artikkeleista »Lontoon konferenssista» ja »Lontoon konferenssin johdosta» (Teokset, 21. osa, ss. 118—120 ja 166—168). — 397.

368 Kysymyksessä on VSDTP:n ulkomaisten jaostojen konferenssi, joka pidettiin Bernissä 27. helmikuuta — 4. maaliskuuta 1915. Se kutsuttiin koolle Leninin aloitteesta, ja se oli merkitykseltään puolueen yleisen konferenssin veroinen. Peruskysymyksenä konferenssin työjärjestyksessä oli sota ja puolueen tehtävät. Kysymyksen alusti Lenin.

Kaikki konferenssin tärkeimmät päätöslauselmat johdantoinen olivat Leninin kirjoittamia. Ne julkaistiin »Sotsial-Demokrat» lehdessä ja liitteenä Leninin kirjasessa »Sosialismi ja sota», joka ilmestyi venäjän ja saksan kielellä. Bernin konferenssin päätöslauselmat julkaistiin niin ikään ranskaksi erillisenä lentolehtisenä, jota jaettiin Zimmerwaldin sosialistikonferenssin osanottajille ja lähetettiin kansainvälisen sosialidemokraattisen liikkeen vasemmistoaineksille. Konferenssin päätöslauselmia ks. Teokset, 21. osa, ss. 145—151. — 398.

369 Kysymyksessä on Bernissä 27. helmikuuta — 4. maaliskuuta 1915 pidetyssä VSDTP:n ulkomaisten jaostojen konferenssissa käsitellyn päätöslauselmaluonnoksen »Pää-äänenkannattaja ja uusi lehti» kolmas kohta. — 399.

370 Kysymyksessä on kirje, jonka I. F. Armand kirjoitti »Rabotnitsa» aikakauslehden ulkomaanosaston nimissä tiedottaen suunnitella olleesta vasemmistolaisten naissosialistien konferenssin koolle kutumisesta ja kehottaen Alankomaiden Sos.-dem. Puoluetta lähettämään naisedustajansa mainittuun konferenssiin.

Naisten kansainvälinen sosialistikonferenssi pidettiin Bernissä 26.—28. maaliskuuta 1915. Se kutsuttiin koolle »Rabotnitsa» aikakauslehden ulkomaisen järjestön aloitteesta Naissosialistien Kansainvälisen Toimiston silloisen puheenjohtajan C. Zetkinin ottaessa siihen läheisesti osaa. Konferenssin koolle kutumiseen liittyvän valmistelutyön suorittivat kokonaisuudessaan I. F. Armand, N. K. Krupskaja y.m. V. I. Leninin johdolla.

Naisten kansainvälistä sosialistikonferenssia koskeva aineisto julkaistiin »Sotsial-Demokrat» lehden 42. n:n liitteessä kesäkuun 1 p:nä 1915. — 400.

371 Kysymyksessä on kirjanen: Gorter, H. »Het Imperialisme, de We-

reldoorlog en de Social-Democratie» («Imperialismi, maailmansota ja sosialidemokratia»), Amsterdam. — 400.

- 372 G. L. Pjatakov ja J. B. Bosch lähettivät vastoin V. I. Leninin mielipidettä L. D. Trotskille pyynnön osallistua avustajana »Kommunistiin». Trotski vastasi pyyntöön julkaisemalla »Nashe Slovo» 105. n:ossa kesäkuun 4 p:nä 1915 »Avoimen kirjeen aikakausjulkaisu 'Kommunistin' toimitukselle», jossa kieltäytyi ryhtymästä avustajaksi ja hyökkäsi kiivaasti bolshevikkeja vastaan.

Aikakauslehti »Kommunistin» järjesti V. I. Lenin ja sen julkaisijana oli »Sotsial-Demokrat» lehden toimitus yhdessä G. L. Pjatakovin ja J. B. Boschin kanssa, jotka rahoittivat julkaisutyön. Aikakauslehden toimitukseen kuului myös N. I. Buharin. Ilmestyi yksi kaksoisnumero.

Lenin aikoi tehdä »Kommunistista» vasemmistososialidemokraattien äänenkannattajan. »Sosial-Demokratin» toimituksen ja Buharinin, Pjatakovin sekä Boschin välillä syntyi kuitenkin pian vakavanlaatuisia erimielisyyksiä, jotka kärjistyivät aikakauslehden 1.—2. n:on ilmestyttyä.

»Nashe Slovo» («Sanamme») — menshevikkien lehti, jota julkaistiin Trotskin läheisellä osanotolla Pariisissa vuoden 1915 tammi-kuusta vuoden 1916 syyskuuhun »Golos» lehden asemesta. — 404.

- 373 Tarkoitetaan Neuchâtelin kirjaston vastausta V. I. Leninin pyyntöön, että hänelle lähetettäisiin kirjoja Sörenbergiin. — 404.
- 374 Tarkoitetaan »Kommunist» aikakauslehden ilmestymistä koskevaa tiedotusta, jonka kirjoittamiseen V. I. Lenin lienee osallistunut läheisesti. Tiedotus julkaistiin erillisenä lentolehtisenä, joka oli päivätty 20. toukokuuta 1915 ja jota jaettiin VSDTP:n järjestöille Venäjällä ja ulkomailla samoin kuin Länsi-Euroopan vasemmistososialidemokraateille. Tiedotuksen teksti otsikoituna »Toimitukselta» julkaistiin myös »Kommunist» aikakauslehdessä. — 404.
- 375 Tarkoitetaan artikkelia »Demagogiaa ja rajankäyntiä», joka julkaistiin »Izvestija Zgranitshnogo Sekretariata Organizatsionnogo Komiteta RSDRP» -nimisen tiedonantolehden 2. n:ossa kesäkuun 14 p:nä 1915. — 405.
- 376 »Nashe Delo» («Meidän Asiamme») — menshevikkilikvidaattorien kuukausittain ilmestynyt äänenkannattaja; alkoi ilmestyä tammi-kuussa 1915 vuoden 1914 lokakuussa lakkautetun »Nasha Zarja» aikakauslehden asemesta. »Nashe Delo» oli sosialishoviniestien pää-äänenkannattaja Venäjällä.
- Lenin käytti aikakauslehden toista numeroa laajalti hyväksien kirjoittaessaan »Vieraan lipun alla» (Teokset, 21. osa, ss. 121—144). — 405.
- 377 Kysymyksessä lienevät J. F. Rozmirovitsh, G. L. Pjatakov, J. B. Bosch, jotka kävivät V. I. Leninin luona Sörenbergissä heinä-kuussa 1915 neuvottelemassa »Kommunist» julkaisusta. — 407.

- 378 Lenin tarkoittaa K. Radekin artikkelia »Neljännesvuosisata imperialismiin kehitystä» (sen ensimmäinen osa julkaistiin »Kommunist» aikakauslehden 1.—2. n:ossa). — 407.
- 379 *Tshheidzen ryhmä* — N. S. Tshheidzen johtama menshevikkien edustajaryhmä IV Valtakunnanduudessa. Ryhmän kannanotot olivat keskustalaisia, mutta käytännössä se tuki kaikessa Venäjän sosialihovinitien politiikkaa. Lenin arvosteli Tshheidzen ryhmän opportunistista linjaa artikkeleissaan »Tshheidzen ryhmä ja sen merkitys», »Onko Organisaatiokomitealla ja Tshheidzen ryhmällä omaa linjaa?» ja muissa teoksissaan (ks. Teokset, 23. osa, ss. 167—171 ja 22. osa, ss. 123—128). — 407.
- 380 Kysymyksessä on P. Maslovin kirja «Экономические причины мировой войны» (»Maailmansodan taloudelliset syyt»), joka ilmestyi Moskovassa 1915.
N. I. Buharin kirjoitti arvostelun tästä kirjasta, mutta aikakauslehden ilmestymisen keskeytymisestä johtuen se jäi julkaisematta. — 407.
- 381 Kysymyksessä on N. V. Krylenkon artikkeli »Qui prodest?» (»Kenen eduksi?»), joka aiottiin julkaista »Kommunist» aikakauslehdessä. Artikkelia ei julkaistu. — 407.
- 382 Kysymyksessä on nähtävästi N. I. Buharinin artikkeli »Maailmantalous ja imperialismi» sekä arvostelu, jonka hän kirjoitti P. Maslovin kirjasta »Maailmansodan taloudelliset syyt» »Kommunist» aikakauslehteä varten. — 407.
- 383 Tarkoitetaan kirjettä, jonka Radek kirjoitti heinäkuun 5 p:nä 1915 Leninille ehdottaen kirjoitettavaksi kirjasen, jossa esitettäisiin VSDTP:n KK:n kannanotot sotaan nähden. — 408.
- 384 Kysymys on VSDTP:n KK:n edustajan kirjeestä. Siinä selostettiin alustavaa neuvottelukokousta, joka pidettiin heinäkuun 11 p:nä 1915 ensimmäisen kansainvälisen sosialistikonferenssin valmistelun merkeissä. Kirjettä jaettiin puoluejärjestöille (Ленинский сборник XIV, стр. 161—163 (XIV Lenin-kokoelma, ss. 161—163)). — 410.
- 385 Kysymyksessä on K. B. Radekin kirjoittama vasemmistososialidemokraattien päätöslauselmaluonnos tulevaa ensimmäistä kansainvälistä sosialistikonferenssia varten. Tämän luonnoksen arvostelua ks. V. I. Leninin K. B. Radekille kirjoittamasta kirjeestä (Teokset, 35. osa, s. 172). — 411.
- 386 Tarkoitetaan »Kommunist» aikakauslehdessä julkaistavaksi suunniteltuja artikkeleja: Kamenski, »Puolan sosialidemokratia ja sota», Gorter, »Proletariaatin nationalismiin syyt» ja Varin, »Tuki kohtamme sotaväessä». Artikkeleja ei julkaistu. — 412.
- 387 »Gaponadi» — saanut nimensä pappi Gaponin mukaan. Pappi Gapon perusti Venäjän ensimmäisen vallankumouksen aattona ohra-

- nan toimeksiannosta legaalisen järjestön, Venäjän Tehdastyöläisten Yhdistyksen, jonka tarkoituksena oli vieroittaa työläiset valtakumouksellisesta taistelusta. Gaponin ehdotuksesta työläiset järjestivät tammikuun 9 pnä 1905 rauhallisen kulkueen pyytääkseen tsaaria tyydyttämään heidän vaatimuksensa. Kulkue päättyi työläisten joukkoteloitukseen. — 413.
- 386 Tarkoitetaan arvostelua, jonka J. Pjatakov kirjoitti R. Luxemburgin ja F. Mehringin julkaiseman »Internationaali» aikakauslehden 1. n:on johdosta. — 414.
- 389 Arvostelu P. Maslovin kirjasta »Экономические причины мировой войны» («Maailmansodan taloudelliset syyt») julkaistiin »J. Rus» nimimerkillä varustettuna »Voprosy strahovaniija» aikakauslehden 5. n:ossa heinäkuun 10 pnä 1915. — 418.
- 390 Kysymys on V. I. Leninin artikkelin »Ranskalaisen sosialistin rehellistä puhetta» (ks. Teokset, 21. osa, ss. 344—352) ja Varinin artikkelin »Tukikohtamme sotaväessä» julkaisemisesta »Kommunist» aikakauslehdessä. Tilan puutteen vuoksi viimeksi mainittua ei julkaistu »Kommunistissa». — 420.
- 391 Kysymyksessä ovat 1) P. Colayn kirjanen »Le Socialisme qui meurt et le Socialisme qui doit renaître», 2) U. Sinclairin artikkeli (manifesti) »A. Manifesto against it» kirjasessa U. Sinclair and R. Blatchford, »Socialism and War» ja 3) aikakauslehti »Die Internationale», jonka Saksan vasemmistososialidemokraatit julkaisivat hufikuussa 1915. — 421.
- 392 »Japanilaisiksi» sanottiin G. L. Pjatakovia ja J. B. Boschia, jotka lähtivät maanpakoon Amerikkaan Japanin kautta. Tässä on kysymyksessä heidän matkansa Norjaan. — 421.
- 393 Kysymyksessä on A. Pannekoekin artikkeli »Imperialismi ja proletariaatin tehtävät». Artikkelin julkaistiin »Kommunist» aikakauslehden 1.—2. n:ossa 1915 varustettuna Leninin kirjoittamalla huomautuksella »Toimitukselta». — 421.
- 394 Lenin tarkoittaa tässä artikkelia »Die innere Krise Rußlands», joka julkaistiin »Arbeiter-Zeitungin» 186. n:ossa heinäkuun 7 pnä 1915. Tälle artikkelille on omistettu kirjoitus »Axelrodin ryhmäliitossa sosialishoviniistien kanssa», joka julkaistiin »Sotsial-Demokrat» lehden 43. n:ossa heinäkuun 26 pnä 1915. — 422.
- 395 »Nashe Slovon» 111. n:ossa kesäkuun 11 pnä 1915 julkaistiin artikkeli »Itämeren maakunnista» varustettuna nimimerkillä »Br.» (Braun). Artikkelin jatko julkaistiin »Nashe Slovo» lehden 112. ja 113. n:ossa kesäkuun 12 ja 13 pnä 1915. — 425.
- 396 Kysymyksessä on P. Colayn kirjanen »Le Socialisme qui meurt et le Socialisme qui doit renaître» («Kuoleva sosialismi ja sosialismi, jonka täytyy elpyä»). Lausanne 1915. — 427.

- 397 *Balkanin sosialidemokraattien toinen konferenssi* pidettiin Bukarestissa 6.—8. heinäkuuta 1915. Siihen osallistui Romanian, Bulgarian ja Kreikan työväenliikkeen edustajia. Serbian Sosialidemokraattisella Puolueella ei ollut mahdollisuutta lähettää edustajaansa, mutta se lähetti konferenssille puolueen johdon nimissä tervehdyksen. Konferenssissa perustettiin Balkanin Sosialidemokraattinen Työväenliitto, hyväksyttiin »Balkanin Sosialidemokraattisen Työväenliiton periaatejulistus», päätöslauselma »Balkanin Sosialidemokraattinen Liitto ja Internationaali» ja erikoinen päätöslauselma »Provokaatioita vastaan, rauhan ja liiton puolesta!». — 428.
- 398 Kysymyksessä on Charles Rappoportin kirja »Jean Jaurès. L'Homme. Le Penseur. Le Socialiste» (»Jean Jaurès. Ihminen. Ajattelija. Sosialisti»), Pariisi 1915. — 429.
- 399 Tarkoitetaan avointa kirjettä, jonka E. Zola osoitti Ranskan tasavallan presidentille F. Faurelle Dreyfusin jutun johdosta. — 429.
- 400 Kysymyksessä on W. Kolbin kirjanen »Die Sozialdemokratie am Scheidewege» (»Sosialidemokratia tienhaarassa»), Karlsruhe 1915. Lenin arvosteli tätä kirjasta artikkelissaan »Wilhelm Kolb ja Georgi Plehanov» (ks. Teokset, 22. osa, ss. 133—134). — 429.
- 401 Kysymyksessä on N. I. Buharinin artikkeli »Maailmantalous ja imperialismi». — 429.
- 402 Kysymys on ensimmäiseen kansainväliseen sosialistikonferenssiin lähtevän VSDTP:n KK:n valtuuskunnan kokoonpanosta. Valtuuskuntaan tulivat V. I. Lenin, G. J. Zinovjev ja I. F. Armand. — 432.
- 403 Kysymyksessä on »Selostus VSDTP:n KK:n sodanaikaisesta toiminnasta» ensimmäiselle kansainväliselle sosialistikonferenssille. Selostuksen kirjoitti G. J. Zinovjev, toimitti V. I. Lenin, ja se julkaistiin »Bulletin I. S. K:n» 2. n:ossa marraskuun 27 pnä 1915. — 436.
- 404 Tarkoitetaan *Zimmerwaldin ensimmäistä kansainvälistä sosialistikonferenssia*, joka pidettiin 5.—8. syyskuuta 1915. Konferenssissa käytiin kärkevää taistelua Leninin johtamien vallankumouksellisten internationalistien ja konferenssin katskylaisen enemmistön välillä, jonka johdossa oli saksalainen sosialidemokraatti G. Ledebour.
Konferenssin työn kulussa muodostettiin Zimmerwaldin vasemiston toimikunta, jonka johtoon tuli V. I. Lenin.
Zimmerwaldin vasemmisto teki huomattavan paljon Euroopan ja Amerikan maiden internationalististen aineiden järjestäytymisen hyväksi.
»Sotsial-Demokratin» n:ossa 45—46 julkaistiin Leninin kirjoitukset »Ensi askel» ja »Vallankumoukselliset marxilaiset kansainvälisessä sosialistikonferenssissa syyskuun 5—8 pnä 1915» (ks. Teokset, 21. osa, ss. 379—390). Kirjeen toista kohtaa vastaavasti lehdes-

sä julkaistiin valittuja otteita »Zimmerwaldin kansainvälisessä sosialistikonferenssissa esitetyistä selostuksista». Niissä ensimmäinen sija oli annettu Bulgarian edustajalle Vasil Kolaroville. Kirjeen 6. kohtaa vastaavasti »Kroniikkaa» osastossa julkaistiin seuraavat kirjoitukset: »Bundilla 'ei ole aikaa'», »OK:ssa on kaikki hyvin» »Trotski 'ei tiedä', mitä ovat vallankumoukselliset joukkotoiminnot». — 436.

- 405 Tarkoitetaan 6. elokuuta 1915 päivättyä D. Wijnkoopin kirjettä, jossa puheena oli kaksi asiakirjaa: 1) VSDTP:n KK:n edustajan selostus alustavasta neuvottelukokouksesta, joka pidettiin heinäkuun 11 p:nä 1915 kansainvälisen konferenssin koollekutsumisen merkeissä ja 2) Leninin kirjoittama Zimmerwaldin vasemmiston päätöslauselmaehdotus ensimmäistä kansainvälistä sosialistikonferenssia varten (ks. Teokset, 21. osa, ss. 340—343).

Wijnkoop kirjoitti, että »me hyväksymme täydellisesti ja kokonaan» VSDTP:n KK:n ehdottamat konferenssin koollekutsumisehdot. Sanoessaan, että todisteet konferenssiin osallistumista vastaan ovat »tuiki tarpeellisia» Lenin tarkoitti Wijnkoopin kirjeen seuraavaa kohtaa: »Puoluekomiteamme pyytää hartaasti Teitä ilmoittamaan... että Teidän samoin kuin meidänkään puolueemme ei tule osallistumaan *mihinkään* konferenssiin, joka ei hyväksy tätä minimiä koollekutsumisen perusteeksi, sillä silloin ei voida sanoa, että se on Internationaalin vallankumouksellisen osan konferenssi» (NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutin Keskuspuoluearkisto). — 437.

- 406 Kysymyksessä lienee Radekin kirjoittama selostus Zimmerwaldin ensimmäisestä kansainvälisestä sosialistikonferenssista. — 437.
- 407 Kirjeen liitteenä oli Zinovjevin kirjoittama suunnitelma lentolehtisiä varten, jotka VSDTP:n KK:n Ulkomainen toimikunta aikoi julkaista. — 437.
- 408 »*Journal de Genève*» (»Genèven Lehti») — suuntaukseltaan liberaalinen lehti, ilmestyi vuodesta 1826. — 438.
- 409 Kysymyksessä ovat vasemmistoeserrien Aleksandrovitshin ja Polubinin kirjeet V. I. Leninille. Niissä ehdotettiin yhteistoimintaa sodanvastaisessa kamppailussa. Aleksandrovitshille osoitettu Leninin vastauskirje on julkaistu tässä osassa (ks. 445. asiakirjaa). Polubinville kirjoitettua Leninin kirjettä ei ole löydetty. — 438.
- 410 Venäjän kansansosialistien, trudovikkien ja sosialistivallankumouksellisten konferenssi pidettiin heinäkuussa 1915 Pietarissa ja siellä hyväksyttiin päätöslauselma, jossa kehoitettiin joukkoja osallistumaan »isänmaan puolustukseen» imperialistisessa sodassa. — 441.
- 411 Kysymyksessä on Zimmerwaldin yhdistyksen toimeenpanevan elimen »Bernin Kansainvälisen Sosialistisen Toimikunnan Bulletinin» (»Bulletin. Internationale Sozialistische Kommission zu Bern»). »Bulletinia» julkaistiin syyskuusta 1915 tammikuuhun 1917 eng-

- lannin, ranskan ja saksan kielellä. Kaikkiaan ilmestyi 6 numeroa. »Bulletin I. S. K:n» I. n:ossa julkaistiin Zimmerwaldissa (Sveitsi) pidetyn kansainvälisen sosialistikonferenssin manifesti ja virallinen selostus konferenssista. — 442.
- 412 Kysymyksessä on R. Grimmin kirje, jossa Kansainvälisen Sosialistisen Toimikunnan nimissä ehdotettiin laajemman ISK:n perustamista ja pyydettiin tiedottamaan, kuka tulee VSDTP:n KK:n edustajaksi siihen. V. I. Leninin vastauskirjettä ks. Teokset, 21. osa, ss. 368—373. — 443.
- 413 Kysymyksessä on »Ranskan ja Saksan valtuuskuntien yhteinen julkilausuma kansainvälisessä sosialistikonferenssissa Zimmerwaldissa (Sveitsi)», se julkaistiin »Sotsial-Demokratin» 45.—46. n:ossa lokakuun 11 p:nä 1915. — 443.
- 414 Kysymys on Zimmerwaldin konferenssin aineistosta. »Zhizn» lehden 15. n:ossa syyskuun 26 p:nä 1915 julkaistiin »Bulletin I.S.K:n» I. n:osta lainattu konferenssia koskeva aineisto. »Nashe Slovo» lehden syyskuun 25 p:nä 1915 ilmestyneestä 200. n:osta sensuuri oli poistanut kaiken konferenssia koskevan aineiston. — 443.
- 415 »Appeal to Reason» (»Vetoamus Järkeen») — Amerikan sosialistien sanomalehti, perustettu 1895 Kansain osavaltiossa Girardin kaupungissa (USA). Vaikka lehti ei ollut virallisesti yhteydessä Amerikan Sosialistiseen Puolueeseen, se propagoi sosialistisia aatteita ja oli hyvin suosittu työläisten keskuudessa. Lehden avustajana toimi amerikkalainen sosialisti E. Debs. — 445.
- 416 Lenin tarkoittaa M. M. Haritonovin puhetta *Sveitsin Sosialidemokraattisen Puolueen edustajakokouksessa*, joka pidettiin Aarautsa 20. ja 21. marraskuuta 1915. Keskeisimpänä kysymyksenä edustajakokouksen päiväjärjestyksessä oli Sveitsin sosialidemokraattien suhtautuminen internationalistien Zimmerwaldin yhdistykseen. Bolshhevikki M. M. Haritonov, joka osallistui edustajakokoukseen päätösvaltaisena erään sveitsiläisen sosialidemokraattisen järjestön edustajana, ehdotti korjausta Grimmin keskustalaiseen päätöslauselmaehdotukseen. Korjauksessa kehoitettiin katsomaan välttämättömäksi sodanvastaisen vallankumouksellisen joukkotaistelun kehittäminen ja julistettiin, että vain voittoisa proletariaatin vallankumous voi tehdä lopun imperialistisesta sodasta. Edustajakokous hyväksyi äänten enemmistöllä (258 äänellä 141 vastaan) vasemmistolaisten korjausehdotuksen. — 447.
- 417 Zimmerwaldin vasemmisto julkaisi marraskuussa 1915 saksankielisen lentokirjusen nimeltään »Internationale Flugblätter» № 1 (Die Zimmerwalder Linke über die Aufgaben der Arbeiterklasse) (»Kansainvälisiä Lentolehtisiä») n:o 1 (Zimmerwaldin vasemmisto työväenluokan tehtävistä). — 447.
- 418 Kysymyksessä on »Selostus VSDTP:n KK:n sodanaikaisesta toiminnasta» ja sen valmistelu julkaistavaksi »Bulletin I.S.K:n» 2. n:ossa toista kansainvälistä sosialistikonferenssia varten. — 449.

- 419 »*La Vie Ouvrière*» (»Työväen Elämä») — Ranskan vallankumouksellisten syndikalistien aikakauslehti, jota julkaistiin vv. 1909—1914. — 449.
- 420 Kysymyksessä ovat V. I. Leninin kirjoittamat »Sotsial-Demokratian» toimituksen teesit »Sosialistinen vallankumous ja kansakuntien itsemääräämisoikeus». Teesit julkaistiin »*Vorbote*» aikakauslehden 2. n:ossa huhtikuussa 1916 ja »*Sbornik 'Sotsial-Demokratian'*» 1. n:ossa lokakuussa 1916 (ks. Teokset, 22. osa, ss. 135—149).
- »*Vorbote*» (»Edelläkävijä») — teoreettinen aikakauslehti, Zimmerwaldin vasemmiston äänenkannattaja, ilmestyi saksankielisenä Bernissä. Aikakauslehden virallisina julkaisijoina olivat H. Roland Holst ja A. Pannekoek. Lenin oli toimeliaasti mukana perustamassa aikakauslehteä ja sittemmin lehden 1. n:on ilmestynyttä järjestämässä sen kääntämistä ranskaksi pitäen silmällä sen leviämistä laajemmalle. — 451.
- 421 C. Huysmans teki Alankomaiden Sosialidemokraattisen Puolueen ylimääräisessä edustajakokouksessa Arnheemissa tammikuun 9 p:nä 1916 alustuksen, jossa yritti todistaa, ettei II Internationaali ollut kärsinyt vararikkoa, ja esitti »demokraattisen rauhanohjelman». V. I. Lenin arvosteli C. Huysmansin puhetta referaatissaan »'Rauhanehdot' kansallisuuskysymyksen yhteydessä» (ks. Ленинский сборник XVII, стр. 237 (XVII Lenin-kokoelma, s. 237)). — 453.
- 422 »*Gazeta Robotniczan*», Puolan ja Liettuan Sosialidemokratian Varsovan oppositiokomitean illegaalisen äänenkannattajan, 25. n:ossa julkaistiin »Heinäkuun 1 ja 2 p:nä 1915 pidetyn toimituskollegion neuvottelukokouksen päätöslauselmat». Lenin arvosteli päätöslauselmia kirjoituksessaan »Ulkomaisten järjestöjen komitean kirje VSDTP:n jaostoille» (Teokset, 22. osa, ss. 150—153).
- Alempana Lenin huomauttaa Puolan sosialidemokraattien (opposition) äänestäneen KST:n päätöslauselmaehdotusta Brysselin »yhdistävässä» neuvottelukokouksessa, joka pidettiin 16.—18. heinäkuuta 1914. — 455.
- 423 Tarkoitetaan teesejä »Kansainvälisen sosialidemokratian tehtävistä», jotka kirjoitti R. Luxemburg ja hyväksyttiin Berliinissä tammikuussa 1916 pidetyssä Saksan vasemmistolaisten konferenssissa. Ks. V. I. Leninin artikkelia »Juniuksen kirjasen johdosta» (Teokset, 22. osa, ss. 295—310). — 457.
- 424 »*Die Gleichheit*» (»Tasa-arvoisuus») — kahdesti kuukaudessa ilmestynyt sosialidemokraattinen aikakauslehti, Saksan työläisnaisliikkeen ja sittemmin kansainvälisen naisliikkeen äänenkannattaja, joka ilmestyi Stuttgartissa vuodesta 1890 vuoteen 1925. Sitä toimitti vv. 1892—1917 Clara Zetkin. — 457.
- 425 Kysymyksessä on V. Zsulitshin, A. Potresovin, P. Maslovin, Anin (N. Zhordanijan) ja muiden artikkeleja sisältänyt kokoelma »Itsepuolustus», joka julkaistiin Pietarissa 1916. — 457.

- 426 Kysymyksessä on niihin aikoihin suunnitteilla ollut toinen kansainvälinen sosialistikonferenssi. — 457.
- 427 Kysymyksessä lienee vetoamus »Rundschreiben an alle angeschlossenen Parteien und Gruppen», joka hyväksyttiin Bernissä 5.—9. helmikuuta 1916 pidetyssä laajennetun Kansainvälisen Sosialistisen Toimikunnan neuvottelukokouksessa. Vetoamus julkaistiin »Sozial-Demokrat» lehden 52. n:ossa maaliskuun 25 pnä 1916. — 458.
- 428 Tarkoitetaan G. V. Tshitsherinin artikkelia »Kiistaa Kansainvälisen Sosialistisen Toimiston koollekutsumisesta (Kirje Englannista)», jonka alla oli nimimerkki Orn. Artikkelin julkaistiin »Nashe Slovo» lehden 51. ja 52. n:ossa maaliskuun 1 ja 2 pnä 1916. V. I. Lenin on maininnut kyseisen artikkelin kirjoituksessaan »Kahtiajakautuminen vaiko mätäneminen?» (ks. Teokset, 22. osa, ss. 173—174). — 458.
- 429 »Bulletin I.S.K:n 3. n:ossa helmikuun 29 pnä 1916 julkaistiin vetoamus »Rundschreiben an alle angeschlossenen Parteien und Gruppen». — 459.
- 430 Tarkoitetaan »Berner Tagwacht» lehden 49. n:oa, jossa helmikuun 28 pnä 1916 julkaistiin Bremenin erään sosialidemokraattiryhmän kokouksen päätöslauselma. Mainitussa päätöslauselmassa esitettiin muun muassa vaatimus, että »Bremer Bürger-Zeitung» lehden tulee johdonmukaisesti noudattaa sodan edellä omaksumaansa vasemmostoradikaalista kantaa. — 459.
- 431 »Dzviniläiset» — suuntaukseltaan menshevistisen legaalisen nationalistisen aikakauslehden työntekijät ja kannattajat. »Dzvinia» (»Kelloa») julkaistiin ukrainan kielellä Kijevissä tammikuusta 1913 vuoden 1914 puoliväliin. — 459.
- 432 »Borotba» (»Taistelu») — kerran kuussa ilmestynyt Ukrainan Sosialidemokraattisen Työväenpuolueen ulkomaisen järjestön äänenkannattaja, jota julkaistiin Genèvessä (Sveitsi) helmikuun 3 päivästä 1915 joulukuuhun 1916. Kuukausilehti vaati marxilaisuuden nimissä Ukrainan työläisten erottautumista erilliseksi sos.-dem. puolueeksi ja vastusti myös bolshevistista kansakuntien itsemääräämisoikeus-tunnusta. — 459.
- 433 Kysymyksessä lienee J. Ziemelin artikkeli »Lätinmaan sosialidemokratian sodanaikaisesta toiminnasta». Artikkelin julkaistiin sittemmin »Sbornik 'Sotsial-Demokratassa'» n:o 2. — 459.
- 434 Tarkoitetaan Internationale-ryhmän teesejä, jotka julkaistiin helmikuun 29 pnä 1916 »Bulletin I.S.K:n» 3. n:ossa otsikoituina »Ein Vorschlag deutscher Genossen» (»Saksalaisten toverien ehdotus»). — 460.
- 435 Tarkoitetaan Ströbelin artikkelia »Die Ursachen der sozialistischen Krise», joka julkaistiin »Neue Zeitin» 12. n:ossa joulukuun 17 pnä 1915. — 461.

- 436 Kysymys on »Vallankumouksellisen Sosialistiliiton» ja Alan-komaiden Sosialidemokraattisen Puolueen yhteisestä ohjelmaluonnoksesta, joka julkaistiin »Bulletin I.S.K:n» 3. n:ossa. — 461.
- 437 »*Internationale Korrespondenz*» (»Kansainvälinen Kirjeenvaihto») — Saksan sosialishoviniistien viikkolehti; ilmestyi vuoden 1914 syyskuun lopusta vuoden 1918 lokakuun 1 päivään Berliinissä. — 462.
- 438 Tarkoitetaan Kansainväliselle Sosialistiselle Toimikunnalle osoitettua VSDTP:n KK:n vastalausekirjelmää, jossa Organisaatiokomitean edustus toisessa kansainvälisessä sosialistikonferenssissa todistettiin epäoikeutetuksi. Kirjelmässä huomautettiin, että kaikki OK:hon yhteydessä olevat Venäjän järjestöt ovat hyväksyneet osallistumisen sotateollisuuskomiteoihin ja siirtyneet siten »sosiaalipatriotismin maaperälle».
- NKP:n KK:n marxismileninismien instituutin Keskuspuoluearkistossa on vastalausekirjelmän korrehtuurivedos, joka mitoitetaan vastaa »Sotsial-Demokrat» lehden palstoja. Lenin on saattanut osallistua tämän vastalauseen laatimiseen. Kesäkuun 10 p:nä 1916 »Sotsial-Demokratissa» oli ilmoitus: »OK:n edustusta koskeva I. S. K:lle osoitettu KK:n kirjelmä on jätetty seuraavaan numeroon». Asiakirjaa ei julkaistu siihen aikaan lehdistössä. — 463.
- 439 Kysymyksessä on R. Luxemburgin kirjanen »Die Krise der Sozialdemokratie» (»Sosialidemokratian kriisi»). Sen arvostelua ks. V. I. Leninin artikkelista »Juniuksen kirjasen johdosta» (Teokset, 22. osa, ss. 295—310). — 463.
- 440 Kysymys on siitä, että »Sotsial-Demokratin» 52. n:ossa julkaistiin Kansainvälisen Sosialistisen Toimikunnan vetoomus »Rundschreiben an alle angeschlossenen Parteien und Gruppen» toisen kansainvälisen sosialistikonferenssin koollekutsumisesta, esitettiin lyhyesti konferenssin päiväjärjestys ja osallistumisehdot, jotka oli julkaistu »Bulletin I.S.K:n» 3. n:ossa helmikuun 29 p:nä 1916. — 463.
- 441 Kirjeessä on kysymys »Vaihtoehto» nimisen artikkelin valmistamisesta julkaistavaksi. Tämä artikkeli julkaistiin sitten joulukuun 30 p:nä 1916 »Sotsial-Demokratin» 57. n:ossa varustettuna seuraavalla alaotsikolla: »Julkaisemme tämän artikkelin Saksan vallankumouksellisten sos.-demien illegaalisen äänenkannattajan 'Spartacuksen' 1. n:osta».
- Kirjeen seuraavassa kohdassa on puhe julkilausumasta, joka esitettiin ISK:n laajennetussa istunnossa helmikuussa 1916 käsiteltävässä vetoomusta »Rundschreiben an alle angeschlossenen Parteien und Gruppen». Äänestäessään vetoomuksen tekstistä Zimmerwaldin vasemmiston edustajat ilmoittivat neuvottelukokouksessa, että vaikka he eivät pidäkään sitä joka kohdaltaan tyydyttävänä, he äänestävät sen hyväksymisen puolesta, koska se on heistä askel eteenpäin verrattuna Zimmerwaldin ensimmäisen kansainvälisen sosialistikonferenssin päätöksiin. — 463.
- 442 Kysymyksessä on Zinovjevin artikkeli »Kuinka likvidaattoruus

- muuttui sosialishovinismiksi» (julkaistu »Sbornik 'Sotsial-Demokrata'» kokoelmassa). — 464.
- 443 »Nash Golos» (»Meidän Äänemme») — menshevikkien legaalinen sanomalehti, ilmestyi Samarassa vuosina 1915—1916. Lehden kanta oli sosialishovinistinen. — 464.
- 444 Kysymyksessä on toinen kansainvälinen sosialistikonferenssi, joka suunniteltiin pidettäväksi huhtikuussa 1916. — 465.
- 445 Kysymyksessä ovat »Kansainvälisen Sosialistisen Toimikunnan Bulletinin» 4. n:o:ssa julkaistut »VSDTP:n Keskuskomitean ehdotukset toiselle sosialistikonferenssille». Martovia — Tshheidzeä vastaan tähdättyä vastalauseetta ei julkaistu. — 465.
- 446 »Sbornik 'Sotsial-Demokrataa'» (»'Sosialidemokraatin' Kokoelmaa»), jonka perusti V. I. Lenin, julkaisi »Sotsial-Demokrat» lehden toimitus. Kokoelmaa ilmestyi kaksi numeroa v. 1916. Niissä julkasitiin useita Leninin kirjoituksia. Aineistoa oli varattu myös kokoelman 3. n:o:aa varten, jossa aiottiin julkaista V. I. Leninin artikkeli »Marxilaisuuden irvikuvasta ja 'imperialistisesta ekonomismista'», mutta varojen puute esti kokoelman julkaisemisen. — 468.
- 447 Kysymyksessä lienee artikkeli, jossa arvosteltiin toisen kansainvälisen sosialistikonferenssin hyväksyttäväksi tarkoitetun Manifestin luonnosta. Luonnos oli esitetty ISK:lle »La Vie Ouvrière» aikakauslehden ja »Nashe Slovo» lehden ympärille ryhmittyneiden henkilöiden nimissä. Se oli julkaistu helmikuun 29 p:nä 1916 »Bulletin I.S.K:n» 3. n:o:ssa. — 469.
- 448 M. N. Pokrovski tiedotti G. J. Zinovjevälle kirjoittamassaan kirjeessä, että Pietarissa aiotaan julkaista sarja lentokirjasia imperialismista ja muista siihen liittyvistä kysymyksistä. Hän pyysi Leniniä kirjoittamaan kirjasen imperialismista. V. I. Lenin kirjoitti teoksen »Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena». — 470.
- 449 Tarkoitetaan puhetta, jonka H. G. Rakovski piti helmikuun 8 p:nä 1916 Bernissä laajennetun Kansainvälisen Sosialistisen Toimikunnan neuvottelukokouksen työn ohessa järjestetyssä kansainvälisessä joukkokokouksessa. (Puheen teksti julkaistiin Bukarestissa erillisenä kirjasena.)
Saksan internationalististen sosialistien ryhmä (I. S. D.) julkaisi kirjasen »Die Minderheit des 21. Dezember 1915» (»Vuoden 1915 joulukuun 21 p:n vähemmistö»), jossa analysoitiin valtiopäivien sosialidemokraattisen ryhmän vähemmistön äänestystä sotamäärärahoja vastaan joulukuun 21 p:nä 1915. — 470.
- 450 Kysymys lienee nuorista ranskalaisista sosialisteista, Pariisissa niihin aikoihin asuneen G. I. Safarovin tuttavista. — 472.
- 451 Huhtikuun 13 p:nä 1916 »Sotsial-Demokratin» 53. n:o:ssa julkais-

- tiin artikkeli »Tshheidze ja hänen ryhmänsä 'gvozdevilaisen' puolueen apureina». Mainitussa artikkelissa arvosteltiin shovinistisia puheita, jotka Tshheidze ja Tshhenkeli olivat pitäneet Valtakunnanduudessa. »Sotsial-Demokratin» »Venäjän» numeroksi Lenin sanoo 53. n:o, joka kokonaisuudessaan oli omistettu Venäjän tapahumille. — 473.
- 452 Kyseinen kirje on vastaus kirjeeseen, jonka G. L. Pjatakov, J. B. Bosch, N. I. Buharin kirjoittivat »Sotsial-Demokratin» toimitukselle »Kommunist» aikakauslehden toimituksessa esiintyneistä erimielisyyksistä. — 475.
- 453 Kysymyksessä on G. L. Pjatakovin, J. B. Boschin ja N. I. Buharinin siirtyminen Kristianiaan (Osloon) ja heidän teesinsä »Kansakuntien itsemääräämisoikeus -tunnuksesta», jotka oli lähetetty »Sotsial-Demokrat» lehden toimitukselle marraskuussa 1915.
»Teesien» laatijat vastustivat kansakuntien itsemääräämisoikeutta koskevaa VSDTP:n ohjelman 9. pykälää. — 476.
- 454 Kysymyksessä on matka toiseen kansainväliseen sosialistikonferenssiin. Laajennetun Kansainvälisen Socialistisen Toimikunnan neuvottelukokouksessa, joka pidettiin Bernissä 5.—9. helmikuuta 1916, tehtiin päätös, että Kientalin konferenssiin voivat osallistua kaikki, jotka olivat osallistuneet Zimmerwaldin konferenssiin. Lenin oli Kientalin konferenssissa VSDTP:n KK:n edustajana. — 477.
- 455 Kysymyksessä on Ranskan edustajien saapuminen toiseen kansainväliseen sosialistikonferenssiin. Safarov (George) oli siihen aikaan Sveitsissä. Selvittämättä on jäänyt, keitä V. I. Lenin sanoo »bres-tiläisiksi». — 478.
- 456 Kysymyksessä on IV Valtakunnanduuman bolshevikkijäsenten oikeusjutun syytekirjelmä. — 478.
- 457 Ks. huomautusta 438. — 479.
- 458 Kysymys on nähtävästi toiseen kansainväliseen sosialistikonferenssiin osallistuvista Skandinavian maiden (Ruotsin, Norjan) vasemmistolaisen sos.-dem. puolueiden edustajista. — 479.
- 459 Tarkoitetaan toisen kansainvälisen sosialistikonferenssin kokoukupaikan tarkkaa osoitetta. — 479.
- 460 VSDTP:n KKUT:n nimissä lähetettiin puoluejärjestöille kirje Kientalin konferenssin tuloksista. NKP:n KK:n marxismin-leninisin instituutin Keskuspuoluearkistossa on säilytettävänä kirjeen teksti I. F. Armandin ranskankielisenä käännöksenä. Venäjän kielellä kirje julkaistiin v. 1926 »Krasnaja Letopis» aikakauslehden 2. n:o:ssa. — 481.
- 461 Tarkoitetaan Internationale-ryhmän edustajan Meyerin esiintymistä toukokuun 2 p:nä 1916 pidetyssä I.S.K:n laajennetussa istunnos-

- sa, jossa vahvistettiin lopullisesti Kientalin konferenssin hyväksymien päätöslauselmien tekstit. — 481.
- 462 V. I. Lenin esitelmöi Lausannessa kesäkuun 3 p:nä ja Genèvessä kesäkuun 2 p:nä aiheesta »Kaksi virtausta kansainvälisessä työväenliikkeessä». — 481.
- 463 Kientalissa 24.—30. huhtikuuta 1916 pidettyä toista kansainvälistä sosialistikonferenssia koskeva aineisto julkaistiin kesäkuun 10 p:nä 1916 »Sotsial-Demokrat» lehdessä 54.—55. n:o:ssa. — 481.
- 464 Tarkoitetaan erikoista jakelukomissiota, jonka tehtävänä oli toimittaa VSDTP:n eri jaostoille puolueen asiakirjoja ja bolshevistista kirjallisuutta. Komissio oli Bernissä ja siihen kuului viisi henkeä. I. F. Armand kuului jonkin aikaa komissioon. Komission sihteerinä oli Z. I. Lilina (Zina). — 482.
- 465 Kysymyksessä on »Sotsial-Demokratiin» tarkoitetun kirjoituksen konsepti. Kyseisen kirjoituksen laati Jeniseisken kuvernementissa karkotusvankina olleen L. B. Kamenevin pyynnöstä G. J. Zinovjev, joka yritti pienennellä Kamenevin syyllisyyttä, mitä tuli tämän käyttäytymiseen IV Valtakunnanduuman bolshevikkiryhmän oikeusjutun aikana. — 482.
- 466 Sen johdosta, että A. Shljapnikov oli herättänyt kysymyksen muuttaman kuukauden Amerikan-matkasta, Zinovjev ehdotti Leninille, ettei pitäisi suostua Shljapnikovin lähtöön, vaan olisi luvattava lähettää hänelle kuukausittain 100—150 frangia lähimmän kuuden kuukauden aikana. — 483.
- 467 Kysymyksessä ovat »VSDTP:n Keskuskomitean ehdotukset toiselle sosialistikonferenssille» ja Kientalin konferenssissa hyväksytyt päätökset: manifesti »Häviöön ja kuolemaan saatetuille kansoille», teesit »Proletariaatin suhtautuminen rauhankysymykseen», päätöslauselma »Suhtautumisesta Haagin Kansainväliseen Sosialistiseen Toimistoon». — 483.
- 468 Tarkoitetaan Suhanovin teosta »Наши левые партии» («Vasemmis-topuolueemme»), joka piti lähettää Mininille (V. A. Karpinskille). — 483.
- 469 Kientalin konferenssia koskeva aineisto julkaistiin »Demain» aikakauslehden 5. n:o:ssa, joka ilmestyi toukokuun 15 p:nä 1916. Lenin lienee tarkoittanut tämän numeron pääkirjoitusta »Zimmerwald», jonka oli kirjoittanut H. Guilbeaux.
- »Demain» («Huomispäivä») — Ranskan internationalistien aikakauslehti, joka ilmestyi Genèvessä 1916—1918. Viimeinen, 31. n:o ilmestyi Moskovassa 1919 ranskalaisen kommunistiryhmän äänenkannattajana. — 483.
- 470 VSDTP:n Ulkomaisten Järjestöjen Komitean Sotavankien Avus-

tamiskomission piti julkaista kokoelma II Internationaalin kansainvälisten kongressien päätöksiä. Tarkoituksena oli levittää kokoelmaa Saksassa ja Itävalta-Unkarissa sijainneihin sotavankileireihin. Kokoelma ei ilmestynyt. — 483.

- 471 Toukokuun 13 p:nä 1916 kirjoittamassaan kirjeessä A. Shljapnikov pyysi hartaasti, että hänelle lähetettäisiin kaikki Kientalin konferenssia koskeva aineisto, ja toi ilmi tyytymättömyytensä sen johdosta, että »Bulletin I.S.K», sveitsiläiset lehdet ja muu tarpeellinen aineisto saapuvat hänelle suuresti myöhästyneinä. — 484.
- 472 Tarkoitetaan varsin runsasta aineistokokoelmaa, jonka A. Shljapnikov oli kerännyt Venäjällä ollessaan. Siinä oli huomattava sija sotateollisuuskomiteoiden toimintaa koskevilla asiakirjoilla. Osa aineistosta julkaistiin huhtikuun 13 p:nä 1916 puolueen pää-äänenkannattajassa »Sotsial-Demokrat» lehdessä otsikoituna »Tietoja Venäjältä». Samassa osastossa julkaistiin A. Shljapnikovin kirjoittama artikkeli »Työläiset ja sotateollisuuskomiteat». — 484.
- 473 Lenin sanoo Shljapnikovia salaisuussyistä Beleniniksi. Tässä kirjeessä on kysymys Shljapnikovin tulevasta Amerikan-matkasta. Hän lähti matkalle kesäkuun 25 p:nä 1916 ja palasi Eurooppaan saman vuoden syyskuun 29 p:nä. — 484.
- 474 Tarkoitetaan 18. toukokuuta 1916 päivättyä kirjettä, jonka Pjatakov lähetti Kristianiasta (Oslost) Leninille ja Zinovjevälle. Kyseisessä kirjeessä Pjatakov esitti muutamia ehtoja, joiden pohjalta hän katsoi mahdolliseksi jatkaa neuvotteluja »Kommunistin» julkaisun uudelleen aloittamisesta. — 486.
- 475 Tarkoitetaan nähtävästi L. Martovin artikkelia »Mitä seuraa 'kansakuntien itsemääräämisoikeudesta'», joka julkaistiin »Nash Golos» lehden 3. ja 4. n:ossa tammikuun 17 ja 24 p:nä 1916. — 487.
- 476 Tarkoitetaan Shljapnikovin kirjettä, jossa hän ilmoitti, että »japanilaiset» eivät halua nyt toimituksen laajentamistakaan, pistävät kukkaronsa piiloon. — 489.
- 477 »Sotsial-Demokratin» toimitus kirjoitti talvella 1915 Pjatakoville, Boschille ja Buharinille kirjeen, jossa ilmoitti kieltäytyvänsä osallistumasta »Kommunistin» julkaisutyöhön, koska ei voi ottaa puolevastuuta toisista toimittajista, jotka eivät suhtaudu asiaan puolueen etujen mukaisesti. — 490.
- 478 Pjatakov ja Bosch esittivät KKUT:lle vaatimuksen, että heidän ryhmänsä katsottaisiin virallisesti eri ryhmäksi, joka ei ole KK:n Ulkomaisen toimikunnan alainen, ja että sille myönnettäisiin oikeus pitää itsenäisesti yhteyttä KK:n Venäjällä olevaan osaan, julkaista lentolehtisiä ja muuta kirjallisuutta. Kielteisestä vastauksesta huolimatta he yrittivät KKUT:stä erillisinä ottaa yhteyttä VSDTP:n KK:n Venäjän-toimikuntaan. — 490.

479 Tarkoitetaan G. J. Belenkin kirjeitä, joissa kosketeltiin VSDTP:n Pariisin-jaoston toimintaa, puhetta, jonka P. Brizon oli pitänyt Ranskan edustajakamarissa kesäkuun 24 pnä 1916.

Kientalin konferenssiin osallistunut P. Brizon esitti kolmen sosialistiedustajan nimissä julkilausuman, jossa edustajia kehoitettiin pyrkimään siihen, että hallitus tekisi viivyttelämättä rauhan ilman aluevaltauksia. Brizon äänesti yhdessä kahden muun sosialistiedustajan kanssa sotamäärärahojen myöntämistä vastaan. Brizon lopetti puheensa sanomalla: »Me äänestämme rauhan, Ranskan, sosialismin puolesta!» — 491.

480 Tarkoitetaan »Sbornik 'Sotsial-Demokratian'» suunnitelmaa.

Juri — G. L. Pjatakov — kirjoitti artikkelin »Proletariaatti ja kansakuntien itsemääräämisoikeus finanssipääoman kaudella», mutta sitä ei julkaistu kokoelmassa virheellisten väitelmiensä vuoksi.

Norjan lakkoa, joka alkoi kesäkuun 6 pnä 1916, valaistiin A. Hansenin artikkelissa »Norjan nykyisen työväenliikkeen eräitä momenteja», joka julkaistiin »Sbornik 'Sotsial-Demokratian'» 2. n:ossa.

Tässä kirjeessään Lenin mainitsee kirjoituksensa »Itsemääräämisestä käydyn väittelyn yhteenvetoja» ja »Juniuksen kirjasen johdosta», jotka otettiin sittemmin kokoelman 1. n:oon, ja artikkelinsa »Imperialismi ja sosialistisen liikkeen hajaannus», »Tshheidzen ryhmä ja sen merkitys», jotka julkaistiin kokoelman 2. n:ossa.

»Sbornik 'Sotsial-Demokratian'» 2. n:on kansilehdessä oli muiden artikkelien joukossa, jotka toimitus oli saanut »Sbornikin» 3. n:oa varten, mainittu Strannikin (Varinin) artikkeli »Mitä tapahtuu sotaväessä». — 491.

481 Kysymyksessä ovat »Sbornik 'Sotsial-Demokrataan'» tarkoitetut artikkelit Saksan Internationale-ryhmän toiminnasta. Kokoelman 2. n:ossa julkaistiin kaksi artikkelia tästä kysymyksestä: »Saksan vasemmisto-opposition illegaaliset lehdet», »Saksan vallankumoustaistelun tapahtumia». — 492.

482 Graber oli sodan alussa kannanotoissaan internationalisti, osallistui Zimmerwaldin ja Kientalin konferensseihin, mutta samalla kuitenkin, kun Vandervelde tuli 1915 Sveitsiin agitoimaan II Internationaalin ennallistamisen puolesta, hän piti Vandervelden selostustilaisuudessa tervehdyspuheen Sveitsin Sosialidemokraattisen Puolueen nimissä. — 492.

483 Kirjeen alkuosassa on kysymys »Sbornik 'Sotsial-Demokrataan'» tarkoitetuista artikkeleista.

Lenin arvostelee opportunistia kirjoituksessaan »Imperialismi ja sosialistisen liikkeen hajaannus» ja duumaryhmää ja trotskismia kahdessa artikkelissaan: »Opportunismien puolustamisyrityksiä» ja »Tshheidzen ryhmä ja sen merkitys», jotka otettiin kokoelman toiseen numeroon. — 494.

484 *P. Rjabovski* — L. N. Starkin salanimi. Zinovjeville osoittamaan kirjeessä, joka on päivätty 12. kesäkuuta 1916, Rjabovski

tiedotti, että Pietarissa on perustettu uusi kustantamo Volna, ja kehotti häntä ja Leniniä lähettämään kirjoituksiaan kokoelmiin, joita kustantamo on julkaiseva.

Kun sittemmin selvisi, että »Rjabovski» on Starkin salanimi ja että häntä epäillään provokaattoriksi, Lenin kieltäytyi ryhtymästä mainitun kustantamon avustajaksi. — 494.

- 485 Kysymyksessä on L. B. Kamenevin kirjanen «Крушение Интернационала» («Internationaalinen romahdus»), jonka julkaisi Volna-kustantamo. — 495.

- 486 Tarkoitetaan kirjasta »Kriegs- und Friedensprobleme der Arbeiterklasse» («Työväenluokan sodan- ja rauhanongelmat»).

Tämän kirjan liitteenä oli sotaa koskeva menshevikkien julkilausuma, joka venäjänkielisenä oli julkaistu kesäkuun 10 p:nä 1916 sanomalehdessä »Izvestija ZSOK RSDRP» (n:o 5) otsikoituna »Pietarin ja Moskovan menshevikit sodasta». Julkilausumasta oli kirjasssa poistettu melko huomattava osa, jossa kehoitettiin ryhtymään yhteistyöhön liberaalisen porvariston kanssa, osallistumaan sotateollisuuskomiteoihin j.n.e.

»Izvestija ZSOK RSDRP» («VSDTP:n Organisaatiokomitean Ulkomaisen Sihteeristön Tiedonantoja») — menshevikkien sanomalehti; ilmestyi helmikuusta 1915 maaliskuuhun 1917 Sveitsissä. Kaikkiaan ilmestyi 10 numeroa. Lehti oli kannanotoissaan keskustalainen. — 495.

- 487 Leninin mainitsema K. Radekin artikkeli »Kansakuntien itsemääräämisoikeus» julkaistiin joulukuun 5 p:nä 1915 »Lichtstrahlen» aikakauslehden 3. n:o:ssa. Lenin arvosteli tätä artikkelia teoksessaan »Itsemääräämisestä käydyn väittelyn yhteenvedoja» (ks. Teokset, 22. osa, ss. 341—342). — 496.

- 488 Kysymyksessä ovat mahdollisesti G. V. Plehanovin kirjanen «Интернационализм и защита отечества» («Internationalismi ja isänmaan puolustus») ja A. N. Potresovin kirjanen «Война и вопросы международного демократического социализма» («Sota ja kansainvälisen demokraattisen sosialismin kysymykset»), jotka julkaistiin Pietarissa 1916. — 497.

- 489 G. J. Belenki (Grisha) kirjoitti, että Ranskan työväenliikkeessä voimistui Zimmerwaldin vasemmiston vaikutus. — 497.

- 490 »The Call» («Kehotus») — sanomalehti, Britannian Sosialistisen Puolueen äänenkannattaja, jota julkaistiin Lontoossa vuodesta 1916 vuoteen 1920. — 498.

- 491 Tarkoitetaan F. Engelsin artikkelisarjaa »What have the Working classes to do with Poland?» («Mitä tekemistä työväenluokalla on Puolan kanssa?»), joka julkaistiin »The Commonwealth» lehden 159., 160. ja 165. n:o:ssa maaliskuun 24 ja 31 p:nä ja toukokuun 5 p:nä 1866. — 498.

- ⁴⁹² Tarkoitetaan Grimmin julkilausumaa, joka julkaistiin heinäkuun 26 p:nä 1916 »Berner Tagwacht» lehden 173. n:ossa. Grimm arvosteli julkilausumassaan Plattenin päätöslauselmaehdotusta, joka oli hyväksytty enemmistön äänin heinäkuun 24 p:nä 1916 Zürichin puoluekokouksessa käsiteltäessä Kansallisneuvoston sosialidemokraattisen ryhmän toimintaa. Hyväksytyssä päätöslauselmassa tuomittiin paitsi ryhmän oikeistosiiven reformistinen toiminta myös Grimmin johtaman keskustan toiminta ja arvosteltiin liittoneuvoston toimenpiteitä, jotka saattoivat johtaa Sveitsin neutraliteetin loukkaukseen. Grimm ei ollut läsnä kokouksessa. Pehdyttyään päätöslauselmaan hän ilmoitti olevansa eri mieltä siinä esitettyihin päätelmiin nähden ja aikovansa sen johdosta »luovuttaa puolueen käytettäväksi hänelle myönnetyn valtakirjan». Grimm pyysi julkilausumansa käsittelyä, jotta hän voisi ilmoittaa erostaan ennen seuraavaa liittokokousta. — 498.
- ⁴⁹³ »Demain» aikakauslehden heinäkuun (7.) numerossa oli ensimmäisenä Guilbeaux'n artikkeli »Guerre a la guerre». — 499.
- ⁴⁹⁴ Tarkoitetaan A. I. Uljanova-Jelizarovalle lähetettyä kirjettä, jossa häntä pyydettiin antamaan tietoja Volna-kustantamosta ja P. Rjabovskista, joka oli kehottanut Leniniä ja Zinovjovia lähettämään kirjoituksiaan tämän kustantamon julkaisemiin koelmiin (ks. 484. huomautusta). — 499.
- ⁴⁹⁵ Buharin kirjoitti »Sbornik 'Sotsial-Demokrataa'» varten artikkelin »Imperialistista valtiota koskevasta teoriasta», mutta toimitus hylkäsi artikkelin, koska siinä oli virheellisiä marxilaisvastaisia väitelmää valtiosta ja proletariaatin diktatuurista.
»Sbornik 'Sotsial-Demokratan'» 1. n:oon otettiin K. Radekin kirjoittamat »Teesit imperialismista ja kansallisuussorrosta», jotka oli julkaistu aikaisemmin huhtikuussa 1916 »Gazeta Robotniczan» toimituksen nimissä »Vorbote» aikakauslehdessä. Lenin vastasi teeseihin kirjoittamalla artikkelin »Itsemääräämisestä käydyn väittelyn yhteenvedoja», joka sijoitettiin kokoelmaan välittömästi Radekin teesien jälkeen. — 499.
- ⁴⁹⁶ Lenin käytti salaisuussyistä tätä sanontaa teoksestaan »Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena». »G. Z:n menetelmällä» tarkoitetaan sitä, että käsikirjoitus lähetetään ranskalaisen kirjan kansiin liimattuna. — 501.
- ⁴⁹⁷ Tarkoitetaan Valeriu Marcua, romanialaista sosialidemokraattia, joka asui sodan aikana Sveitsissä. Hän kävi V. I. Leninin toimeksiannosta 1916 Pariisissa, Moskovassa ja Romaniassa. — 503.
- ⁴⁹⁸ »Arbeiterpolitik» (»Työväenpolitiikka») — tieteellisen sosialismin kysymyksille omistettu viikkolehti, J. Kniefin ja P. Fröhlichen johtaman vasemmistoradikaalien bremeniläisen ryhmän äänenkannattaja. Mainittu ryhmä liittyi 1919 Saksan Kommunistiseen Puolueeseen. Lehteä julkaistiin Bremenissä vuodesta 1916 vuoteen 1919.

Lokakuun suuren sosialistisen vallankumouksen jälkeen lehti valaisi laajalti Neuvosto-Venäjän elämää.

Alempana on kysymyksessä A. G. Shljapnikovin artikkeli »Työväen Venäjä 20 sotakuukauden aikana», joka julkaistiin sittemmin »Sbornik 'Sotsial-Demokratian'» 1. n:ossa. — 503.

- 499 Kysymyksessä on G. J. Zinovjevin kirjoittama N. I. Buharinille lähetetyn kirjeen konsepti. Mainitussa kirjeessä arvosteltiin kantaa, jonka J. Bosch ja J. Pjatakov ottivat neuvoteltaessa »Kommunist» aikakauslehden julkaisemisen uudelleenaloittamisesta.

Zinovjevin kirjoittamiin sanoihin »...tahdomme toimia kansanne ja huolimatta erimielisyyksistä...» Lenin teki seuraavan lisäyksen: »joihin Te suhtaudutte nähtävästi kuitenkin varovaisemmin osaksi ehkä siksi, että olette kirjoittanut enemmän taloustieteellisistä kuin poliittisista kysymyksistä.» — 504.

- 500 NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutin Keskuspuoluearkistossa on Broutchoux'n ranskankielinen artikkeli otsikoituna »En France. L'opposition contre la guerre» (»Ranskassa. Ranskan sodanvastaisesta oppositiosta»). Siihen on tehty merkintö: »kokoelmaa varten». »Sbornik 'Sotsial-Demokratassa'» ei Broutchoux'n artikkelia julkaistu.

Bernin kokoelmaksi Lenin sanoo »Sbornik 'Sotsial-Demokratian'» ensimmäistä numeroa, joka ladottiin Bernissä. Toinen numero aiottiin latio Pariisissa. Artikkelit »Junituksen kirjasen johdosta» otettiin ensimmäiseen kokoelmaan. Mainittu Zinovjevin artikkeli on »Toinen Internationaali ja sodan ongelma». — 505.

- 501 Lenin aikoi julkaista kautskylaisuutta käsittelevän artikkelin kokoelmassa »Entisen lipun alla», mutta julkaisutyö keskeytyi ensimmäisen kokoelman ilmestyttyä. NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutin Keskuspuoluearkistossa on artikkelin jäsenyys, jonka Lenin on otsikoinut «О kautскианстве» (»Kautskylaisuudesta») (ks. Ленинский сборник XXX, стр. 133—134 (XXX Lenin-kokoelma, ss. 133—134)). Lenin kirjoitti Kautskysta erikoisteoksen 1918 (ks. »Proletaarinen vallankumous ja luopio Kautsky». Teokset, 28. osa, ss. 217—315). — 506.

- 502 Tarkoitetaan V. I. Leninin artikkelia »Vastaus P. Kijevskille (J. Pjatakoville)» (ks. Teokset, 23. osa, ss. 11—17).

Kohdissa 4—7 on kysymys »Sbornik 'Sotsial-Demokratasta'». Viidennessä kohdassa tarkoitetaan Belenkin ehdotusta, että kokoelman 2. numero julkaistaisiin Pariisissa. Safarovin artikkeleja ei julkaistu kokoelmissa. Mainittu naisliikettä käsittelevä artikkeli oli Z. Lilinan. — 506.

- 503 *Gniewicz* — niihin aikoihin Pietarissa oleskelleen Fabierkiewiczin, Puolan työväenliikkeen erään toimihenkilön salanimi. Hänen osanotollaan julkaistiin 1916 puolan kielellä kaksi numeroa »Zycie»-nimistä aikakausjulkaisua. — 507.

- 504 »Sbornik 'Sotsial-Demokratian'» kokoelman toisessa numerossa oli

Roland Holstin artikkeli »Kaksinainen asenne», joka oli käänös »De Tribune» lehdessä elokuun 22 p:nä 1916 julkaistusta artikkelista. — 507.

⁵⁰⁵ Tarkoitetaan F. Koritschonerin artikkelia »Itävallan sosialidemokratian elämästä» (julkaistu »Sbornik 'Sotsial-Demokratian'» toisessa numerossa). — 510.

⁵⁰⁶ Zinovjev teki Leninin kirjoittamaan kirjeen luonnokseen (ks. Teokset, 35. osa, ss. 198—199) useita korjauksia ja muutti kirjeen loppuosaa. Sitä, miten Lenin suhtautui näihin korjauksiin, ks. tässä osassa olevista asiakirjoista 519, 520 ja Teosten 35. osasta, ss. 196—197. Leninin sekä toisaalta Zinovjevin ja Buharinin kirjeenvaihto, joka koskee Buharinin artikkelia »Imperialistista valtiota koskevasta teoriasta», julkaistiin vuonna 1932 »Bolshevik» aikakauslehdessä 22. numerossa. — 510.

⁵⁰⁷ Ennen tätä Leninin kirjeitä on Krupskajan kirjoittama suunnitelma, jossa ehdotetaan lyhennyksiä »Sbornik 'Sotsial-Demokratian'» kokoelmaan tarkoitettuun Zinovjevin artikkeliin »Toinen Internationaali ja sotaprobleemi» (artikkeli julkaistiin toisessa numerossa).

Kirjeen viidennessä kohdassa Lenin tarkoittaa Zinovjevin artikkelia »'Tappiontoivominen' ennen ja nyt» (julkaistiin kokoelman ensimmäisessä numerossa).

Alempana Lenin luettelee omat kokoelmaan tarkoitetut artikkelinsa: »Itsemääräämisestä käydyn väittelyn yhteenvetoja», »Imperialismi ja sosialistisen liikkeen hajaannus», »Opportunismien puolustamisyhteyksiä», »Tshheidzen ryhmä ja sen merkitys». — 511.

⁵⁰⁸ G. L. Pjatakov (Juri) lähetti elokuussa 1916 »Sbornik 'Sotsial-Demokratian'» varten artikkelinsa »Proletariaatti ja 'kansakuntien itsemääräämisoikeus' finanssipääoman kaudella». Tämä artikkeli ja Leninin vastaus siihen aiottiin julkaista kokoelman kolmannessa numerossa, joka kuitenkin jäi silloin varojen puutteesta ilmestymättä.

Leninin vastauksena Pjatakovin artikkeliin oli kaksi kirjoitusta: »Vastaus P. Kijevskille (J. Pjatakoville)» ja »Marxilaisuuden irvikuvasta ja 'imperialistisesta ekonomismista'» (ks. Teokset, 23. osa, ss. 11—17 ja 18—69). — 511.

⁵⁰⁹ Tarkoitetaan Karl Kilbomin artikkelia »Ruotsin sosialidemokratia ja maailmansota» ja Arvid Hansenin artikkelia »Eräitä Norjan nykyisen työväenliikkeen momentteja» (julkaistiin »Sbornik 'Sotsial-Demokratian'» toisessa numerossa). — 512.

⁵¹⁰ Tällä ironisella sanonnalla Lenin korostaa, että Pjatakovin ja Zinovjevin kirjoituksissa, jotka on omistettu isänmaan »puolustukselle», on virheellisyksiä ja jossain määrin samantlaatuisia sanoja (ks. »Сборник Социал-Демократа» № 2, декабрь 1916 года, стр. 27 (»'Sosialidemokratian' kokoelma» n:o 2, joulukuu 1916, s. 27)). — 513.

- ⁵¹¹ Lenin sanoo aseistariisuntaa koskevaksi artikkeliksi kirjoitustaan »Proletaarisen vallankumouksen sotilaallinen ohjelma», jonka hän oli kirjoittanut saksaksi ja joka julkaistiin »Sbornik 'Sotsial-Demokratian'» toisessa numerossa hieman muunneltuna ja otsikoituna »'Aseistariisuutumisen' -tunnuksesta». — 515.
- ⁵¹² *Radekin teeseillä* tarkoitetaan asiakirjaa »Teesit imperialismista ja kansallisuussorrosta», joka »Gazeta Robotnicza» lehden nimissä julkaistiin aikakauslehdessä »Vorbote» ja sitten uudelleen »Sbornik 'Sotsial-Demokratian'» ensimmäisessä numerossa. — 515.
- ⁵¹³ Tarkoitettaneen Strannikin (V. J. Fridolinin) artikkelia »Mitä tapahtuu sotaväessä». Kyseinen artikkeli mainitaan niiden kirjoitusten joukossa, jotka toimitus oli saanut »Sbornik 'Sotsial-Demokratian'» 3. n:o:aa varten. — 516.
- ⁵¹⁴ »Entisen lipun alla» -nimisen kokoelman toinen vihko, johon Lenin aikoi kirjoittaa artikkelin kautskylaisuudesta, ei ilmestynyt. — 517.
- ⁵¹⁵ Krupskajan kirje ja Leninin lisäys siihen olivat vastaus Shljapnikovin ensimmäiseen kirjeeseen, jonka Shljapnikov kirjoitti palattuaan Amerikasta Eurooppaan (hän palasi Kööpenhaminaan syyskuun 29 p:nä). Kirjeessään Shljapnikov teki selkoa Amerikassa suorittamastaan työstä ja ilmoitti olevansa aikeissa matkustaa Venäjälle. Sen vuoksi Lenin käyttää tässä Shljapnikovista salanimeä Belenin. — 517.
- ⁵¹⁶ Tässä Lenin esittää arvionsa Zinovjevin artikkelista »'Tappion toivominen' ennen ja nyt». Se julkaistiin »Sbornik 'Sotsial-Demokratian'» ensimmäisessä numerossa. Zinovjev otti Leninin tekemät huomautukset varten vain osittaisesti.
- Kirjeen toisessa kohdassa Lenin puhuu siitä, että »Gazeta Robotnicza» oli 25. n:ossaan 1916 julkaissut »Toimituskollegion 1. ja 2. kesäkuuta 1915 pitämän neuvottelukokouksen päätöslauselman». Sodan alussa VSDTP:n KK:n esittämä, tsaarin monarkian tappiota vaativa tunnus joutui mainitussa päätöslauselmassa hyökkäyksen kohteeksi sen vuoksi, että se muka antaa »argumentteja Saksan sosialipatrioteille». — 518.
- ⁵¹⁷ Leninin kirje on vastaus hänen lokakuun alkupäivinä 1916 saamaansa Buharinin kirjeeseen, jossa Buharin kiisti kaikin tavoin »Imperialistisen valtion teoria» -nimistä artikkeliaan koskevat arvostelevat huomautukset. — 519.
- ⁵¹⁸ »Letopis» aikakauslehden 5. n:ossa toukokuussa 1916 julkaistiin V. Bazarovin artikkeli »Nykyinen ajankohta ja tulevaisuuden näköalat», jossa tarkasteltiin imperialistisen sodan aiheuttamaa Venäjän talouspulaa. Kyseisessä artikkelissaan Bazarov sanoi »anakronismiksi» puolueohjelman jakoa minimi- ja maksimiohjelmaksi ja puhui siitä, ettei taistelu demokraattisten uudistusten puolesta ole tarpeellista.

Elokuussa 1916 menshevikkien »Delo» aikakauslehden 1. n:ossa julkaistussa artikkelissaan »Publisistin huomautuksia» A. Potresov kirjoitti, että »maksimalistinen optimismi» (sellaiseksi hän luonnehti Bazarovin katsomukset), joka mitätöntää »demokratian kaikki ajankohtaiset tehtävät», on demokraattisen liikkeen pahin vihollinen, sen paras ja varmin hajottaja».

Lenin lienee tarkoittanut tässä tapauksessa varmaankin juuri näitä Potresovin artikkelin väitelmää. — 519.

519 »Letopis» (»Aikakirja») — kaunokirjallinen, tieteellinen ja poliittinen aikakauslehti, jonka avustajina toimi entisiä bolshevikkeja (machilaiset V. A. Bazarov ja A. A. Bogdanov) sekä menshevikkejä. A. M. Gorki hoiti aikakauslehden kaunokirjallista osastoa. Aikakauslehti ilmestyi joulukuusta 1915 joulukuuhun 1917. — 524.

520 Tarkoitetaan marraskuun 7 p:nä 1916 »Berner Tagwacht» lehdessä ollutta pääkirjoitusta »Puolueen edustajakokous». Kirjoituksessa siinä kohdassa, missä selostettiin hyvin lyhyesti keskustelua, jota edustajakokouksessa oli käyty suhtautumisesta Kientalin konferenssiin, oli ilkeämielisiä vihjauksia tuntemattomasta päätöslauselmaehdotuksen laatijasta ja väitettiin ehdotuksessa olevien alikirjoitusten olevan laittomia.

Marraskuun 8 p:nä 1916 »Volksrecht» lehden 262. n:ossa julkaisiin E. Nobsin ilmoitus, jossa hän sanoi »yhtyvänsä täydellisesti» vasemmistososialidemokraattien päätöslauselmaehdotuksessa esitettyihin mielipiteisiin. — 528.

521 Grimmiä vastaan tähdätty arvosteleva kirjoitus julkaistiin »Arbeiterpolitikin» pääkirjoituksena joulukuun 2 p:nä 1916 otsikoituna »Nach den Parteitage der Schweizer Sozialdemokratie» (»Sveitsin sosialidemokratian puoluekokouksen jälkeen») ja varustettuna alikirjoituksella Arnold Struthahn. — 528.

522 Tarkoitetaan »Saksan eräälle naissosialidemokraatille» (luultavasti C. Zetkinille) lähetettävän kirjeen luonnosta, jossa Armand ehdotti »Rabotnitsa» aikakauslehden toimituksen nimissä mielipiteiden vaihtoa työläisnaisliikkeen kysymyksistä ja lausui toivomuksenaan, että kutsuttaisiin koolle vasemmistolaisen naissosialistien epävirallinen konferenssi.

Leninin siteeraamat sanat on otettu I. Armandin kirjeen seuraavasta tekstistä: »Meistä tuntuu, että tämä liike (t.s. naisliike. Toim.) saattaisi esittää sosialismin kannalta hyvin tärkeää osaa sodan aikana. Kun suuri osa proletariaatista — miehet — on rintamalla, tulee proletariaatin toisen osan — työläisnaisten — ottaa sodan aikana huostaansa sosialistinen asiamme». — 528.

523 Tarkoitetaan päätöslauselmaehdotusta, jonka Platten kirjoitti sotakysymyksestä pitäen silmällä tulevaa Sveitsin Sosialidemokraattisen Puolueen ylimääräistä edustajakokousta, missä keskustelukysymyksenä piti olla suhtautuminen sotaan.

(Plattenin päätösehdotusvariantteja Leninin tekemine huomautuksineen ks. Ленинский сборник XVII, стр. 57—64 (XVII Lenin-kokoelma, ss. 57—64)). — 530.

- 524 Tarkoitetaan Humbert-Droz'n kirjasta »Guerre à la Guerre. A bas L'Armée. Plaidoirie complète devant le Tribunal Militaire à Neuchâtel le 26 août 1916» (»Sota sodalle. Alas armeija. Neuchâtelin sotaoikeudessa 26. elokuuta 1916 pidetyn puolustuspuheen täydellinen teksti»). Humbert-Droz vangittiin sen johdosta, että hän kieltäytyi saapumasta kutsuntapaikkaan. — 532.
- 525 »Arbeiterpolitik» lehden 25. n:ossa joulukuun 9 p:nä 1916 osastossa »Poliittisesta päiväkirjastamme» julkaistiin anonyymi kirjoitus, joka oli päivätty 6. joulukuuta 1916. Puhuessaan väittelystä, jota käytiin »Sbornik 'Sotsial-Demokratian'» 1. n:on palstoilla kansakuntien itsemääräämisoikeudesta, kirjoituksen tekijä sanoo, että »'Kommunistin', Venäjän vasemmistoradikaalien teoreettisen julkaisun, kolme toimituksen jäsentä» ovat tässä kysymyksessä eri mieltä Leninin kanssa. Tämä kirjoitus saattoi vain johtaa lukijoita harhaan, koska siinä ei ollut sanaakaan kyseisen ryhmän teoreettisista virheistä eikä puolueenvastaisesta ryhmäkuntahenkisestä käytäytymisestä »Kommunistin» ilmestymisen jälkeen.
- Samassa »Arbeiterpolitikin» numerossa julkaistiin pääkirjoituksena pienikokoinen Buharinin artikkeli »Der imperialistische Staat» (»Imperialistinen valtio»), jonka alla olevassa toimituksen huomautuksessa annettiin artikkelista myönteinen arvio. — 532.
- 526 »Shklovskin skandaalista» Zinovjev kirjoitti: »...Shklovski on josakin pulassa ja hän on pannut likoon kaikki puolueen varat *anomatta meille sanaakaan!*.. Olen varma, että hän palauttaa ne kohta. Mutta asian laita on toistaiseksi siten, *ettei ole centimeäkään* postikuluihin...». — 533.
- 527 Tässä tarkoitetaan äänestyksiä, jotka suoritettiin rauhankysymystä koskevista päätöslauselmista Pariisissa 25.—30. joulukuuta 1916 pidetyssä Ranskan Sosialistisen Puolueen kongressissa ja 24.—26. joulukuuta 1916 pidetyssä Ranskan ammattiyhdistysten keskusjärjestön (Confédération générale du Travailin) kongressissa. Yhteenvedot mainitusta kysymyksestä suoritetuista äänestyksistä Lenin on esittänyt teoksensa »Porvarillinen pasifismi ja sosialistinen pasifismi» 3. luvussa »Ranskan sosialistien ja syndikalistien pasifismi» (ks. Teokset, 23. osa, ss. 185—190). — 538.
- 528 *Kansainvälisen Sosialistisen Toimikunnan vetoamus »Työväenluokalle»* julkaistiin tammikuun 6 p:nä 1917 »Bulletin I. S. K:n» 6. n:ossa. Lenin on omistanut tämän vetoamuksen erittelylle »Porvarillinen pasifismi ja sosialistinen pasifismi» nimisen artikkelinsa 4. luvun, jonka otsikkona on »Zimmerwald tienhaarassa» (ks. Teokset, 23. osa, ss. 190—194). — 539.
- 529 Tarkoitetaan tammikuun 6 p:nä 1917 ilmestynyttä »Volksrecht» lehden 5. n:oa, jossa julkaistiin Zürichin Kansantalossa tammikuun 5 p:nä pidettyä puoluekokousta käsittelevä artikkeli. Hyväksytyyn päätöslauselman eräässä kohdassa esitettiin vastalause puolueen edustajakokouksen lykkäämiseksi »harjoitetun kulissientakaisen agitaation johdosta». — 539.

- 530 Kysymyksessä lienee L. B. Kamenevin kirjanen «Крушение Интернационала» («Internationaalin romahdus»). — 539.
- 531 Sveitsin Sosialidemokraattisen Puolueen KK:n ilmoitus puolueen edustajakokouksen lykkäämisestä julkaistiin »Volksrechtin» 7. n:ossa tammikuun 9 p:nä 1917 (ks. artikkelia »Der ausserordentliche Parteitag verschoben» — »Ylimääräisiä puoluepäiviä lykätty»), ja tammikuun 10 p:nä 1917 8. n:ossa osastossa »Vereine und Versammlungen» («Yhdistykset ja kokoukset») olleessa kirjoituksessa esitettiin Zürichin piirijärjestön erään puoluekokouksen päätöslauselma, jossa vaadittiin puolueen edustajakokouksen kutsumista koolle viimeistään vuoden 1917 keväällä. — 541.
- 532 Lenin tarkoittaa artikkeliaan »Porvarillinen pasifismi ja sosialistinen pasifismi», jonka hän aikoi julkaista New Yorkissa ilmestyneessä venäläisten sosialistiemigranttien »Novyi Mir» lehdessä. Artikkelia ei kuitenkaan julkaistu tässä lehdessä. Artikkelin kaksi ensimmäistä lukua julkaistiin uudelleenmuokattuna »Sotsial-Demokrat» lehden viimeisessä, 58. n:ossa tammikuun 31 p:nä 1917 otsikoituna »Käänte maailmanpolitiikassa» (ks. Teokset, 23. osa, ss. 268—277). — 543.
- 533 »La Bataille» («Taistelu») — sanomalehti, ranskalaisten anarkosyndikalistien äänenkannattaja, joka ilmestyi Pariisissa 1915—1920. Ensimmäisen maailmansodan vuosina lehden kanta oli shovinistinen. — 543.
- 534 »Grütli» («Grüttiläinen») — sanomalehti, sveitsiläisen porvarillis-reformistisen »Grütli-liiton» äänenkannattaja, perustettu Zürichissä 1851. Imperialistisen maailmansodan aikana (1914—1918) lehti oli kannanotoissaan sosialishovinistinen. Lenin sanoi tätä lehteä »työväenliikkeessä olevien johdonmukaisten ja avomielisten porvariston palvelijain sanomalehdeksi». — 544.
- 535 Lenin tarkoittaa Sveitsin vasemmistolaisten päätöslauselmaa, jossa vaadittiin yleisen jäsenäänestyksen suorittamista puolueen ylimääräisen edustajakokouksen koollekutsumisesta, minkä Sveitsin Sosialidemokraattisen Puolueen hallitus oli lykännyt määräämättömäksi ajaksi. Päätöslauselman saksankielinen teksti V. I. Leninin tekemine korjauksineen on säilytettävänä NKP:n KK:n marxismin-leninisin instituutin Keskuspuoluearkistossa. Vasemmiston päätöslauselma otettiin pohjaksi jäsenäänestyksessä, joka toimeenpantiin sitten, kun paikallisjärjestöt olivat sanoneet kannattavansa, että edustajakokous kutsuttaisiin koolle keväällä. Yleistä jäsenäänestystä järjestävä aloiteryhmä julkaisi tammikuun 23 p:nä 1917 »Volksrecht» lehden 19. n:ossa vetoomuksen otsikoituna »Das Referendum gegen den Parteivorstandsbeschluss ergriffen» («Jäsenäänestys puolueen hallituksen päätöstä vastaan alkanut»). — 547.
- 536 Tarkoitetaan yleistä jäsenäänestystä siitä, onko kutsuttava koolle Sveitsin Sosialidemokraattisen Puolueen ylimääräinen edustaja-

kokous käsittelemään kysymystä, miten on suhtauduttava sotaan. Huolimatta kamppailusta, jonka puolueen johtomiehet R. Grimm, J. Schmidt, F. Schneider, H. Greulich, G. Müller (ks. V. I. Lenin, Teokset, 23. osa, ss. 292—295) aloittivat tätä jäsenäänestystä vastaan, viimeksi mainittu sai osakseen innokasta kannatusta saksalaisen ja ranskalaisen Sveitsin työläisten keskuudessa. — 548.

537 Ks. F. Engels. »Le socialisme en Allemagne» (»Sosialismi Saksassa») (»Almanach du Parti Ouvrier pour 1892», Lille, p. 93—105). — 549.

538 Vuoden 1916 joulukuun 1 p:nä ilmestyneessä »Jugend-Internationale» aikakauslehden 6. n:o:ssa oli Buharinin (nimimerkki Nota Bene) artikkeli »Der imperialistische Raubstaat» (»Imperialistinen rosvovaltio»). Lenin arvosteli tätä artikkelia kirjoitelmassaan »Nuorisointernationale», joka julkaistiin »Sbornik 'Sotsial-Demokratian'» 2. n:o:ssa (ks. Teokset, 23. osa, ss. 159—162).

Sama Buharinin artikkeli otsikoituna »Imperialistinen valtio» ja hieman supisteltuna julkaistiin »Arbeiterpolitik» aikakauslehden 25. n:o:ssa joulukuun 9 p:nä 1916. — 549.

539 Tarkoitetaan Spektorin (M. I. Nahimsonin) kirjasta »Vaterlands-Verteidigung und auswärtige Politik der Sozial-demokratie» (»Isänmaan puolustus ja sosialidemokratian ulkopoliittikka»). — 551.

540 Tarkoitetaan »Sotilasvaliokunnan enemmistön päätöslauselmaa koskevia muutosehdotuksia», jotka julkaistiin helmikuun 9 p:nä 1917 »Volksrecht» lehden 34. n:o:ssa otsikoituina »Abänderungsanträge zu der Resolution der Mehrheit der Militärkommission». Tämän asiakirjan allekirjoittajien joukossa olivat Grimm, Nobs ja Platten.

Enemmistön alunperin ehdottama luonnos, jossa »isänmaan puolustus» torjuttiin, oli julkaistu tammikuun 9 p:nä 1917 »Volksrecht» lehden 7. n:o:ssa Affolterin, Graberin, Naine'n, Nobsin ja Schmidtin allekirjoittamana. — 552.

541 Tarkoitetaan Leninin kirjoittamaa ja Tössissä pidetyssä Zürichin kantonin sosialidemokraattisen järjestön edustajakokouksessa hyväksyttyä »Ehdotusta sotakysymystä koskevaan päätöslauselmaehdotukseen tehtävistä muutoksista».

Zürichin kantonin sosialidemokraattisen järjestön edustajakokous pidettiin Tössissä helmikuun 11 ja 12 p:nä 1917. Puolueen äänenkannattajan »Volksrechtin» 36. n:o:ssa helmikuun 12 p:nä 1917 sille omistettiin pääkirjoitus »Der Parteitag in Töss» (»Tössin puoluepäivät»).

Edustajakokouksessa esitettiin kaksi päätöslauselmaehdotusta: 1) sotilasvaliokunnan vähemmistön päätöslauselmaehdotus, jonka oikeistolaiset olivat laatineet sosialishovinismien hengessä ja 2) valiokunnan enemmistön keskustalainen päätöslauselmaehdotus. Edustajakokous hyväksyi äänestyksessä (93 äänellä 65 vastaan) enemmistön päätöslauselmaehdotuksen. Estääkseen sosialishovinisteja ajamasta läpi päätöslauselmaehdotustaan vasemmisto äänes

ti enemmistön päätöslauselmaehdotuksen puolesta, mutta esitti V. I. Leninin kirjoittaman »Ehdotuksen sotakysymystä koskevaan päätöslauselmaehdotukseen tehtävistä muutoksista», jonka edustajakokous hyväksyi (ks. Teokset, 23. osa, s. 291). — 553.

- 542 Tarkoitetaan lentolehteä n:o 1 »Gegen die Lüge der Vaterlandsverteidigung» (»Isänmaanpuolustusvalhetta vastaan»), joka sittemmin julkaistiin varustettuna allekirjoituksella »Ryhmä Sveitsin zimmervaldilaisia vasemmistolaisia». Lenin osallistui läheisesti tämän lentolehden laadintaan ja toimitukseen. Siihen otettiin Leninin kirjoittama »Ehdotus sotakysymystä koskevaan päätöslauselmaehdotukseen tehtävistä muutoksista» sekä useita teesejä Leninin muista kirjoituksista. — 554.
- 543 Tämän kirjeen (kirjekortin) I. F. Armandille Clarensiin Lenin kirjoitti ollessaan matkalla La Chaux-de-Fondsista Zürichiin ja se on postitettu Ambulantissa (Sveitsi). La Chaux-de-Fondsissa, joka on Sveitsin huomattava työläiskeskus, Lenin esitelmöi työväentalossa (saksaksi) Pariisin Kommuunista ja Venäjän vallankumouksen kehityksen näköaloista (»Lähteekö Venäjän vallankumous Pariisin Kommuunin tietä?»). — 558.
- 544 Lenin tarkoittaa väliaikaisen hallituksen julistusta, jossa esitettiin hallituksen poliittinen ohjelma ja jossa muiden pykälien ohella oli pykälä poliittisista ja uskonnollisista syistä tuomittujen täydellisestä ja viivyttelämättömästä armahduksesta (ks. »Vestnik Vremennogo pravitelstva» n:o 1, maaliskuun 5 pnä 1917). — 558.
- 545 V. A. Karpinski pyysi V. I. Leniniä tulemaan Genèveen ja pitämään venäläisille emigranteille ja Sveitsin sosialisteille esitelmän aiheesta: puolueen tehtävät vallankumouksessa.
Kirjeessä mainittu venäläisten ja sveitsiläisten internationalistien kokoustilaisuus pidettiin maaliskuun 9 (22) pnä 1917. Lenin ei ollut siinä läsnä. — 560.
- 546 V. A. Karpinski kertoo muistelmissaan: »Eräiden toverien matkustamisen suhteen oli m.m. seuraavanlainenkin suunnitelma: oli mentävä naimisiin Sveitsin kansalaisen kanssa ja saatava sillä tavalla matkalupa sekä Saksaan että Venäjälle. Tämä suunnitelma oli Vl. Iljitshistä varsin mukava. Hän kehotti tov. Ravitshia löytämään 'sopivan ukon' ja suositteli tähän tarkoitukseen menshevikki P. B. Axelrodia (joka oli Sveitsin kansalainen)». — 563.
- 547 NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutin Keskuspuoluearkistossa säilytettävänä olevassa V. I. Leninin käsikirjoituksessa ei ole osoitettu kirjeensaajaa. Luultavinta on, että kirje oli tarkoitettu J. S. Haneckille tai I. F. Armandille. Maaliskuun 18 pnä 1917 Lenin pyysi Armandia ottamaan selvää, voisiko hän matkustaa julkisesti Sveitsistä Venäjälle Englannin kautta (ks. tämän osan 560. asiakirjaa). Maaliskuun 19 pnä Lenin sai kuitenkin tietää Armandin kieltäytyneen matkustamasta Englantiin. Leninillä ei ollut sen vuoksi mitään syytä lähettää kyseistä kirjettä Armandille

eikä hän seuraavissa Armandille lähettämissään kirjeissä enää palannut tähän asiaan.

Leninin käsikirjoituksessa ei ole päivämäärää. Sisällöstä päätellen kirje lienee kirjoitettu myöhemmin kuin mainitut Armandille osoitetut kirjeet. Siinä on muotoiltu ehdot sveitsiläisen sosialidemokraatin F. Plattenin välityksellä tapahtuvaa poliittisten emigranttien ryhmän matkaa varten. Nämä ehdot sisältyivät hieman muunneltuina F. Plattenin 4. huhtikuuta 1917 allekirjoittamaan asiakirjaan Saksan kautta tapahtuvasta »Poliittisten emigranttien Venäjälle-paluusta. Neuvottelujen perusteet» (ks. Ленинский сборник II, стр. 382—383 (II Lenin-kokoelma, ss. 382—383)).

J. S. Hanecki on maininnut muistelmissaan, että kun »saapui-
vat ensimmäiset tiedot helmikuun vallankumouksesta», hän kehotti Leniniä matkustamaan Venäjälle Englannin kautta. Sen vuoksi on luultavinta, että Lenin on saattanut kirjoittaa tämän asiakirjan VSDTP:n jäsenelle J. S. Haneckille, joka oli toimeliaasti mukana järjestämässä venäläisten poliittisten emigranttien muuttamista Sveitsistä Venäjälle. Käsillä olevassa osassa on julkaistu useita tätä kysymystä koskevia, Haneckille osoitettuja kirjeitä ja sähköitä. — 564.

- 548 Tarkoitetaan kirjettä, jonka R. Grimm kirjoitti huhtikuun 2 p:nä 1917 venäläisten emigranttien paluuta järjestävälle komitealle ja jossa hän esitti vastalauseensa »VSDTP:n KK:n Ulkomaisen kollegion päätöslauseman» johdosta (ks. V. I. Lenin, Teokset, 23. osa, ss. 374—375). — 569.
- 549 Tarkoitetaan kirjallisia ehtoja, jotka Platten esitti huhtikuun 4 p:nä 1917 Saksan lähettiläälle ja joiden ensimmäisessä pykälässä sanottiin: »Minä, Fritz Platten, otan täydellisesti ja pysyvästi vastatakseni henkilökohtaisesti vaunusta ja siinä olevista poliittisista emigranteista ja julkisista henkilöistä, jotka haluavat matkustaa Venäjälle Saksan kautta.» — 569.
- 550 Tarkoitetaan Venäjälle muuttoon liittyviä päätöslausemia ja pöytäkirjoja (ks. Ленинский сборник II, стр. 385—393 (II Lenin-kokoelma, ss. 385—393)). — 569.
- 551 *Natshalolaiset* — Pariisissa syyskuusta 1916 maaliskuuhun 1917 julkaistun menshevistis-trotskilaisen »Natshalo» lehden ympärille muodostuneen ryhmän kannattajat. — 570.
- 552 Toimivan armeijan rintamamiesten edustajakokous pidettiin Pietarissa 24. huhtikuuta — 4. toukokuuta (7.—17. toukokuuta) 1917. — 572.
- 553 K. Radek kuului niihin aikoihin VSDTP(b):n KK:n Ulkomaiseen toimikuntaan Tukholmassa. — 573.
- 554 »'Pravdan' bulletiini» ilmestyi saksankielisenä Tukholmassa ke-säkuusta marraskuuhun 1917 »Russische Korrespondenz 'Pravda'» (»'Pravdan' Venäjän-bulletiini») nimisenä. Sitä julkaisi VSDTP(b):n

Keskuskomitean ulkomainen edustajisto. Bulletiinissa julkaistiin artikkeleja Venäjän vallankumouksen tärkeimmistä kysymyksistä, asiakirjoja, katsauksia, kronikkaa, jotka valaisivat puolueen ja maan elämää. Bulletin ilmestyi myös ranskankielisenä. — 573.

- ⁵⁵⁵ Lenin tarkoittaa huhtikuun yleisvenäläisen konferenssin päätöslauselman kohtaa »Tilanne Internationaalissa ja VSDTP(b):n tehtävät», jossa sanotaan: »Puolueemme jää Zimmerwaldin liittoon asettaen tehtäväkseen puolustaa siellä Zimmerwaldin vasemmiston taktiikkaa ja antaa Keskuskomitean tehtäväksi ryhtyä viivyttelämättä III Internationaalin perustamistoimiin» (ks. «Седьмая (Апрельская) Всероссийская конференция РСДРП (большевиков). Петроградская общегородская конференция РСДРП (большевиков). Апрель 1917 года. Протоколы». М., Госполитиздат, 1958, стр. 255 (»VSDTP:n (bolshevikkien) seitsemäs (huhtikuun) yleisvenäläinen konferenssi. VSDTP:n (bolshevikkien) Pietarin kaupunkikonferenssi. Huhtikuu 1917. Pöytäkirjat», Moskova, Gospolitizdat 1958, s. 255)). Tämän kohdan asemesta Lenin ehdotti seuraavaa sanamuotoa: »Zimmerwaldiin on jäätävä *ainoastaan* informaatio-tarkoituksessa» (Teokset, 24. osa, s. 66). — 573.

- ⁵⁵⁶ Venäjällä olevien Puolan Kuningaskunnan ja Liettuan Sosiaalidemokratian ryhmien Toimeenpaneva komitea jätti VSDTP(b):n KK:n juridiselle komissiolle julkilausuman sen johdosta, että porvarillinen lehdistö oli aloittanut parjaukseen J. S. Haneckia vastaan. NKP:n KK:n marxisin-leninisin instituutin Keskuspuoluearkistossa on säilytettävänä jäljennös tästä julkilausumasta, jossa J. S. Haneckin poliittinen toiminta katsotaan moitteettomaksi, mutta eräässä kohdassa vaaditaan »Haneckilta ja muilta ulkoilla olevilta tovereilta, jotka tuntevat tov. Haneckin yksityiselämän, selitystä tov. Haneckin elämän tähän puoleen kohdistuvien syytösten johdosta».

PKLSD:n Toimeenpaneva komitea aikoi julkaista julkilausumansa.

Tutustuttuaan aineistoon Lenin kirjoitti kyseisen kirjeen Juridiselle komissiolle.

J. S. Hanecki oli VSDTP(b):n KK:n Ulkomaisen toimikunnan jäsenenä niihin aikoihin Tukholmassa. — 574.

- ⁵⁵⁷ V. I. Lenin kirjoitti kyseisen kirjeen Yleisvenäläisen Työläisten ja Sotilaiden Edustajien Neuvoston Toimeenpanevan Keskuskomitean Toimistolle.

Heinäkuun 7 (20) pnä illalla vanhan bolshevikin, työmies S. J. Allilujevin asunnossa, missä Lenin niihin aikoihin pilieskeli, pidettiin KK:n jäsenten ja eräiden puoluetöntekijäin neuvottelukokous. Siihen osallistuivat V. I. Lenin, V. P. Nogin, G. K. Ordzhonikidze, J. V. Stalin, J. D. Stasova y.m. Tehtiin päätös, ettei Leninin pidä mennä vastavallankumouksellisen väliaikaisen hallituksen tuomittavaksi. Vuoden 1917 heinäkuun 13 ja 14 (26 ja 27) pnä pidetyssä VSDTP(b):n KK:n laajennetussa neuvottelukokouksessa ja sitten puolueen VI edustajakokouksessa hyväksyttiin päätöslauselma, jossa vastustettiin Leninin menoa oikeuteen (ks. «Щедро»

съезд РСДРП (большевиков). Протоколы». М., 1958, стр. 270 (»VSDTP:n (bolshevikkien) kuudes edustajakokous. Pöytäkirjat», Moskova 1958, s. 270)). — 577.

- ⁵⁵⁸ »*Priboi*» (»*Tyrsky*») — päivälehti, VSDTP(b):n Helsingin komitean äänenkannattaja; julkaistiin Helsingissä heinäkuun 27 (elokuun 9) päivästä 1917 maaliskuuhun 1918 Kerenskin hallituksen lakkauttaman bolshevistisen »*Volna*» lehden asemesta. 57. n:osta (lokuun 19 päivästä) alkaen se oli VSDTP(b):n Suomen aluetoimikunnan ja Helsingin komitean äänenkannattaja. — 578.
- ⁵⁵⁹ »*Sotsialist-Revolutzioner*» (»*Sosialistivallankumouksellinen*») — sanomalehti, Suomessa olleiden vasemmistoeserrien äänenkannattaja. Ilmestyi Helsingissä heinäkuun 9 päivästä 1917 vuoden 1918 alkuun. — 578.
-